2020

Az Országos Főállatorvos beszámolója

az élelmiszerlánc-biztonságról
és az élelmiszerlánc-felügyeleti díj
felhasználásáról

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

JELENTÉS

az élelmiszerlánc-biztonságról és az élelmiszerlánc-felügyeleti díj felhasználásáról

Előadó:
Dr. Nagy István
agrárminiszter

Budapest, 2021

TARTALOMJEGYZÉK

Tartalomjegyzék 2
Bevezetés 5
Élelmiszerlánc-felügyeleti díj 6
Élelmiszerlánc-biztonsági Stratégia megvalósulása 22
Innováció és gazdaságfejlesztés az élelmiszerláncban 22
Az állami tudásbázis újjáépítése 23
Hiteles és erős hatóság – Élelmiszerlánc-felügyeleti tevékenység 16
Laboratóriumi vizsgálatok 24
Fertőtlenítőszerek vizsgálata 25
GMO-val kapcsolatos laboratóriumi vizsgálatok 26
Radioanalitikai vizsgálatok 28
Élelmiszerlánc-felügyeleti Terv 28
Talajvédelemi ellenőrzések 30
Fajtaminősítés, vetőmagok és szaporítóanyagok felügyelete, ellenőrzése 31
Növényegészségügyi ellenőrzések 33
Növényi termékek felügyelete, ellenőrzése 33
Növényvédelemi ellenőrzések 34
Növényvédő szerek, termésnövelő anyagok, EK műtrágyák ellenőrzése 34
Növényvédő szerek, termésnövelő anyagok, EK műtrágyák engedélyezése 35
Állatgyógyászati termékek ellenőrzése 36
Takarmányok ellenőrzése 37
Állategészségügyi és állatvédelmi ellenőrzések 37
Állategészségügyi programok és vizsgálatok 42
Kérődző állatok betegségei 42
Gümőkór 42
Szarvasmarha brucellózis, szarvasmarhák enzootikus leukózisa 43

Brucella melitensis 43
Bőrcsomósodáskór (Lumpy skin disease; LSD) 43
Szivacsos agyvelőbántalmak (TSE) 43
Kéknyelv betegség 44
Kecskék arthritis-encephalitise (CAE) és Visna-Maedi vírus ellenanyag 44
Sertés betegségek 45
Klasszikus sertéspestis 45
Afrikai sertéspestis 45
Aujeszky-betegség 48
PRRS 48
Sertés brucellózis 49
Egyéb betegségek 49
Veszettség 49
Fertőző kevésvérűség 50
Nyugat-nílusi láz 51
Madárinfluenza 51
Salmonella gyérítési program 54
Halak vizsgálata 55
Méhek vizsgálata 55
Vadállományban végzett monitoring vizsgálatok 56
Echinococcus 56
Élelmiszerelőállító és-forgalmazó létesítmények ellenőrzése 56
Vendéglátó, és étkeztető létesítmények ellenőrzése 60
Borászati termékek és egyéb alkoholos italok vizsgálata 62
Élelmiszer eredetű megbetegedések kivizsgálása 63
Az élelmiszerek transzzsírsav-tartalmának ellenőrzése 66
Az élelmiszerlánc és a faanyag kereskedelem kifehérítése, sikeres küzdelem a visszaélésekkel szemben 66

Kiemelt, operatív jellegű ellenőrzések ... 66
Bírságok kiszabása ... 69
A felügyeletidíj-bevallás ellenőrzése ... 47
Piacszervezési hozzájárulás ellenőrzése ... 47
A tisztességtelen forgalmazói magatartás ellenőrzése ... 47
A halőri tevékenység ... 47
Őstermelői ellenőrzések ... 48
Minőségfejlesztés ... 48
A Kiváló Minőségű Élelmiszer (KMÉ) védjegyrendszer ... 48
Társadalmi szemléletformálás, kommunikáció ... 49
Szemléletformálás ... 49
Sajtókapcsolat, médiajelenlét ... 50
Ügyfélszolgálat ... 52
Egyéb ellenőrzések ... 53
A fenntartható bioüzemanyag-termelési értéklánc tagjainak ellenőrzése ... 53
Állattenyésztési ellenőrzések ... 53
A mezőgazdasági kárbejelentések alakulása ... 53
Parlagfű elleni küzdelem ... 54
Kölcsönös megfeleltetés és az Agrár-környezetgazdálkodási követelmények ellenőrzése ... 54
Európai Uniós társfinanszírozási programok ... 55
Az egyes állatbetegségek megelőzésével, illetve leküzdésével kapcsolatos támogatások igénylésének és kifizetésének rendjéről szóló 148/2007. (XII. 8.) FVM rendelet szerinti kifizetések ... 56
AMR elleni állategészségügyi intézkedések ... 58
Felülvizsgálatok ... 59
Audit program és szakmai ellenőrzési terv teljesülése ... 59
Riasztási rendszerek ... 60

BEVEZETÉS

A koronavírus-járvány a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal mindennapi tevékenységére is komoly hatással volt. Gyakorlatilag valamennyi szakterület életében új kihívásokat, sajátos helyzetet teremtett. Az eddigiektől eltérő szemléletmódot és innovatív eljárások, módszerek bevezetését követelte. Számos fejlesztést, például az informatikai és ügyfélprofil-rendszerek személyes ügyintézést kiváltó bővítését, a támogató szemlék, videókonferenciák és videóauditok bevezetését éppen a rendkívüli körülmények hozták előre.

A koronavírus-járvány nemcsak a lakosság, de a vállalkozások mindennapjait is átrendezte, emiatt kiemelten fontossá vált a Nébih támogató szerepe. Ilyen szerepet tölt be a koronavírus tematikus aloldal a Nébih portálon, ahol speciális, ágazati útmutatók és a lakosságnak szóló anyagok is megtalálhatóak (tartalékolási útmutató, konyhai útmutató).

A helyi termelők támogatását szolgálja a termelőkereső felület. Ennek segítségével – hatósági „beavatkozás", közvetítés nélkül – közvetlenül egymásra találhatnak a vásárlók és a termelők.

A járványhelyzetre való tekintettel lehetővé vált, hogy azokban az esetekben, amikor az állatorvos megítélése szerint nem feltétlenül indokolt a háziállat személyes vizsgálata, elküldheti a gazdának online a receptet (pl. e-mailben), és maga a gazda ennek az elektronikusan kapott receptnek a bemutatásával (pl. okostelefon segítségével) kiválthatja a készítményt. Az intézkedés nem vonatkozott az antibiotikumokra és a kábítószerként kezelendő állatgyógyászati készítményekre.

A fentieken túl a Nébih szakemberei a világjárvány idején is töretlenül látták el a jogszabályokban előírtak betartásának ellenőrzését, ezzel garantálva a magyar agrárium és élelmiszerlánc biztonságos működését. Ennek részleteit tartalmazza a jelentés.

2020-ban 15,2 milliárd Ft összértékben érkezett élelmiszerlánc-felügyeleti díj bevallás a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatalhoz (a továbbiakban: Nébih). A befolyt bevétel 15 milliárd Ft volt, amelyből 6,9 milliárd Ft a Nébih-et, 8,1 milliárd Ft a megyei kormányhivatalokat illette (ebből mintegy 700 millió Ft csak a 2021. január 5-i fizetési határidőre). 2020-ban a koronavírus-válsághelyzetre tekintettel – a Kormány rendelkezése alapján – a vendéglátás, a közétkeztetés és a turisztika ágazatokban érintett cégek esetében 2020. szeptember 30-ra módosult a bevallási és befizetési határidő. A Nébih kezdeményezésére a határidő módosítását a Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében a veszélyhelyzet ideje alatt egyes agrárszabályozási tárgyú rendelkezések eltérő alkalmazásáról szóló 122/2020. (IV. 16.) Korm. rendelet tartalmazta.

Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény (továbbiakban: Éltv.) 47/B. §-a 2012-től tartalmazza az élelmiszerlánc-felügyeleti díj befizetési és bevallási kötelezettséget, egyben előírja a felhasználásáról szóló beszámoló készítését. A felügyeleti díj 10%-át fejlesztésre kell fordítani, a fennmaradó összeg 60%-a a megyei kormányhivatalok, 40%-a a Nébih működésére fordítható.

A Nébih által országosan üzemeltetett bevallási rendszer adatai alapján 2012-2020. között a bevallások összértéke 10,7 milliárd Ft-ról indulva több mint 40%-kal emelkedett, részben a forgalombővülés, részben amiatt, hogy az ellenőrzések és a figyelemfelhívások miatt egyre több ügyfél van tisztában felügyeletidíj-fizetési kötelezettségével. A lejárt követelésállomány 3-4% körül mozog, azaz nem jelentős, 2020-ban a korábbi évekre visszamenőleg is láthatóan csökkent. A 2015 előttről származó felügyeletidíj-követeléseket elévülés miatt behajthatatlan követelésként kivezettük. A Nébih ügyfélszolgálata a nem fizető ügyfeleket első körben közvetlenül, telefonon keresi meg; a nem fizető ügyfelek jelentős része már e figyelemfelhívás hatására rendezi tartozását. 2020-ban újításként a hátralékos ügyfelek elektronikus úton, azaz hivatali kapun keresztül kaptak tartozásukról értesítést, amely sokkal eredményesebbnek bizonyult a korábbi postai felszólításnál. Ezt

jelzi, hogy 2020. szeptember-december hónapok között 361,7 millió Ft felügyeleti díj folyt be korábbi évek bevallásaira. Érdekesség, hogy az egyenlegértesítő hatására sokan a 2021 januárjában esedékes díjrészletet is előre megfizették; 741,5 millió Ft folyt be 2020-ban a korábbi évekre jellemző 200-300 millió Ft-os nagyságrendű előrehozott fizetés helyett.

A felügyeleti díj adók módjára behajtandó köztartozásnak minősül, ezért végső esetben a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) jogosult a meg nem fizetett felügyeleti díj behajtására. 2020-ban a Nébih 519,7 millió Ft kintlévőségre indított NAV behajtást, melyből 2021 márciusáig 319 millió Ft folyt be. Ez a 61%-os arány kiugróan magasabb, mint a korábban tapasztalt 35-45%-os mérték.

A bevallási időszakonként érkezett bevallások és befizetések összértékét szemlélteti a következő táblázat.

1. táblázat: A felügyeletidíj-bevallás 2012-2020 (millió Ft)

Megnevezés	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020*
Bevallások összértéke	10 679,0	11 186,0	11 141,0	11 821,0	12 374,0	12 764,0	13 386,9	14 374,2	15 198,3
Változás az előző évhez képest (%)		4,75%	-0,40%	6,10%	4,68%	3,15%	4,88%	5,11%	5,10%
Befolyt összeg	10 225,8	10 794,3	10 763,4	11 345,5	11 861,8	12 239,3	12 702,9	13 452,2	14 096,0
Változás az előző évhez képest (%)		5,56%	-0,29%	5,41%	4,55%	3,18%	3,79%	2,62%	0,96%
Rendezetlen egyenleg	453,2	391,7	377,6	475,5	512,2	524,7	684,0	922,0	1 102,3
Rendezetlen egyenleg (%)	4,24%	3,50%	3,39%	4,02%	4,14%	4,11%	5,11%	6,41%	7,25%

** A 2020. évi bevallások 2. részletét 2021. január 31-ig kellett befizetni, az adatok ezt is tartalmazzák.*

1. ábra: A felügyeletidíj-bevallások 2012-2020 (millió Ft)

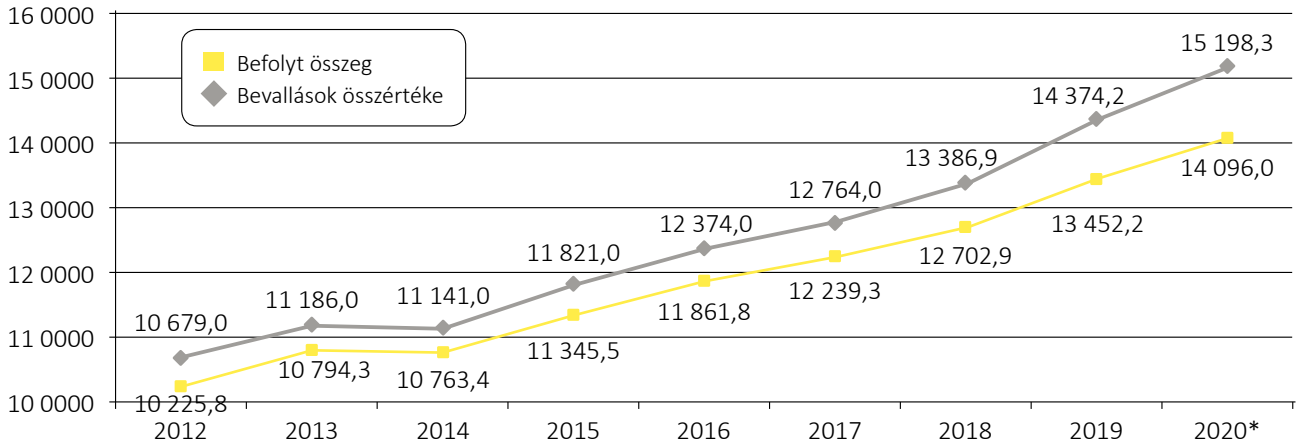

A tárgyévi bevallásokból beszedett bevétel, illetve a tárgyévi költségvetésbe befolyt és tárgyévi kiadásokra felhasznált bevétel összege mindig eltér. Ennek két oka van: egyrészt a tárgyévi bevallások második részletének befizetési határideje már a következő költségvetési év január 31-re esik, másrészt a végrehajtás útján beszedett felügyeleti díjak akár több évvel az eredeti határidő után érkeznek be.

2020-ban **a befolyt felügyeleti díj összege 15 milliárd Ft volt,** amelyből a Nébih által koordinált, fejlesztésre fordítandó 10%-os keretösszeg 1,5 milliárd Ft. A megyei kormányhivatalokat a befolyt felügyeleti díjból 8,1 milliárd Ft, a Nébih-et – a fejlesztési kerettel együtt – 6,9 milliárd Ft illette meg.

A megyei kormányhivatalok számára 2020-ban 7,6 milliárd Ft került átutalásra a Miniszterelnökségen keresztül. Az eltérést a fenti összegtől az okozza, hogy az utolsó negyedévben befolyt bevételt a vonatkozó jogszabály szerint következő év január 5-én kell a Nébih-nek a megyei kormányhivatalok felé továbbutalnia. 2019-ről 2020-ra emiatt 198 millió Ft pénzügyi rendezése húzódott át, 2020-ról 2021-re viszont majd 687 millió Ft, mivel a behajtásból befolyó bevétel a IV. negyedévben érkezett be. A felügyeletidíj-bevétel alakulását

szemlélteti a következő táblázat és diagram, bemutatva az összbevétel mellett a teljes összegből a megyei kormányhivatalokat és a Nébih-et megillető hányadot is:

2. táblázat: A felügyeletidíj-bevétel alakulása 2012-2020 (millió Ft)

Megnevezés	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kormányhivatali hányad	2 005,5	5 759,0	5 928,9	5 682,7	6 351,1	6 907,6	7 321,8	7 639,7	8 105,1
Nébih hányad	1 708,4	4 905,8	5 050,5	4 840,8	5 410,3	5 884,3	6 237,1	6 507,8	6 904,1
Összesen	3 713,9	10 664,8	10 979,4	10 523,5	11 761,4	12 791,9	13 558,9	14 147,5	15 009,2
Változás az előző évhez képest (%)		187,16%	2,95%	-4,15%	11,76%	8,76%	6,00%	4,34%	6,09%

2. ábra: A felügyeletidíj-bevétel alakulása 2012-2020 (millió Ft)

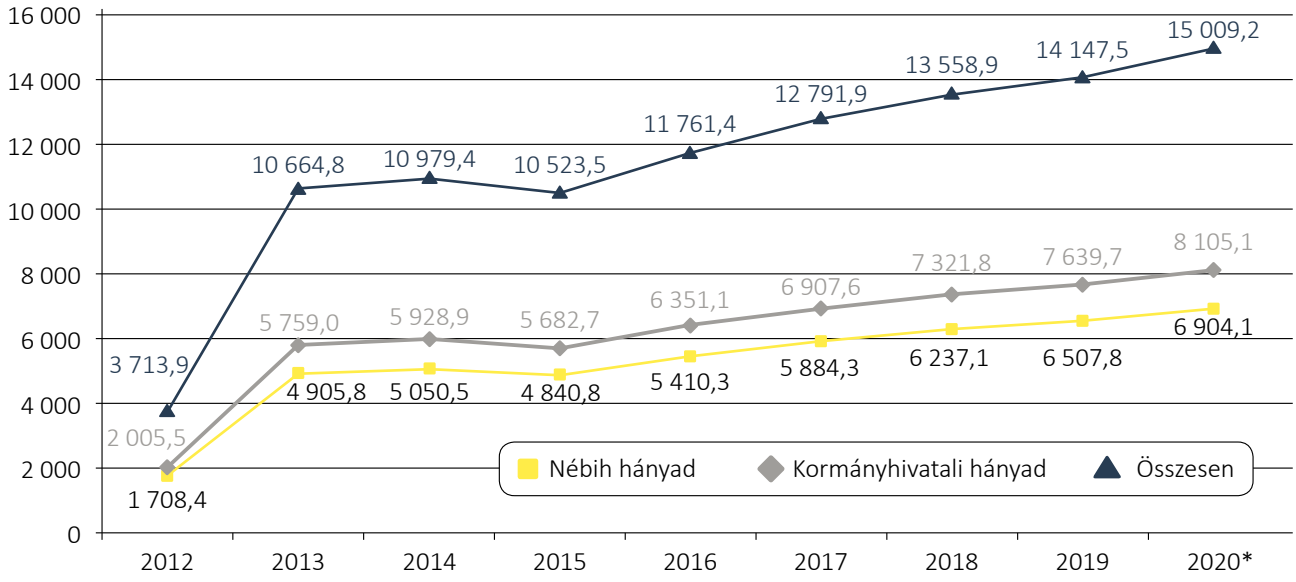

A befolyt felügyeleti díj összege 2020-ban is teljes mértékig az élelmiszerlánc-felügyelet tevékenységeire került felhasználásra, azonban az elmúlt évekhez hasonlóan a feladatok forrását csak részben biztosította a költségvetési támogatás az egyéb hatósági és szolgáltatási bevételek mellett.

2020-ban az élelmiszerlánc-biztonsági feladatok ellátására a területi igazgatásban – a megyei kormányhivatalok által készített kimutatás szerint – összesen 10,1 milliárd Ft, a Nébih-nél 19,2 milliárd Ft került felhasználásra (a járványügyi, pályázati és projekt kiadások nélkül). Az élelmiszerlánc-biztonsági kiadások 34,4%-a a megyei kormányhivataloknál, 65,6%-a a Nébih-nél merül fel. A megyei kormányhivataloknál az élelmiszerlánc-felügyeleti funkció összkiadása a 2015. évi 8,7 milliárd Ft-hoz képest 1,4 milliárd Ft-tal nőtt. A Nébih-nél ugyanezen időszak alatt az élelmiszerlánc-felügyeletre fordított kiadások 17,1 milliárd Ft-ról 2,1 milliárd Ft-tal emelkedtek meg a felügyeleti díj változatlan aránya mellett. A Nébih-nél a kiadások nagyobb mértékű növekedését az ide koncentrálódó e-közigazgatási és szemléletformálási kiadások okozták.

A megyei kormányhivataloknak átutalt 7,6 milliárd Ft felügyeletidíj-bevétel megyei kormányhivatalok közötti felosztása a Miniszterelnökség rendelkezései szerint történt, figyelembe véve az egyes megyei kormányhivatalok közötti feladatmegoszlás eltérő volumenét is.

3. táblázat: A felügyeletidíj-bevétel megoszlása megyei kormányhivatalok között (2020)

Megyei kormányhivatal	Felügyeletidíj-bevétel (millió Ft)	Megoszlási arány (%)
Bács-Kiskun	737,4	9,68%
Baranya	334,3	4,39%
Békés	553,0	7,26%
Borsod-Abaúj-Zemplén	376,9	4,95%

Csongrád-Csanád	502,2	6,59%
Fejér	310,8	4,08%
Győr-Moson-Sopron	371,5	4,88%
Hajdú-Bihar	443,2	5,82%
Heves	321,7	4,22%
Jász-Nagykun-Szolnok	422,3	5,54%
Komárom-Esztergom	272,4	3,58%
Nógrád	238,9	3,14%
Pest	797,1	10,47%
Somogy	343,2	4,51%
Szabolcs-Szatmár-Bereg	504,6	6,63%
Tolna	230,2	3,02%
Vas	263,9	3,46%
Veszprém	300,5	3,95%
Zala	292,5	3,84%
Összesen	**7 616,6**	**100%**

4. táblázat: A megyei kormányhivatalok felügyeleti díjból finanszírozott kiadásainak megoszlása fő kiadáscsoportonként (2020)

Kiadáscsoport	Összeg (millió Ft)	Arány (%)
Személyi juttatások	5 656,7	74,27%
Munkáltatót terhelő közterhek	968,2	12,71%
Dologi kiadás	884,7	11,62%
Felhalmozási kiadás (beruházás, felújítás)	47,9	0,63%

Általános kiadás (dologi és felhalmozási kiadások max. 7%-a)	59,1	0,77%
2020. évi kötelezettségvállalással terhelt maradvány részét képező összeg	0,0	0,00%
Összesen	**7 616,6**	**100,00%**

A megyei kormányhivatali elszámolások évek óta nagyjából ugyanazokat az arányokat tükrözik, a kiadások kb. 85-90%-a bérekre, juttatásokra és közterhekre fordítódik, fejlesztésre pedig a felügyeleti díj 1%-a sem. A dologi és működési kiadások rendszeresen az összes elszámolt kiadás kb. 12%-át teszik ki.

Az egyes kiadásnemek megoszlása a megyei kormányhivatalok elszámolásaiban továbbra is jelentősen eltérő. Személyi jellegű kiadás kizárólag abban a megyei kormányhivatalban számolható el, ahol a költségvetési támogatás nem elegendő a munkaerő költségeire. A Békés Megyei Kormányhivatal elszámolása azt mutatta, hogy kizárólag személyi juttatásokra és a kapcsolódó közterhekre használták fel a felügyeleti díjat, illetve további nyolc megyei kormányhivatalnál e kiadások aránya meghaladta a 90%-ot, átlagosan pedig a 86%-ot. A dologi kiadások közül a szakmai munkát segítő szolgáltatások igénybevétele a legjellemzőbb tétel. Négy megyei kormányhivatal (Heves, Komárom-Esztergom, Somogy és Zala) fordított beruházás-felújításra is a felügyeleti díjból: irodai helyiségek felújítása mellett kisebb szakmai eszközökre (pl. mérleg, digitális hőmérő, aprítógép, mágneses keverő, mintatároló hűtőszekrény, sztereomikroszkóp objektív). A törzshivatal kapcsolódó általános kiadásainak fedezetére a dologi és felhalmozási kiadások legfeljebb 7%-ának megfelelő összeget lehetett beállítani, de ez egy megyei kormányhivatalban sem haladta meg a 2,5%-ot, átlagosan már nem éri el a 0,8%-ot sem.

A Nébih-nek a felügyeleti díjból 6 904,4 millió Ft bevétele keletkezett, ebből 2020. évi kiadásokra felhasznált 6 441,5 millió Ft-ot, továbbá kötelezettséget vállalt 462,9 millió Ft értékű fejlesztésre, amely a 2020. IV. negyedévben végrehajtott informatikai fejlesztésekre 2021 februárjában kifizetésre került.

5. táblázat: A Nébih felügyeleti díjból finanszírozott kiadásainak megoszlása fő kiadáscsoportonként (2020)

Kiadáscsoport	Összeg (millió Ft)	Arány (%)
Személyi juttatások	10,5	0,15%
Munkáltatót terhelő közterhek	1,2	0,02%
Dologi kiadás	1 710,4	24,77%
Pénzeszközátadás (ÉLBC Kft. működtetése)	1 181,2	17,11%
Fejlesztés kiadás (beruházás, felújítás)	3 087,3	44,72%
Általános kiadás (dologi és felhalmozási kiadások max. 7%-a)	450,9	6,53%
2020. évi kötelezettségvállalással terhelt maradvány részét képező összeg (fejlesztés)	462,9	6,70%
Kiadás összesen	**6 904,4**	**100,00%**

A személyi juttatások és közterhei között a Nébih szervezésében működő Állatkísérleti Tudományos Etikai Tanács tiszteletdíjai szerepelnek.

A felügyeleti díj összességében egyharmad arányban biztosította a Nébih különböző – élelmiszerlánc-felügyelethez kapcsolódó – dologi kiadásainak forrását. E működési költségeken belül a legjelentősebbek: az informatikai rendszerek üzemeltetése, az országos laboratóriumi hálózatban használt kitek és fogyóeszközök, a fajtakísérleti állomásokon felhasznált műtrágyák és vetőmagok, fogyóeszközök, valamint a laboratóriumi eszközök és mezőgazdasági gépek karbantartása. Ezek beszerzési árában az elmúlt években jellemzően 35-45%-os emelkedést tapasztaltunk, míg a szolgáltatási díjakában akár ennél is magasabbat, amivel a felügyeleti díj növekedése sem tud lépést tartani, külön tekintettel arra, hogy az árnövekedés a fejlesztési költségben is jelentkezik.

A Nébih által fizetett kiadások jelentős része a szakmai munkában a megyei kormány-hivataloknál hasznosul. A Nébih az Élelmiszerlánc-biztonsági Centrum Nonprofit Kft.-vel (továbbiakban: ÉLBC) közösen a különböző – a megyei kormányhivatalok által is használt – informatikai rendszerek üzemeltetésére a díjbevételből arányosan 443 millió Ft-ot fordított. A Nébih állta a – jelentős részben a megyei kormányhivatalok és a járási hivatalok által is használt – gépjárműflotta bérleti és üzemeltetési kiadásait. A gépkocsibérleti szerződés 2020 októberében megszűnt. A Nébih országos laboratóriumi hálózatának egy jelentős része a megyei kormányhivatalok által vagyonkezelt ingatlanokban működik, ezek rezsiköltségeire 2020-ban a megyei kormányhivatalok részére összesen 90,8 millió Ft került kifizetésre. 2013. január 1-től a jogosult állatorvosok költségei teljes mértékben a Nébih-et terhelik a megyei kormányhivatalok, a jogosult állatorvos és a Nébih közötti háromoldalú megállapodás alapján. A 2020. évi kifizetés 178 millió Ft volt.

2020-ban az Élelmiszerlánc-biztonsági Stratégiának megfelelően szakmai ismeretterjesztő feladatokra, kommunikációra, szemléletformálásra, rendezvényekre a koronavírus-járvány miatt részben kevesebbet tudtunk fordítani, e tevékenység a személyes kapcsolatokat igénylő tevékenységek helyett átkerült az online térbe. Szemléletformálásra felügyeleti díjból így is összesen 176,1 millió Ft-ot fordítottunk, melyből a legjelentősebb tételek a Konyhasziget magazin kiadása (47,8 millió Ft), a Kiváló Minőségű Élelmiszer (KMÉ) védjegyrendszerrel kapcsolatos kiadások (21,7 millió Ft), kommunikációs kampányok, közösségimédia-hirdetések, szóróanyagok, rendezvények, demonstrációs eszközök (66,7 millió Ft), koronavírussal kapcsolatos sajtóanyagok (2,5 millió Ft) voltak.

2020-ban a Nébih tulajdonosi joggyakorlása alá tartozó ÉLBC Kft. részt vett többek között az országos laboratóriumi hálózat és a fajtakísérleti állomások működtetésében, a mintaszállítási feladatok ellátásában, a központosított mintavételben, az informatikai szakrendszerek üzemeltetésében, illetve a KMÉ Védjegy iroda működtetésben. Az ÉLBC Kft. által ellátott feladatok finanszírozásához a felügyeleti díj arányosan 1,18 milliárd Ft-tal járult hozzá.

A felügyeleti díj lehetőséget biztosított az élelmiszerlánc-biztonsági feladatok ellátásához kapcsolódó 3,55 milliárd Ft összegű fejlesztés megvalósítására, amely az előírt 10%-os mérték helyett több mint 23%-os arány.

2020-ban a fejlesztésre fordított összeg több mint 80%-a – egyben a Nébih felügyeletidíj-bevétel 42%-a – az informatikai rendszerek és infrastruktúra érdekében merült fel 2,9 milliárd Ft összegben. Ezenkívül a Nébih több százmilliós összeget fordított irodai, laboratóriumi és fajtakísérleti ingatlanok felújítására.

A kiadásokat az alábbi táblázat foglalja össze.

6. táblázat: 2020. évi felügyeleti díjból finanszírozott fejlesztési kiadások 2020 (millió Ft)

Felhalmozási kiadások (bruttó összeg)	2020. évi kifizetés (millió Ft)	2020. maradvány terhére 2021-ben kifizetett (millió Ft)	Megoszlási arány (%)
Immateriális javak (szakrendszerek) létesítése, beszerzése, fejlesztése	2 354,4	462,9	79,37%
Ingatlanokkal kapcsolatos beruházások	52,0	-	1,46%
Ingatlanok felújítása	414,0	-	11,66%
Informatikai eszközök beszerzése	79,3	-	2,23%
Gépek, berendezések, járművek és felszerelések vásárlása	187,6	-	5,28%
Mindösszesen	**3 087,3**	**462,9**	**100,00%**

A fajtakísérleti, valamint laboratóriumi vizsgálati műszerek, gépek, berendezések beszerzése közül a legjelentősebbek:

7. táblázat: Felügyeleti díjból finanszírozott főbb Nébih laboratóriumi és fajtakísérleti beszerzések (2020)

Szakterület	Megnevezés	Bruttó összeg (Ft)
Élelmiszerlánc-biztonsági laboratóriumok	Vegyifülkék beszerzése (10 db)	16 571 340
Élelmiszerlánc-biztonsági laboratóriumok	SHP fűthető mágneses keverő	6 305 271
Élelmiszerlánc-biztonsági laboratóriumok	Homogenizátor	1 134 500
Élelmiszerlánc-biztonsági laboratóriumok	Gabona daráló, örlő (3 db)	1 143 000
Élelmiszerlánc-biztonsági laboratóriumok	Hűtőszekrények	488 391
Élelmiszerlánc-biztonsági laboratóriumok	Laboratóriumi klíma	403 930
Állategészségügyi diagnosztikai laboratóriumok	Hőcserélő	9 067 983
Állategészségügyi diagnosztikai laboratóriumok	Laboratóriumi berendezés	4 013 250
Állategészségügyi diagnosztikai laboratóriumok	Laboratóriumi biztonsági berendezés	2 914 167
Állategészségügyi diagnosztikai laboratóriumok	Egyedi minta átadó-átvevő	730 250
Állategészségügyi diagnosztikai laboratóriumok	UVC/T-AR DNA/RNA Cleanar Box steril fülke	630 136
Borászati laboratórium	Mikrocentrifuga	551 133
Növényfajta kísérlet	Védelmi rendszer (Monorierdő)	15 938 119
Növényfajta kísérlet	Hűtőkamra (Tordas)	1 879 600
Növényfajta kísérlet	Einböckk Aerostar 150 fix gyomfésűk	1 621 238
Növényfajta kísérlet	Biztonsági berendezések (Tordas)	1 220 876
Növényfajta kísérlet	Entris labormérleg	551 133
Növényfajta kísérlet	Szántóföldi permetező	500 634
Növényfajta kísérlet	MTZ 820 klíma beszerelés	444 500
Növényfajta kísérlet	Gyorsnedvességmérő	316 103

2020-ban – a lezárt uniós pályázatokat követően – az informatikai fejlesztések döntően az élelmiszerlánc-felügyeleti díj bevételből valósulhattak meg. A maradvánnyal együtt 2,82 milliárd Ft rendszerfejlesztési kiadás szinte minden szakrendszert érintett: LABOR, INBOKSZ, DATAVET, EPIDEMIR, TIR, ENAR, HGSZ, EÜER, NMR, KM, BOR, VIGOR stb., de az olyan horizontális alkalmazásokat is magába foglalja, mint az Adattárház, Ügyfélprofil, Partner-Objektum Törzs, Téradattárház, REGIR. A Nébih 2020. július 1-én egy új alkalmazást vezetett be az ügyfelek kiszolgálására. A Nébo nevet viselő chatbot a hét minden napján, éjjel-nappal várja és válaszolja meg a Messenger-felületen érkező kérdéseket, bejelentéseket; működésének alapja mesterséges intelligencia. A szakmai működés színvonalát segíti a munkakörnyezet és az ingatlanok folyamatos korszerűsítése, de 2020-ban sok esetben csak havária intézkedéseket lehetett megtenni. Ezek közül a legjelentősebbek:

8. táblázat: Főbb ingatlan felújítások (2020)

Megnevezés	Bruttó összeg (millió Ft)
1.) Laboratóriumi épületek	
Élelmiszerlánc-biztonsági laboratóriumok	
Vegyifülkék beszerelése	25,4
Bp., Mester u. 81. épület felújítási munkái	59,3
Bp., Fogoly utca 13-15. havaria tetőfelújítás	30,5
Velencei laborépületek fűtéskorszerűsítése, hőközpont kialakítása	38,2
Miskolci RÉL villanyszerelési munkálatok	7,9
Állategészségügyi diagnosztikai laboratóriumok	
Bp., Tábornok utca 2. épületfelújítási munkái	36,2
Debrecen, Bornemissza u. 3-7. villanyszerelési munkálatok	6,0

2.) Fajtakísérleti állomások	
Tordas, ivó és ipari vízhálózat rekonstrukciós munkák	29,2
Tordas, villamoshálózat felújítás	19,6
Tordas, Pölöske – kerítésépítés	10,5
3.) Egyéb épületek	
Bp., Petrezselyem utca 7-9. sz. irodaépület átalakítása	171,1
Bp., Kitaibel Pál u. 4. irodafelújítás	18,9
Állami Halőri Szolgálat szekszárdi épület felújítása	5,3

Érdemes áttekinteni, hogy hosszabb időtávon, öt évre visszamenőleg, 2016 és 2020 között hogyan alakult a fejlesztési keret felhasználása, hiszen ez sokszor középtávú döntések eredménye, egy megkezdett fejlesztési koncepció nem egy-egy pénzügyi évre korlátozódik. Az adatokból látszik, hogy a fejlesztésre fordított összeg mindig meghaladta az előírt 10%-os mértéket. Öt év viszonylatában a mintegy 11,2 milliárd Ft majd 60%-ban – és évente egyre növekvő arányban – a megyei kormányhivatalokkal közösen használt informatikai rendszer fejlesztésére fordítódott, további 23%-ban a korábban elhanyagolt ingatlanok állapotának megújítására, és 17%-ban laboratóriumi, fajtakísérleti és egyéb gépek, eszközök beszerzésére.

9. táblázat: Felügyeleti díj fejlesztési keretének felhasználása 2016-2020 (millió Ft)

	2016	2017	2018	2019	2020	Összesen
Éltv. által előírt (10%) fejlesztési keret	1 176,1	1 279,2	1 355,9	1 414,7	1 501,0	6 726,9
Változás az előző évhez képest		8,77%	6,00%	4,34%	6,10%	
Ténylegesen megvalósult fejlesztés	1 313,8	1 662,7	1 788,6	2 865,1	3 550,2	11 180,4

Változás az előző évhez képest		26,56%	7,57%	60,19%	23,91%	
Megoszlás						
Informatikai hardver és szoftver fejlesztés aránya	26,63%	28,86%	50,29%	70,38%	81,59%	59,41%
Ingatlan infrastruktúra fejlesztés aránya	36,98%	36,49%	29,97%	16,94%	13,13%	23,08%
Gép, eszköz fejlesztés aránya	36,39%	34,65%	19,74%	12,68%	5,28%	17,51%

3. ábra: A fejlesztési típusú kiadások csoportosítása 2016-2020 (millió Ft)

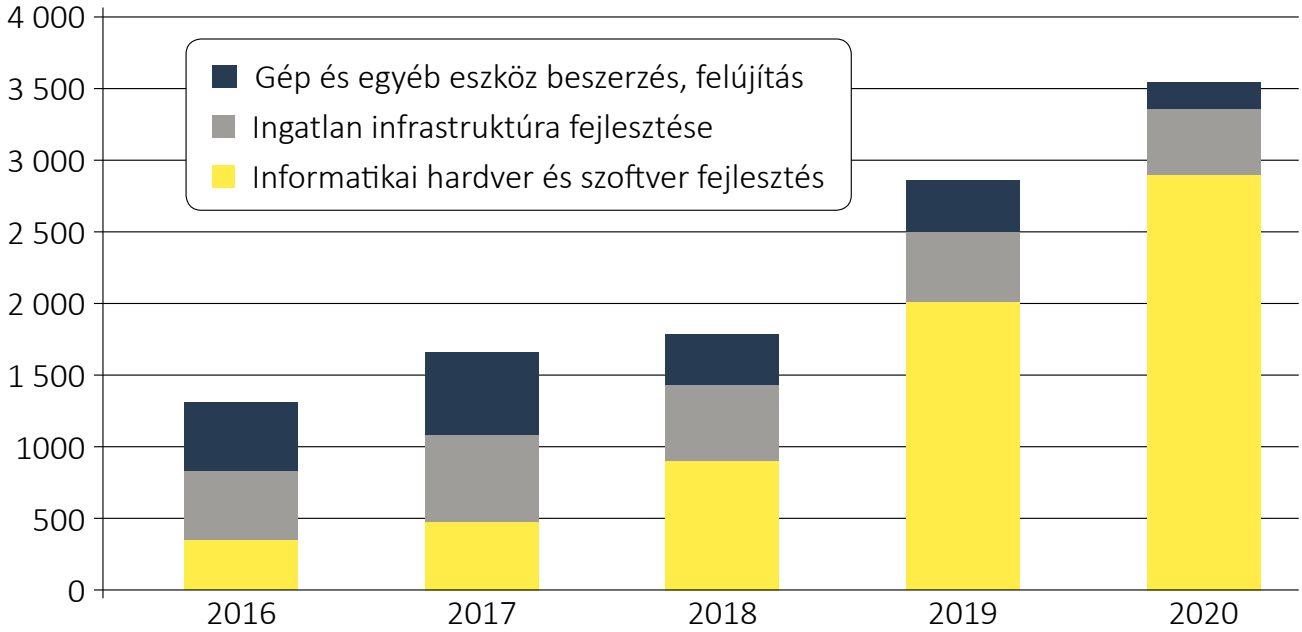

Összefoglalóan a 10. táblázat mutatja be a megyei kormányhivatalok és a Nébih valamennyi, a felügyeleti díj terhére elszámolt 2020. évi kiadását. A 2020. évi felügyeleti díj terhére történt beszerzéseken kívül 2020-ban lezárultak – az előző éves jelentéssel összhangban – a 2019. évi felügyeletidíj-bevétel terhére megkezdett fejlesztések összesen 15,3 millió Ft értékben.

10. táblázat:
Összesítés a felügyeleti díj felhasználásáról 2020 (ezer Ft)

Megnevezés	Megyei									
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
	Bács-Kiskun	Baranya	Békés	Borsod-Abaúj-Zemplén	Csongrád-Csanád	Fejér	Győr-Moson-Sopron	Hajdú-Bihar	Heves	Jász-Nagykun-Szolnok
I. KIADÁS										
Személyi juttatások	605 734	213 800	467 303	262 067	398 448	224 045	216 624	254 457	234 378	357 557
Munkaadót terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó	96 660	41 700	85 705	43 678	57 594	38 219	35 834	42 418	41 283	63 311
Dologi kiadások	32 761	73 613	0	66 490	43 129	48 488	111 258	136 746	42 077	1 305
Egyéb működési célú támogatás (ÉLBC Kft.)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Felhalmozási kiadások	0	0	0	0	0	0	0	0	1 199	0
Általános kiadás (dologi + felhalmozási legfeljebb 7%-a)	2 293	5 153	0	4 654	3 019	0	7 788	9 572	2 770	91
2020. évi maradvány terhére 2021. évi kiadás	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ebből felhalmozás:	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kiadások összesen:	**737 448**	**334 266**	**553 009**	**376 890**	**502 190**	**310 752**	**371 504**	**443 193**	**321 707**	**422 264**
Ebből NÉBIH fejlesztési keret összesen:										
II BEVÉTEL										
2019. évi áthúzódó felügyeleti díj										
2020. évben befolyt felügyeleti díj										
2020. évi felügyeleti díjból már 2021-ban megosztott rész										
Kerekítési különbözet										
Felhasznált felügyeleti díj bevétel összesen:										

Kormányhivatalok										Nébih	Mind-összesen
11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	Összesen		
Komárom-Esztergom	Nógrád	Pest	Somogy	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tolna	Vas	Veszprém	Zala			
605 734	213 800	467 303	262 067	398 448	224 045	216 624	254 457	234 378	5 656 693	10 452	5 667 144
96 660	41 700	85 705	43 678	57 594	38 219	35 834	42 418	41 283	968 262	1 158	969 420
32 761	73 613	0	66 490	43 129	48 488	111 258	136 746	42 077	884 675	1 710 426	2 595 101
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 181 235	1 181 235
0	0	0	0	0	0	0	0	1 199	47 846	3 087 275	3 135 121
2 293	5 153	0	4 654	3 019	0	7 788	9 572	2 770	59 059	450 929	509 988
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	462 900	462 900
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	462 900	462 900
737 448	**334 266**	**553 009**	**376 890**	**502 190**	**310 752**	**371 504**	**443 193**	**321 707**	**7 616 535**	**6 904 374**	**14 520 909**
										3 550 175	3 550 175
									198 209		198 209
									8 105 135	6 904 374	15 009 509
									-686 809		-686 809
											0
									7 616 535	**6 904 374**	**14 520 909**

A 2013-ban elfogadott Élelmiszerlánc-biztonsági Stratégia (ÉLBS) a 2013-2022 közötti időszakra meghatározza az élelmiszerlánccal kapcsolatos legfontosabb célokat és irányokat, ezáltal közvetve a Nébih főbb feladatait, fejlesztési területeit is.

INNOVÁCIÓ ÉS GAZDASÁGFEJLESZTÉS AZ ÉLELMISZERLÁNCBAN

2020-ban is folytatódtak azok a Horizont 2020-as finanszírozású kutatási projektek, melyekben a Nébih konzorciumi tagként vesz részt, így például a „MOLOKO" projekt, amelynek célja a tejvizsgálati gyorsmódszer fejlesztése, illetve a „PoshBEE" projekt, amely a vegyi anyagok méhek egészségére gyakorolt hatásának felmérésére és a monitoring eszközök kidolgozására helyezi a hangsúlyt. Szintén konzorciumi tag a Nébih abban a projektben, amely a lakosság aflatoxin kockázatát méri fel.

A 2020-as év több szempontból is eredményes volt az élelmiszerbiztonsági szemléletformálással foglalkozó SafeConsume elnevezésű H2020 projekt számára — az oktatás, a szakpolitika és a tudománykommunikáció terén is jelentős előrelepéseket értek el a projektben résztvevők, amelyben a Nébih kiemelt szerephez jutott. Az oktatással foglalkozó munkacsoport idén fejezte be az élelmiszerbiztonsági interaktív tananyagok fejlesztését. Az elkészült játékok, előadásvázlatok, munkafüzetek és a pedagógusoknak szóló háttéranyagok főként a hasznos/káros mikrobák megismertetésére, a keresztszennyeződések és fertőzési láncolatok, járványok kialakulásának megértésére, az élelmiszerek csomagolásának, címkéinek bemutatására és a biztonságos ételkészítésre koncentráltak. A 11-14 és 15-18 éves korosztálynak szóló komplex oktatási csomag a közeljövőben magyar nyelven is elérhető lesz online formában. A Nébih által vezetett élelmiszerbiztonsági kockázatkommunikációs szakpolitikai munkacsoport feladatainak egy jelentős része 2020 során végéhez ért, ez 3 átfogó kutatási jelentés elkészítését jelentette, mint pl. az élelmiszerbiztonság és a fenntarthatóság kommunikációs üzeneteinek átfedéseit és ellentmondásait értékelő

tanulmány. A PHOTONFOOD projekt fő célja olyan közép-infravörös technológiát használó fotonikus megoldások kidolgozása és validálása, amelyek széles körben alkalmazhatók az élelmiszerláncban előforduló mikrobiológiai és kémiai szennyező anyagok gyors meghatározására. A közel 5 millió euró teljes költségvetésű projekt időtartama 48 hónap, a projekt keretében megvalósuló tényleges kutatómunka 2021 januárjában indul a nemzetközi konzorciumban résztvevő 13 szervezet közreműködésével. A konzorcium vezetője a norvég University of Life Sciences. A Nébih munkacsoport-vezetőként, illetve résztvevő partnerként is fontos szerepet tölt be a konzorciumban. A FoodRUs elnevezésű projektben a Nébih egy 29 partnerből (10 ország, konzorciumvezető: Spanyolország) álló konzorcium tagjaként vesz részt. A projekt témája a körforgásos gazdálkodás elősegítése, az élelmiszerhulladék és -pazarlás megelőzése, a hulladék visszajuttatása az értékláncba és innovatív jó gyakorlatok értékláncokba történő beépítése. A projekt időtartama: 42 hónap (várhatóan 2020. november – 2024. április).

AZ ÁLLAMI TUDÁSBÁZIS ÚJJÁÉPÍTÉSE

Az informatikai fejlesztések az ÉLBS-ben meghatározott egységes információmenedzsment követelményeinek megfelelően, valamint az ágazati adatvagyon hasznosulása és az elektronikus ügyintézés további fejlesztése érdekében folyamatosan zajlanak hazai és uniós forrásból.

Az élelmiszerlánc-felügyeleti információs rendszer (a továbbiakban: FELIR) a legális élelmiszerlánc-szereplők adatbázisa. 2020. év végére az elektronikus nyilvántartási rendszerben közel 700 000 érvényes FELIR azonosító szerepelt, ami 2019-hez képest több mint 250 ezer fővel történő bővülést jelentett. A nagy számú növekedést az őstermelői tevékenységet végző személyek részére történő azonosító kiadása és az elektronikusan bejelenthető élelmiszerlánccal kapcsolatos tevékenységek növekvő száma okozta.

2020 végén lezárultak a Magyar Halgazdálkodási Operatív Program keretében a Halgazdálkodási Tevékenységek Ellenőrzését Támogató Kiemelt Projekt informatikai

fejlesztései. A fejlesztések tovább erősítik a Nébih eszköztárát az illegális tevékenységet végzők kiszűrésével szemben, emellett lehetővé teszik a halgazdálkodási szakterületen is az ügyfelek részére az elektronikus ügyintézést.

Szintén 2020-ban fejeződött be az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA) támogatásával megvalósuló EU MENU projekt, melynek során közel 2 700 személy nyilatkozott az általa elfogyasztott ételekről, italokról és étrend-kiegészítőkről.

Elkezdődött a több mint kétéves Nemzeti Agrártechnológiai Laboratórium Projekt, amelynek keretében egy központi talajinformációs adatbázis épül ki a magyarországi talajlaboratóriumokban keletkező adatok automatikus gyűjtésével, minőségi ellenőrzésével, rendszerezésével.

Magyarország Digitális Agrár Stratégiájának végrehajtása érdekében 2020-ban már megkezdődött a Nemzeti Élelmiszerlánc Adatszolgáltatási Központ (NÉAK) projekt előkészítése is. A NÉAK létrehozásának alapvető célja az élelmiszerlánc-felügyeleti szervnél már meglévő közadatok, illetve a FELIR-ben fellelhető adatok újrahasznosítása, szükség szerinti kiegészítése, valamint az adatok közérthető formában történő megjelenítése.

HITELES ÉS ERŐS HATÓSÁG – ÉLELMISZERLÁNC-FELÜGYELETI TEVÉKENYSÉG

Laboratóriumi vizsgálatok

2020-ban a Nébih minden laboratóriuma sikeresen áttért az „MSZ EN ISO/IEC 17025:2018 Vizsgáló- és kalibráló-laboratóriumok felkészültségének általános követelményei” című szabványra. Az állategészségügyi, borászati és az élelmiszerlánc további termékeit vizsgáló laboratóriumokban több mint 1,6 millió mintából mintegy 4.350.000 paraméterre végeztek vizsgálatokat a szakemberek. A Nébih élelmiszer- és takarmánylaboratóriumaiban 2020-ban összesen 91.054 hatósági minta vizsgálatára került sor. Általában elmondható, hogy a laboratóriumi vizsgálatok száma a COVID-19 helyzet miatt csökkent.

4. ábra: Hatósági minták laboratóriumi vizsgálata vizsgálati irányonként 2020 (db)

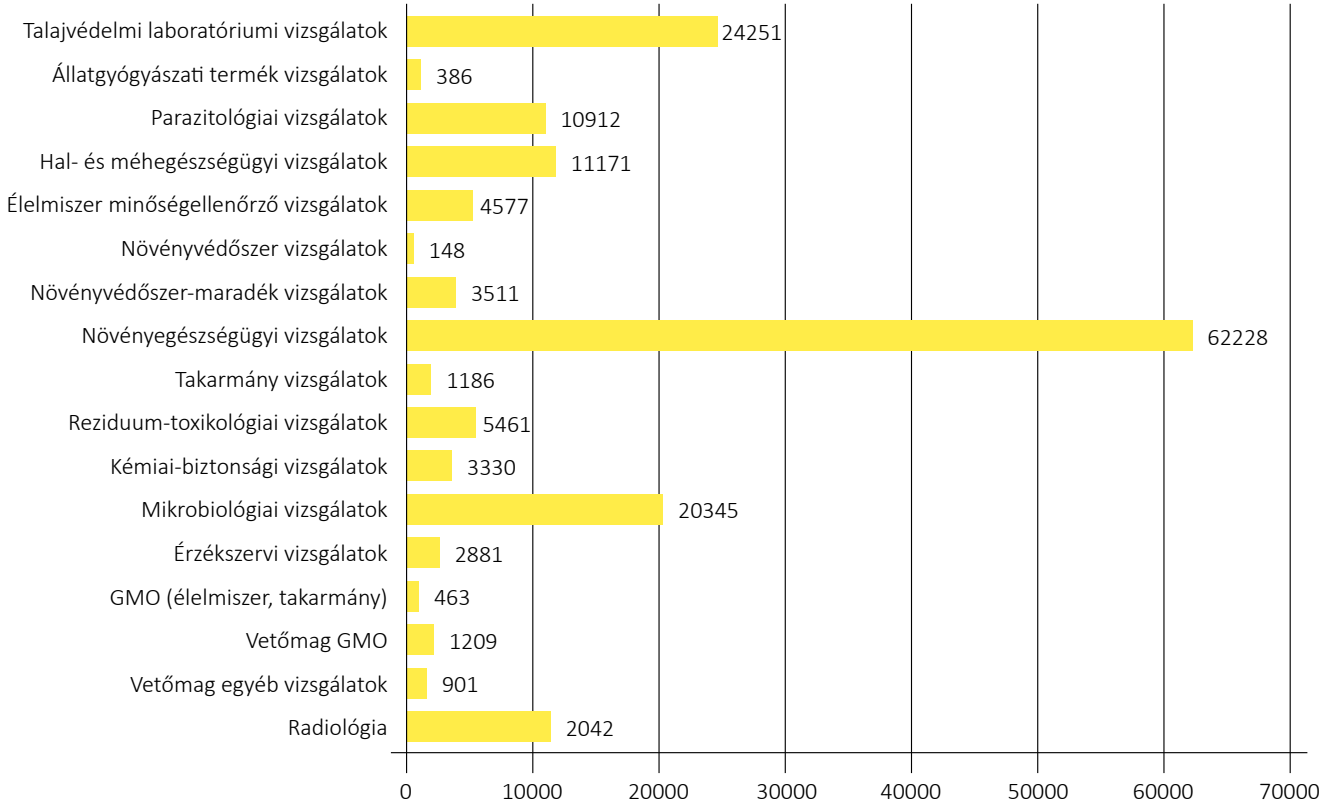

Fertőtlenítőszerek vizsgálata

A fertőtlenítő hatású szerek mikrobiológiai hatékonyságának vizsgálata során a nem megfelelőségi arány az elmúlt évekhez viszonyítva csökkent. A monitoring, illetve élelmiszer eredetű megbetegedések kivizsgálása során vett fertőtlenítő hatású szerekből a Nébih laboratóriumaiban elvégzett vizsgálatok szerint az összes vizsgált szer 28%-a, azaz 26 fertőtlenítőszer nem fejtette ki az elvárt biocid hatást, míg 2019-ben a vizsgált szerek 40,3%-a (58-szer) bizonyult kifogásoltnak.

11. táblázat: Fertőtlenítő hatású szerek vizsgálata (2019-2020)

Év	Vizsgált szerek	Kifogásolt szerek	Élelmiszer eredetű megbetegedés gyanúja miatt vizsgált szerek	Élelmiszer eredetű megbetegedés gyanúja miatt vizsgált, kifogásolt szerek
2019	144 (100%)	58 (40,3%)	61 (42,4%)	30 (49,1%)
2020	92 (100%)	26 (28,0%)	45 (48,9%)	19 (42,2%)

GMO-val kapcsolatos laboratóriumi vizsgálatok

Az élelmiszer GMO monitoring vizsgálatok keretében 2020-ban 252 élelmiszerminta analízisét végezte el a Nébih laboratóriuma. A minták megoszlása: 144 szójatartalmú minta, 26 kukoricát tartalmazó minta, 39 rizsminta, 18 lenmag-, illetve lenmag-tartalmú minta és 25 egyéb élelmiszer (burgonya, búza, padlizsán, paradicsom, szilva, alma). A szójatartalmú mintákból 116 bizonyult negatívnak. 27 GMO pozitív szójaminta esetében a GMO-tartalom 0,1% alatt, 1 szójaminta GMO-tartalma 0,1%-0,9% között volt. A vizsgált kukorica-, rizs-, len- és egyéb minták minden esetben negatívnak bizonyultak.

12. táblázat: Élelmiszer GMO monitoring vizsgálatok (2020)

Vizsgált összetevő	Szója	Kukorica	Rizs	Len (FP967)	Egyéb
Mintaszám (db)	144	26	39	18	25
GMO negatív (db)	116 (81%)	26 (100%)	39 (100%)	18 (100%)	25 (100%)
GMO pozitív (db)	28 (19%)	0	0	0	0
0,9% fölött (db)	0	-	-	-	-
0,1%-0,9% (db)	1	-	-	-	-
0,1% alatt (db)	27	-	-	-	-

A vetőmagok GMO szűrővizsgálata során 1209 db mintát ellenőrzött a Nébih laboratóriuma, ebből 20 minta esetében volt kimutatható szennyezettség. Kereskedelmi forgalomba szánt GMO szennyezett vetőmag tétel az előző évekhez hasonlóan 2020-ban sem került elvetésre. A takarmány GMO monitoring vizsgálatok keretében 89 takarmányminta analízisét végezte el a laboratórium. A minták megoszlása: 36 kukorica takarmányminta, 37 szója takarmányminta, 16 keverék takarmányminta. 14 minta esetében kellett ellenőrizni a géntechnológiával módosított események jelenlétét. A 36 kukorica takarmányminta mindegyike negatívnak bizonyult. A 37 szója takarmánymintából 16 bizonyult negatívnak. 9 GMO pozitív szójaminta GMO tartalma 0,1% alatt, további 3 GMO-tartalma 0,1%-0,9% között volt. 1 minta esetében mért a laboratórium 0,9% feletti GMO-tartalmat. A további 8 szója takarmányminta LLP (low level presence, GMO-k alacsony arányú jelenléte) negatívnak bizonyult. További 6 keverék takarmányminta vizsgálata negatív eredménnyel zárult. A pozitívnak bizonyult minták közül 3 esetben történt jogszabálysértés. 2 takarmányminta esetében határérték-túllépés miatt (0,9% feletti GMO-tartalom), 1 szója minta esetében technikailag elkerülhető szennyezés miatt indult eljárás, mely bírság kiszabásával zárult. Az eljárás során nem merült fel magyar termesztésű növényi termék esetleges GMO szennyezettsége.

13. táblázat: Takarmány GMO monitoring vizsgálatok (2020)

Vizsgált minta jellege	Kukorica	Szója	Keverék
Mintaszám (db)	36	37	16
GMO negatív (db)	36	16	2
GMO pozitív (db)	-	1	8
0,9% fölött (db)	-	1	5
0,1% - 0,9% (db)	-	3	2
0,1% alatt (db)	-	9	1
GMO LLP negatív (db)	-	8	6
GMO LLP pozitív (db)	-	-	-

2020-ban 105 dísznövény minta (91 muskátli, 4 petúnia és 10 bársonyvirág) GMO vizsgálatát végezte el a laboratórium. A megvizsgált dísznövény minták mindegyike GMO negatívnak bizonyult.

Radioanalitikai vizsgálatok

A radioanalitikai vizsgálatok átfogják az élelmiszerlánc teljes vertikumát, amelybe a talajtól kezdődően a mezőgazdasági környezet, az állati és növényi eredetű élelmiszer alapanyagok, és a fogyasztásra kész élelmiszerek egyaránt beletartoznak. 2020-ban a Nébih Radioanalitikai Ellenőrző Hálózat laboratóriumai 1833 minta vizsgálata mellett 153 helyszíni mérést végeztek.

14. táblázat: Radioanalitikai vizsgálatra beküldött mintafajták (2017-2020)

Év	Élelmiszerminták (db)	Takarmányminták (db)	Környezetellenőrző minták (db)
2017	2707	511	815
2018	3532	362	827
2019	2632	218	818
2020	1199	124	510

Élelmiszerlánc-felügyeleti Terv

Az Élelmiszerlánc-felügyeleti Terv egy komplex terv, amely az élelmiszerlánc-felügyeleti szervek tervezett ellenőrzési és mintavételi feladatait állapítja meg. Magában foglalja az Élelmiszerlánc Mintavételi Tervet (termékellenőrzés), a Tevékenység-ellenőrzési terveket, továbbá a Speciális terveket és a Kiemelt mintavételi projekteket is.

A Központi Monitoring Mintavételi Program (KöMMP) 2020-ban több mint 13.100 termék mintavételét irányozta elő, melynek teljesülése 93%-os volt. A termékek közül 176 volt

kifogásolt. A legnagyobb arányú nem-megfelelőséget a mátrix alapú, több vizsgálati paraméterre vizsgált minták adták, ezt követték a mézek, a minőségellenőrzési és a kémiai biztonsági paraméterekre vizsgált termékek.

5. ábra: Élelmiszerlánc Mintavételi Terv mintavételi céljainak megoszlása (2020)

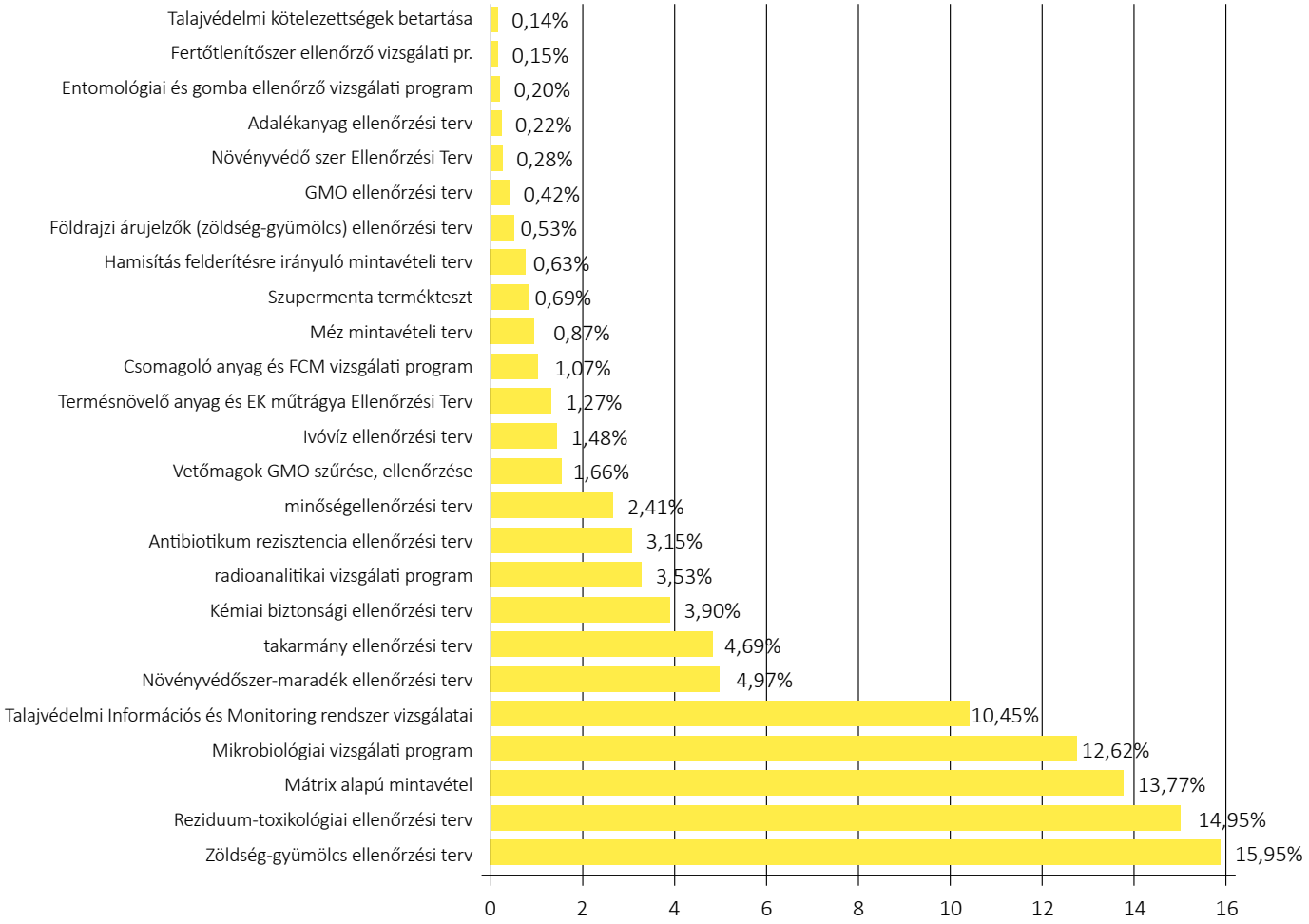

6. ábra: Az egyes élelmiszer és takarmány mintavételi célok teljesülése 2020 (%)

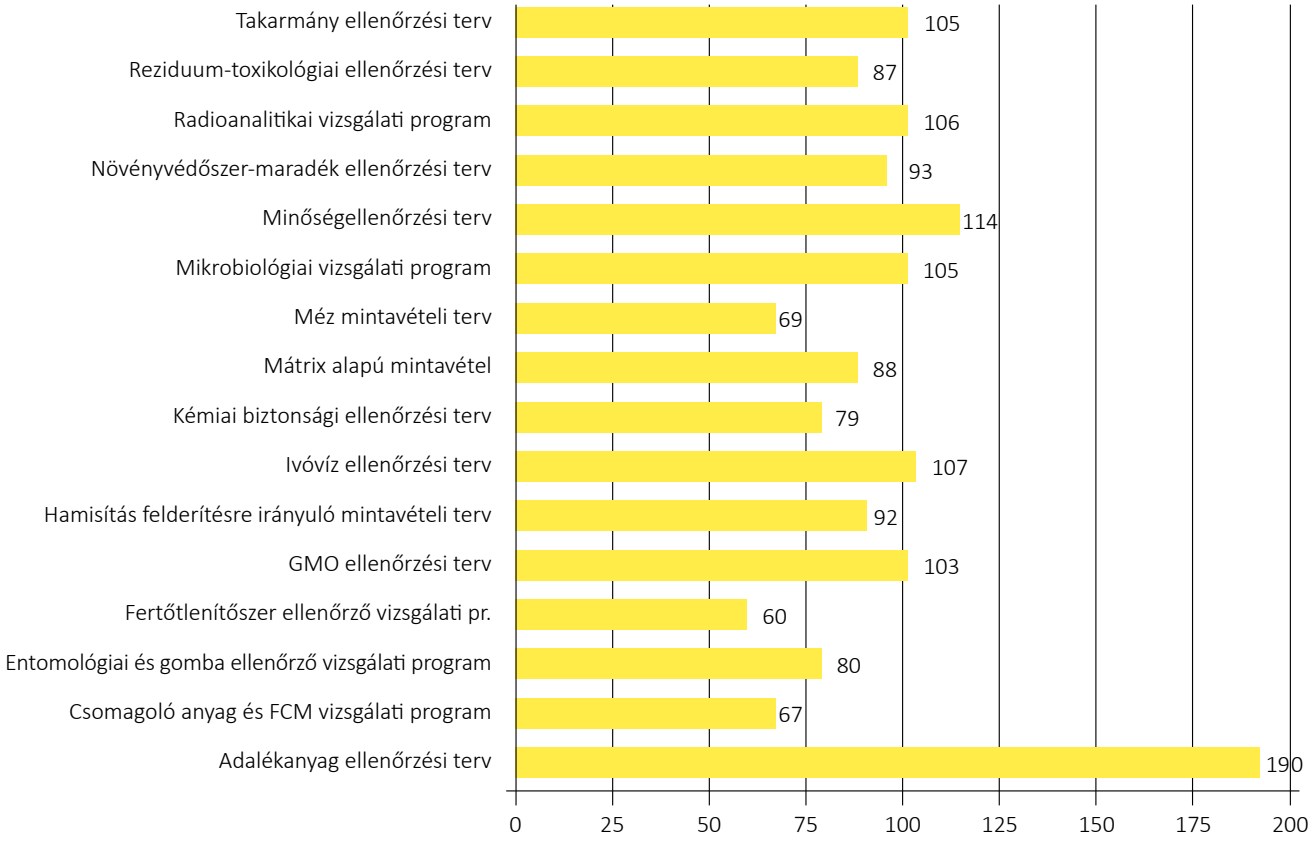

Talajvédelemi ellenőrzések

2020-ban a Talajvédelmi Információs és Monitoring (TIM) rendszer keretében 4.915 talajmintából 39.320 paramétert vizsgáltak a laboratóriumok. A felügyelők 881 alkalommal ellenőrizték a talajvédelmi kötelezettségek betartását, amelyből 154 esetben tapasztaltak nem megfelelést. 143 helyszíni szemle keretében 162 engedélyköteles termésnövelő anyag és EK-műtrágya ellenőrzése történt meg. 3 esetben állapítottak meg szabálysértést.

7. ábra: Talajvédelmi ellenőrzések (2020)

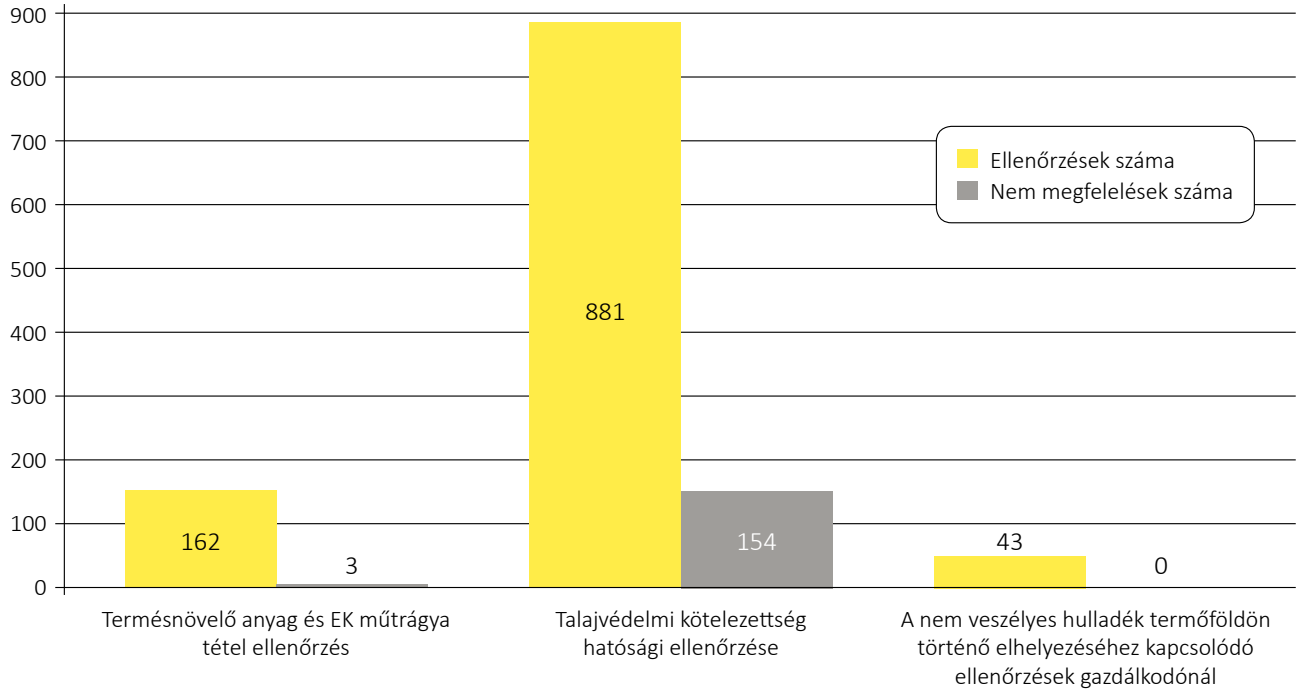

Fajtaminősítés, vetőmagok és szaporítóanyagok felügyelete, ellenőrzése

A szántóföldi és kertészeti fajok fajtáinak állami elismeréséhez szükséges szántóföldi és beltartalmi vizsgálatokat a Nébih végzi. Szántóföldi növényeknél gazdasági értékvizsgálatot 21 faj 848 fajtájából, míg DUS vizsgálatot 29 faj 1.022 fajtájából állítottak kísérletbe a szakemberek, továbbá 10 faj 2.023 fajtájáról gyűjtöttek kórtani eredményt. Kertészeti növények esetében 77 faj 1.822 fajtája került DUS vizsgálati célból kísérletbe állítva.

Az exportra kerülő mintegy 90.000 tonna vetőmaghoz (7.995 db vetőmagtétel) összesen 18.186 db ISTA (Nemzetközi Vetőmag Vizsgálati Szövetség) nemzetközi érvényű bizonyítvány került kiállításra.

2 vetőmag-feldolgozó üzem komplex, valamint bejelentés alapján 1 vetőmag-feldolgozó üzem tevékenysége került vizsgálat alá. 2020-ban összesen 109 termelőnél és forgalmazónál volt zöldségpalánta- vagy dughagyma-, fokhagyma-ellenőrzés. A vizsgált palántatételek száma 2.689 volt. A felügyelők jogszabálysértést nem tapasztaltak.

A Nébih által ellenőrzött magas kategóriájú (prebázis, bázis) szaporító alapanyagot előállító törzsültetvények és szaporító iskolák helyszíni ellenőrzése során az elmúlt évben szankcionálásra nem került sor. Szőlő-gyümölcs illegális árusításra vonatkozó ellenőrzés bejelentést követően 6 helyszínen történt, melyek során 1.551 darab szaporítóanyag került megsemmisítésre bírság kiszabása mellett. Az őszi időszakban a megyei kormányhivatalokkal közösen országos összevont szaporítóanyag-ellenőrzésre került sor, melynek mérlege: 197 helyszín, 18.906 db oltványból 3.147 db megsemmisítése, 17 esetben minőségvédelmi bírság kiszabása. Az Erdészeti Szaporítóanyag Felügyeleti szakterületen összesen mintegy 2.100 hatósági eljárás volt.

8. ábra: Növényi szaporítóanyag-felügyelet (2015-2020)

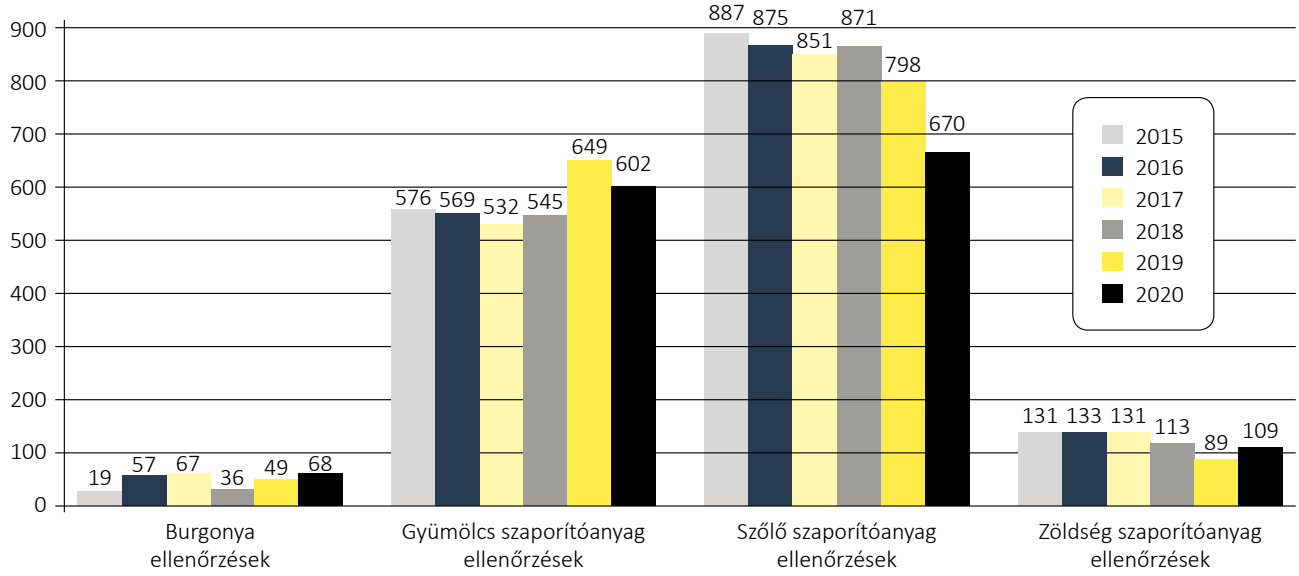

Növényegészségügyi ellenőrzések

2020-ban a hazai termelésben és az európai uniós forgalmazásban 22.016 növény-egészségügyi vizsgálatot és károsító-felderítést végeztek a szakemberek. Import növény-egészségügyi ellenőrzés során 18.392 tételt vizsgáltak a felügyelők, 62 esetben volt nem megfelelő a szállítmány. A nem megfelelő tételeket visszautasították vagy megsemmisítették. Export vizsgálat 19.306 tétel esetében történt, nem megfelelés ebben az évben nem volt.

A szőlő aranyszínű sárgaság (*Flavescence dorée*, FD) betegség hazánkban a tavalyi évhez hasonlóan nem terjedt jelentős mértékben tovább.

A *Ralstonia solanacearum* fertőzési esetek száma 2019-hez hasonlóan magas volt 2020-ban is: 5 megyében 2 termelő 7 vetőburgonya- és 17 termelő 19 áruburgonya-mintája, valamint 1 holland származású vetőburgonya-tétel esetében igazolódott be a baktérium okozta fertőzés.

Clavibacter sepedonicus okozta fertőzés 2015 óta nem fordult elő Magyarországon, viszont 2020-ban újabb fertőzést mutatott ki a bakteriológiai laboratórium egy Hajdú-Bihar megyei termelő visszavetett burgonyából előállított étkezési burgonya tételében. Összesen 40 tonna étkezési burgonya megsemmisítését rendelték el.

Növényi termékek felügyelete, ellenőrzése

Belföldi forgalmazóknál 2020-ban 3.925 forgalmazóhelyen 10.131 zöldség-gyümölcs tétel került ellenőrzésre minőségi és nyomonkövetési szempontok szerint. A kifogások aránya 9,3%, ami némi emelkedést mutat a korábbi évekhez képest. 229 tételt vontak ki a forgalomból az ellenőrök, ebből 107 tétel (45 tonna) került megsemmisítésére, az esetek többségében nyomon követhetőség megsértése, illetve ismeretlen eredet miatt.

Nemzetközi forgalomban 1.564 export és 11.856 import tétel minőségellenőrzését végezték el az ellenőrök, ebből mindössze 170 tételt kellett minőségi kifogások miatt visszautasítani.

Növényvédelemi ellenőrzések

2020-ban összesen 170 lakossági bejelentés érkezett, amelyek kivizsgálása érdekében helyszíni ellenőrzést folytattak a szakemberek. 25 esetben tártak fel szabálytalanságot.

A növényvédőszer-maradék vizsgálatokat tekintve 2020-ban 2.494 friss zöldség-, gyümölcs-, és gabonaminta analízisét végezte el a Nébih. A vizsgált minták 42%-a kimutatható, de nem kifogásolható mennyiségben tartalmazott növényvédőszer-maradékot. Határérték feletti mennyiségben mért szermaradék-tartalom miatt a minták 0,8%-a (21 db) minősült kifogásoltnak (banán, uborka, fejes saláta, körte, paprika, tea). 14 hazai eredetű minta esetében Magyarországon adott kultúrában nem engedélyezett növényvédő szerek jelenléte volt kimutatható, ami a minták 0,6%-a.

A kockázat alapú mintavételi program keretében 2020-ban 163 feldolgozott termék, bébiétel, valamint 51 takarmány növényvédőszer-maradék tartalmának vizsgálatát végezte el a laboratóriumi hálózat. Az élelmiszertermékek 13%-a, míg a takarmányminták 33%-a tartalmazott kimutatható, de nem kifogásolható mennyiségben növényvédőszer-maradékot. 6 termék (5 db mazsola, 1 db mák) esetében került kifogásolható mennyiségben kimutatásra szermaradék.

Növényvédő szerek, termésnövelő anyagok, EK műtrágyák ellenőrzése

2020-ban összesen 6 ellenőrzés történt növényvédőszer-gyártó és-kiszerelő üzemekben, szabálytalanságot nem találtak a szakemberek. A növényvédő szert forgalmazók körében 1209 esetben történt hatósági ellenőrzés. A felügyelők 1952 növényvédő szert árusító kereskedelmi egység közül 1210 üzletben végeztek ellenőrzéseket, forgalmazási tevékenységhez kapcsolódóan 139 esetben tártak fel valamilyen szabálytalanságot.

9. ábra: Növényvédő szerek forgalmazásához kapcsolódó szabálytalanságok (2020)

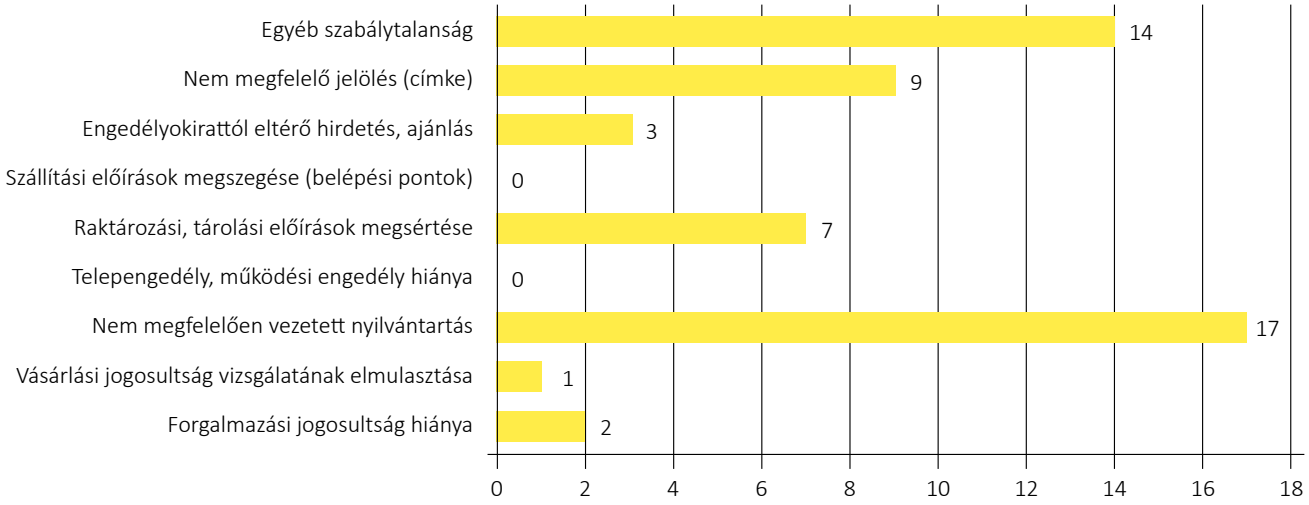

2020-ban a II. kategóriájú növényvédő szer forgalmazására, vásárlására és felhasználására jogosító engedélyek megújításának és kiadásának száma 6.734 volt.

2020-ban összesen 20.235 növényvédő szer tétel ellenőrzése történt meg. Az ellenőrzések alkalmával leggyakrabban lejárt szavatossági idejű növényvédő szerekkel találkoztak a felügyelők, de sok esetben volt gond a csomagolással vagy a címkézéssel is.

Növényvédő szerek, termésnövelő anyagok, EK műtrágyák engedélyezése

A Nébih 2020-ban jelentősen gyorsítani tudta a növényvédő szerek és a termésnövelő anyagok engedélyezési eljárását. 2020-ban 50%-kal több új növényvédő szer engedélyt, és kétszer annyi termésnövelő anyag engedélyt adott ki a hivatal, mint 2019-ben. A növényvédő szer felülvizsgálatok száma is kétszeresére nőtt. Ezáltal 2020-ban 117 új okirat, és 16 felülvizsgálati engedély készült el, lehetővé téve a gazdák számára az új készítmények biztonságos használatát. A meglévő engedélyek közül 280 okirat módosítását, korszerűsítését

végezték el a szakemberek. A klón engedélyek száma tovább növekedett (85 db), ami egy termék más néven való forgalmazásával látszólagos választékbővítést generál. Az árakat csökkentő párhuzamos import engedélyek száma is növekedett, 31 ilyen okirat készült el.

Minden eddiginél több készítmény okiratát kellett visszavonni, elsősorban az európai uniós hatóanyag-kivonások következtében (2017: 15 db, 2018: 40 db, 2019: 82 db, 2020: 87 db).

A termésnövelő anyagoknál 126 új okiratban 331 készítményt engedélyezett a hivatal és 69 okirat módosult. A Nébih minden eddiginél több, 2.859 EK műtrágya bejelentést igazolt vissza.

A kis területen termesztett, de magas gazdasági értéket képviselő kultúrákban (pl. zöldségfélék, egyéb gyümölcsfélék, dísznövények), vagyis az ún. „kiskultúrákban" az engedélyezett növényvédő szerek száma rendkívül korlátozott. A hivatal évek óta nagy erőfeszítéseket tesz a meglévő engedélyek kiskultúrás kiterjesztésére. A hazai eljárás egyszerűsítésével 25 készítmény okiratának kiterjesztése történt meg.

Állatgyógyászati termékek ellenőrzése

Állatgyógyászati készítmények gyártásellenőrzése során 12 ellenőrzés történt, 40 engedélyt adtak ki a szakemberek. Az állatgyógyászati készítmények nagykereskedőinél 12 esetben tartottak ellenőrzéseket. Alaki hibás állatgyógyászati készítmények forgalmazására vonatkozó kérelem kiadására 26 készítmény esetében került sor. Az ellenőrzésekhez kapcsolódóan a laboratóriumok 386 állatgyógyászati termék/tétel laboratóriumi/állatházi minőségellenőrzését végezték el. Az állatgyógyászati termékek hazai engedélyezési eljárásaihoz, ellenőrzéséhez, valamint az európai uniós feladatokhoz kapcsolódóan a laboratóriumokban összesen 12.319 vizsgálat történt. Az állatgyógyászati készítmények alkalmazását követően tapasztalt mellékhatás-bejelentések (Pharmacovigilance esetek) száma 2020-ban 66 volt. Az engedélyesektől 2020-ban 918 rendszeres gyógyszerbiztonsági jelentés (periodic safety update reports, PSUR) érkezett be. Nemzeti eljárásban törzskönyvezett állatgyógyászati készítményre vonatkozóan 218 jelentés érkezett, melyek értékelését a hatóság elvégezte.

A tagállamok közötti munkamegosztás keretében a magyar hatóság 5 hatóanyag PSUR értékelését végezte el.

Takarmányok ellenőrzése

Az élelmiszerlánc-felügyelet során elvégzett takarmányelőállító és -forgalmazó létesítmény-ellenőrzések száma 753 volt, nem megfelelőséget 47 esetben tártak fel a felügyelők.

10. ábra: Takarmány-ellenőrzések és nem megfelelőségek száma (2018-2020)

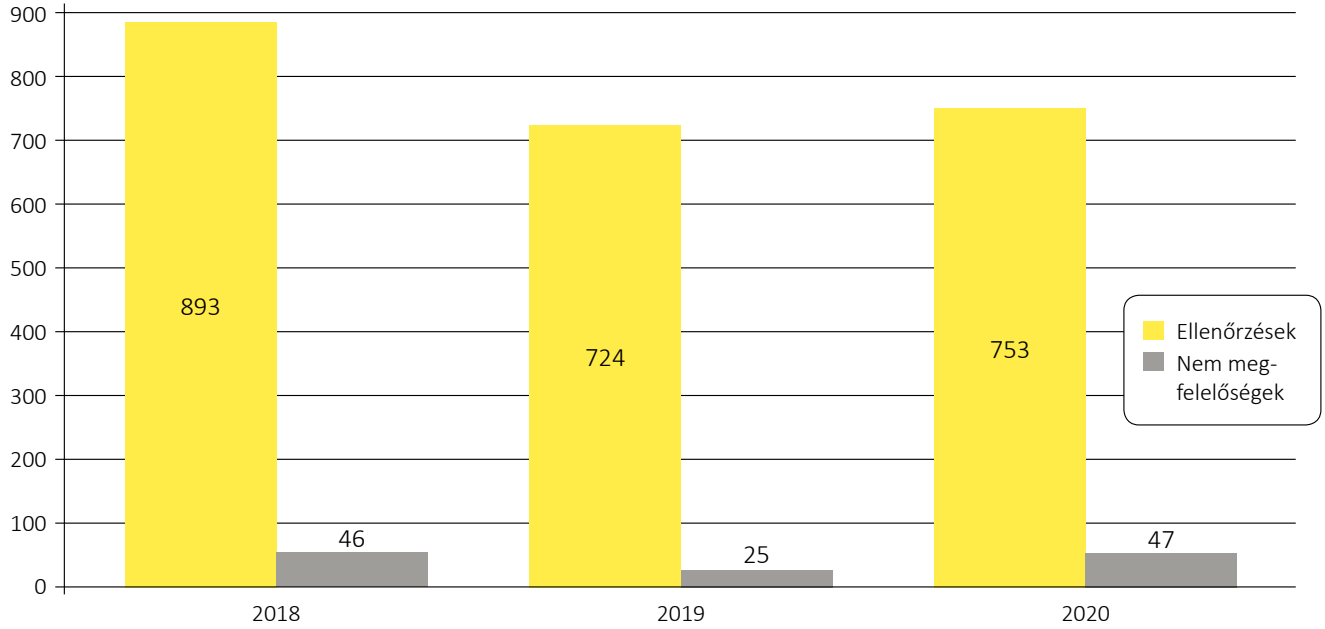

Állategészségügyi és állatvédelmi ellenőrzések

A nagylétszámú állattartó telepeken állatjóléti tárgyú ellenőrzés lefolytatására 2020. évben összesen 2.246 alkalommal került sor, melyek során 148 meg nem felelést tapasztalt a hatóság. Ezen túlmenően az ellenőrzések kiterjedtek többek között az állatszállításokra, vágó-

hidakra, állatkísérleti helyekre, állatkertekre, valamint a gyepmesteri telepekre, állatmenhelyekre, cirkuszmenazsériákra és kutyaszaporító létesítményekre is. A gazdasági haszonállatok, valamint a magánszemélyek tulajdonában lévő kedvtelésből tartott állatok tartására irányuló ellenőrzések során 97 alkalommal szabott ki állatvédelmi bírságot a hatóság. A hazánk területén engedéllyel működő 100 gyepmesteri telepet 77 alkalommal, állatmenhelyet 69 alkalommal ellenőriztek a szakemberek, állatkísérleti hely ellenőrzésére 20 alkalommal került sor. A jogszabály által előírt menazséria útinapló érvényesítése során a vándorcirkuszok állatainak tartására vonatkozó jogszabályok betartását, valamint a működéssel kapcsolatos dokumentáció meglétét 56 alkalommal vizsgálta a hatóság. A Nébih az állatvédelmi, valamint az állati hullák megsemmisítésére vonatkozó szabályok megsértése miatt vizsgálatot indított egy szadai menazsériában elpusztult két elefánt ügyében. Az eljárás lezárását követően a hatóság 900 ezer forint bírság megfizetésére kötelezte az elefántok tulajdonosait.

Az év végén megkezdődött a Nébih célzott ellenőrzéssorozata a kutyakereskedők és az oda kutyakölyköket beszállító létesítmények vonatkozásában. Elsők között egy olyan kutyaszaporító létesítmény került ellenőrzésre, amelyben a több mint száz kutya zsúfoltan, részben fényszegény és takarítatlan helyen került elhelyezésre. Ezen túlmenően állatgyógyászati készítmények jogosulatlan felhasználása is megállapításra került. Elrendelésre került a létszám jelentős csökkentése, a tartási hely átalakítása, valamint bírság kiszabására is sor került. A kutyakereskedelem szabály- és keretrendszerének átalakítása, valamint a célzott ellenőrzések 2021-ben is folytatódnak annak érdekében, hogy az állatvédelmi, állategészségügyi és nyomonkövethetőségi előírások betartásra kerüljenek.

A vágóhídi állatjóléti tisztviselők, illetve a vágóhídi dolgozók részére megtartott képzéseken részt vett személyek közül előbbi munkakörre 46, míg utóbbira 89 személy részére adott ki a Nébih bizonyítványt. Az Állatkísérleti Tudományos Etikai Tanács a tárgyévben összesen 249 állatkísérleti engedélykérelmet bírált el.

2020-ban összesen 4.492 állattartó telepen végeztek járványvédelmi tárgyú ellenőrzést szakemberek, ahol 104 esetben találtak nem megfelelőséget.

Az élőállatok, illetve állati eredetű összetevőt tartalmazó termékek szállítása terén 2020-ban 33 ország esetében sikerült a hazai agrárszektor érdekeit is képviselni a már meglévő állategészségügyi export bizonyítványok módosításával vagy új állategészségügyi bizonyítvány egyeztetésével. Az intenzív szakmai kapcsolatnak köszönhetően egyre több ország ismeri el a magyar hatóság hitelességét és intézkedései hatékonyságát, amely végső soron a hazai cégek piacra jutási képességét növeli. Az elmúlt időszakban főként a Távol-Kelet, valamint Óceánia térségében található országok tekintetében sikerült piacot visszaszerezni vagy nyitást elérni.

A tavalyi év végén Vietnám baromfi- és sertéstermékek vonatkozásában egyaránt feloldotta a korábban bevezetett importtilalmat, így a kiszállítás újraindulhatott. A szállítmányok azóta ismét rendszeressé váltak. Többéves tárgyalások eredményeképpen Japánnal is sikerült megegyezni a sertéshúsra vonatkozó exportfeltételekben, így hazánk ASP-től mentes területeiről ismét lehetőség nyílt az exportra. Szingapúr is kedvezően értékelte az ASP-vel kapcsolatos magyar intézkedéseket, így esély nyílt a már korábban létrejött állategészségügyi exportmegállapodás számunkra kedvező eredménnyel záruló felülvizsgálatára. A sertéshús és -termékek kivitelére vonatkozó feltételek egyeztetése jelenleg zajlik. Új-Zéland részéről pulyka, valamint víziszárnyasok (kacsa és liba) húsának importjára vonatkozó igény lépett fel. Előbbi termékcsoport esetében a megállapodás már megszületett, így a szállítmányok hamarosan megindulhatnak, míg az utóbbi vonatkozásában jelenleg is folynak az engedélyeztetési folyamatok. A két ország között megállapodás született továbbá madártollra és tollpehelyre is, melynek eredményeként a magyar szállítmányok már megindultak.
A Koreai Köztársaság – 2019 decembere óta – összesen hat tejtermék-előállító üzem exportjelentkezését fogadta el. Ezzel, valamint a kölcsönösen elfogadott exportbizonyítvány létrejöttével egy teljesen új termékpálya kivitele előtt nyílt meg az út hazánk számára. Számos ország, illetve termék tekintetében történtek továbbá állategészségügyi bizonyítvány módosítások, valamint több exportra jelentkező üzem is jóváhagyást nyert a külföldi (például chilei) hatóságoktól. Előbbi tevékenység keretein belül módosultak például a Vietnámba, valamint Ausztráliába történő tej- és tejtermékek, illetve a Libanonba vágásra, illetve tenyésztésre szánt szarvasmarhák kiviteli feltételei. Jelentős számú üzem export-

engedélyezési eljárása folyik, valamint egyéb, kisebb volumenű termékek exportja is megkezdődhet, mint például a kedvtelésből tartott állatok eledelének kivitele Algériába vagy a fagyasztott kutyaspermáé az Oroszországi Föderáció területére.

2021. február 22-én feloldásra kerültek a kéknyelv-betegség miatti korlátozások Magyarország egész területén, miután az Európai Unió elismerte a kéknyelv-betegségtől való mentesítési programunk eredményét. Mint ismert, az Állategészségügyi Világszervezet (a továbbiakban: OIE) szerinti mentesség feltételeit már 2017-ben sikerült teljesíteni, azonban az Európai Unió szigorúbb, kiegészítő vizsgálatokat kért a státusz elismeréséhez. Ezen vizsgálatok eredményét tavaly év végén nyújtottuk be az Európai Bizottságnak, ami 2021. február 23-ával elismerte hazánk mentességét. A betegségmentes státusz nagy könnyebbséget jelent az érintett magyar vállalkozások számára, mivel az eddigi szállítás előtti, a betegség kimutatására irányuló vizsgálati és kezelési kötelezettség megszűnik. A kiskérődzők termékeinek vonatkozásában fontos eredmény, hogy Ausztrália elismerte hazánk juh- és kecskehimlőtől való mentességét, így hamarosan megkezdődhet a kecsketej exportja is.

Az utolsó madárinfluenza miatti területi korlátozást 2020. július 10-én oldotta fel az állategészségügyi hatóság. Az OIE vonatkozó előírásai szerint Magyarország 2020. szeptember 8-án nyerte vissza madárinfluenzától mentes besorolását. A harmadik országokkal kapcsolatos naprakész kereskedelmi információk elérhetőek a Nébih folyamatosan frissülő információs oldalán.

A TRACES (Trade Control and Expert System) alkalmazás adatai alapján 2020-ban a magyar hatósági állatorvosok 37.287 állategészségügyi bizonyítványt állítottak ki export, illetve Európai Uniós élőállat szállításokhoz (2019: 29.601, 2018: 26.534). Ebből 4.390 szállítmány (2019: 3.241, 2018: 4.437) képezte a tényleges exportot különböző harmadik országokba 8.811.056 állattal (2019: 8.480.544, 2018: 9.604.320). Megállapítható, hogy a kiszállítások döntő többsége is EU tagállamokba irányult. Új exportcélpontok között szerepel 2019-hez képest Irán (Iszlám Köztársaság) és Líbia. 2019-hez képest Magyarország 2020-ban nem szállított a következő országokba: Indonézia, Japán, Kína, Kuvait, Pakisztán, Szenegál.

15. táblázat: Élőállat-kiszállítások az EU-ba és harmadik országokba (2020)

Faj	Összes szállítmány (db)	Állatlétszám (db)	Fő piacok
Ló	1 652	2 620	EU, Törökország, Egyesült Államok
Szarvasmarha	5 896	223 818	EU, Egyiptom, Irak, Izrael, Libanon, Törökország, Üzbegisztán
Sertés	2 156	467 070	EU, Albánia, Moldovai Köztársaság
Juh, kecske	2 011	562 482	EU, Izrael, Jordánia, Törökország
Baromfi	5 438	103 340 482	EU, Belorusz, Bosznia-Hercegovina, Kazahsztán, Moldovai Köztársaság, Szerbia, Ukrajna, Üzbegisztán
Kutya, macska	17 943	71 573	EU, Egyesült Államok, Kanada

A tagállamokból beérkező élőállat-szállítmányok száma 2020-ban 14.446 volt. A hatóság 3.693 ellenőrzést végzett.

Röszke, Záhony és a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér állategészségügyi határállomásain élőállat-import ellenőrzésre 2020. évben 240 szállítmány esetében került sor. Egyre inkább előtérbe kerül a harmadik országból kedvtelésből tartott állatok, főként kutyák és macskák, valamint díszhalak behozatala. 2 élőállat-szállítmányt utasítottak vissza a szakemberek.
Az állategészségügyi ellenőrzésre kötelezett élelmiszerszállítmányokból (jellemzően: baromfihús, halászati termékek, tojástermékek, méz, egyéb), állati takarmány és nem emberi fogyasztásra szánt egyéb (jellemzően: trófea, marhabőr, toll, egyéb) 8.353 szállítmány került ellenőrzésre, amelyből 19 szállítmányt utasítottak vissza. A nem megfelelőségek leggyakoribb oka továbbra is dokumentációs problémákból (a visszautasítások 53%-a), illetve azonossági hiányosságokból (a visszautasítások 37%-a) fakad. Előfordulnak utasforgalomban belépni szándékozó, de állategészségügyi ellenőrzési kötelezettség alá tartozó esetek is, ezek

többségében kedvtelésből tartott állatok. Ezek közül 37 élőállat- és 1 állati melléktermék-szállítmány esetében volt szükség a szállítmány visszautasításra.

A Magyarországon áthaladó tranzitszállítmányok jellemzően Oroszországból és Fehéroroszországból Szerbiába tartó méhviasz-, kollagén- és zselatinszállítmányok voltak. A harmadik országokból az EU területére a magyar határszakaszokon belépő, nem kereskedelmi célú, személyes poggyászból származó állati eredetű élelmiszerek folyamatosan elkobzásra kerülnek. 2020-ban 5,5 tonna (2019: 9 t, 2018: 14 t) élelmiszert koboztak el. 489 harmadik országból üresen visszatérő szállítójárművet ellenőriztek a szakemberek (2019: 495). Egy alkalommal sem került sor nem megfelelőség miatt elrendelt fertőtlenítésre vagy visszautasításra.

Az állati eredetű melléktermékeket bejelentő rendszerbe (MR) 2.750 jelentés került benyújtásra, a tavalyi évhez képest kevesebb jelentés érkezett. Ennek oka, hogy a kialakult járványhelyzet miatt a vendéglátóegységek bezárása kerültek, így állati melléktermékből is kevesebb vagy egyáltalán nem keletkezett.

Állategészségügyi programok és vizsgálatok

2020-ban is folytatódtak a fertőző állatbetegségek behurcolásának, elterjedésének megállapítására szolgáló monitoring programok. A Nébih Állategészségügyi Diagnosztikai Igazgatóságának (ÁDI) laboratóriumaiba összesen 1.466.408 minta érkezett vizsgálatra 2020-ban, amelyből a szakemberek 2.500.888 vizsgálatot végeztek el.

Kérődző állatok betegségei

- *Gümőkór*

2020-ban 15.341 szarvasmarha-állomány került vizsgálatra a gümőkór-mentesség ellenőrzése során. A Nébih laboratóriuma 2020-ban 968 házi, vadon élő és fogságban tartott emlősállatból származó mintát vizsgált a gümőkór kórokozójának kimutatása céljából.

Az előző évhez képest jelentős mintaszám-növekedést elsősorban a korábban fertőzött szarvasmarha-állományok mentesítési kampánya indokolta. 2 Baranya és 2 Somogy megyei szarvasmarhatelep fertőzöttségét mutatták ki. Ettől függetlenül Magyarország 2020-ban továbbra is megőrizte a gümőkórtól hivatalosan mentes minősítését, mivel országosan a fertőzött telepek száma a jogszabály által megengedett mérték alatt maradt. Két dunántúli megyéből (Komárom-Esztergom és Somogy) származó 37 vaddisznó- és 2 Somogy megyei gímszarvas-mintából mutatták ki a *Mycobacterium caprae* kórokozót.

- ***Szarvasmarha brucellózis, szarvasmarhák enzootikus leukózisa***

A szarvasmarha brucellózis felderítésére 315.130, míg a szarvasmarha-leukózis kapcsán 218.928 vizsgálatot végeztek el a szakemberek az elmúlt évben. Hazai szarvasmarha állományaink 99,98%-a hivatalosan mentes szarvasmarha brucellózistól. A fertőzés nem került megállapításra egy állományban sem.

- ***Brucella melitensis***

A *Brucella melitensis*-től való mentesség ellenőrzéseként, valamint a szállításokhoz kapcsolódóan juhokból és kecskékből 75.371 minta ellenőrzését végezte el a Nébih laboratóriuma. Valamennyi negatív eredményre vezetett. Magyarország megőrizte *Brucella melitensis*-től való hivatalosan mentes státuszát.

- ***Bőrcsomósodás-kór (Lumpy skin disease; LSD)***

A dél-kelet-európai országokban az elmúlt években végrehajtott vakcinázási programoknak köszönhetően 2020-ban sem fordult elő bőrcsomósodás-kór a régiónkban, így hazánkban sem.

- ***Szivacsos agyvelőbántalmak (TSE)***

2020-ban a TSE-gyorsteszttel 15.508 szarvasmarha-mintát, továbbá 22.568 juh- és 272 kecskemintát vizsgáltak meg a szakemberek, ami nagyjából megfelel a tavalyi mintaszámnak. Ezenkívül 23 bivalyminta került vizsgálatra. 14 esetben állapítottak meg juhokban atipikus súrlókórt (scrapie-t). Szarvasmarha BSE nem fordult elő, így hazánk továbbra is az elhanyagolható kockázatú országok közé tartozik BSE szempontjából. A Nébih által

kezdeményezett intézkedéseknek köszönhetően (megállapodás az ATEV Zrt-vel, monitoring program felülvizsgálata, pénzügyi szankciók kilátásba helyezése) a 2020-as évben először sikerült megközelíteni juhok esetében a minimális uniós vizsgálati követelményt. Ez évente 10 ezer minta elhullott és emberi fogyasztásra levágott kategóriában egyaránt, amelyeknek 18 hó feletti állatokból és atipikus scrapie-vel nem fertőzött állományokból kell származnia. 2020-ban elhullott kategóriában 9.849, levágott kategóriában 9.483 ilyen minta került vizsgálatra. (2019-ben a minták száma a két kategóriában 7.996 és 8.760 volt.) A kedvező tendenciának köszönhetően az uniós pénzügyi szankciók várhatóan elmaradnak.

- *Kéknyelv betegség*

A kéknyelv betegség vírusának kimutatására szolgáló PCR módszerrel 2020-ban 31.039 mintát dolgozott fel a Nébih ÁDI. A megvizsgált minták jelentős többsége továbbra is az export előtti ellenőrző vizsgálat volt. Ennek oka, hogy 2020-ban sem fordult elő hazánkban a betegség. Az utolsó kéknyelv kitörés 2015 novemberében volt Magyarországon. A Nemzetközi Állatjárványügyi Hivatalhoz (OIE) 2017. év végén benyújtott, a mentességünket deklaráló dokumentum alapján a harmadik országok többsége elismeri országunk kéknyelv mentességét, az élőállat-kereskedelem ilyen tekintetben könnyebbé vált.
A 2019-es és 2020-as évekre előírt, a korábbiaknál szigorúbb elemeket tartalmazó monitoring programot sikerült minden részletében végrehajtani. Az EU Bizottságával a kéknyelv betegség mentességünk tekintetében folytatott tárgyalások eredményeként 2020. év végén beadásra került a hivatalos, EU által elismert mentességünket megalapozó dokumentáció. Ennek alapján a Bizottság – elismerve az eddigi eredményeket – 2021. február 22-től jóváhagyta az ország egész területére vonatkozó kéknyelv korlátozás feloldását, ami nagy előny az élőállat-szállításban érintett gazdasági szereplőknek. Az Európai Bizottság a 2021. április 21-től alkalmazandó új uniós állategészségügyi kerettörvény szabályai szerint is mentesnek minősítette Magyarországot.

- *Kecskék arthritis-encephalitise (CAE) és Visna-Maedi vírus ellenanyag*

A Nébih laboratóriuma 2020-ban főleg export előtti vizsgálatként több mint 28.000 ELISA vizsgálatot végzett, ez kétszer annyi, mint az előző évben. Ezenkívül 878 mintát vizsgált

meg a kecskék arthritis-encephalitis vírus ellenanyag kimutatására, melyből 191 esetben állapítottak meg pozitivitást.

Sertés betegségek

- *Klasszikus sertéspestis*

Az elmúlt vadászati évben is folytatódott a vaddisznóállományban a klasszikus sertéspestis (KSP) felderítési (surveillance) program, amelynek keretében összesen közel 1.000 vérminta szerológiai (ELISA) és 2.000 körüli szervminta virológiai (PCR) vizsgálata történt meg. Pozitív eset nem volt.
Házi sertésállományok esetében a KSP-re irányuló valamennyi virológiai vizsgálat negatív eredményű volt. Magyarország megtartotta klasszikus sertéspestistől mentes státuszát. Házi sertésállományok esetében a KSP-re összesen 6.088 PCR és 2.756 ELISA vizsgálatot végeztek a szakemberek, vaddisznó esetében pedig 941 ELISA-t és 2.019 PCR-t.

- *Afrikai sertéspestis*

Magyarországnak sikerült 2020. év végén regionalizációs megállapodást kötni Japánnal. Ennek értelmében öt, a betegséggel nem érintett és a japán fél feltételei szerinti mentes megyéből származó sertésből előállított termékek előtt újból megnyílt a japán piac.
A 2018-2019. év során tapasztalt, nyolc megyét érintő gyors terjedés 2020-ban jelentősen lelassult. Februárban jelent meg a vírus egy újabb megyében, Komárom-Esztergomban. Ezt követően a járvány csak az addig is érintett megyéken belül, a korábban már fertőzöttnek nyilvánított területen terjedt tovább. Március 6-án megjelent az Országos Főállatorvos 2/2020. számú határozata, mellékleteként pedig Magyarország ASP felszámolására vonatkozó módosított mentesítési terve. 2020-ban összesen 5.698 vaddisznóeset került regisztrálásra Magyarországon. Megyei bontásban: Heves megyében 397, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 321, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 3.791, Nógrád megyében 408, Hajdú-Bihar megyében 217, Jász-Nagykun-Szolnok megyében 92, Pest megyében 172, Békés megyében 104, Komárom-Esztergom megyében 196 eset.

11. ábra: ASP pozitív vaddisznók megyénként 2020 (db)

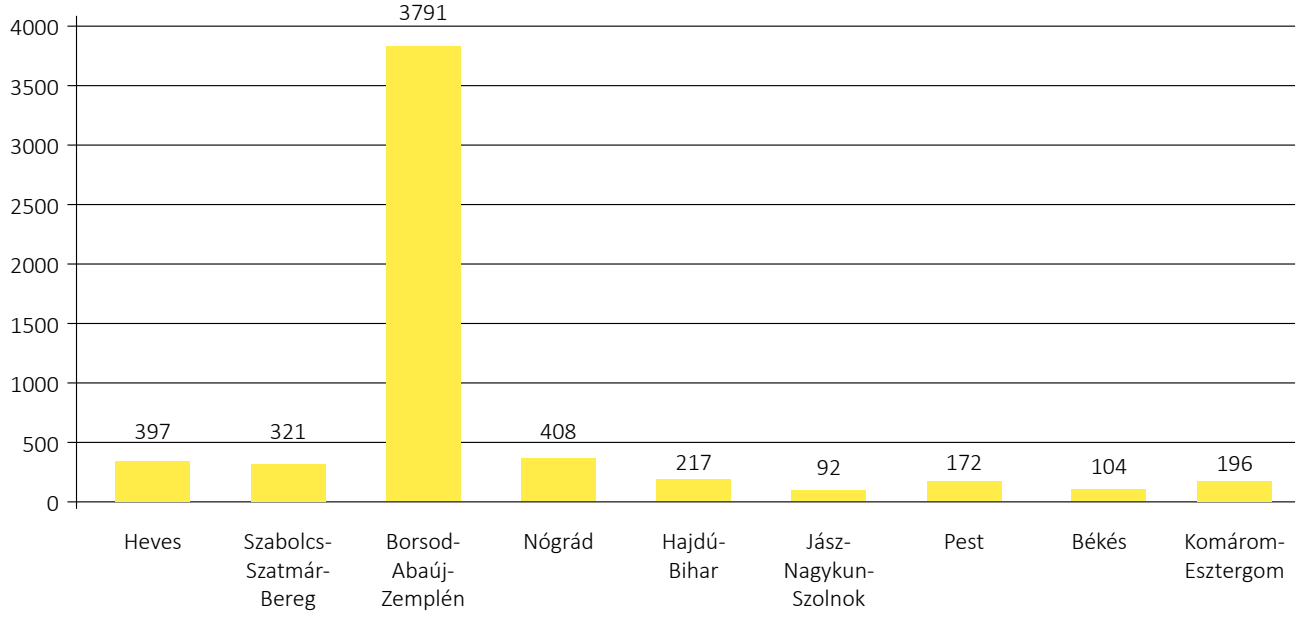

Az ASP elleni védekezésben problémát jelent, hogy bár a vadásztársaságok jelentős részénél nőtt a védekezés intenzitása, viszont a betegséggel még nem érintett dunántúli megyékben felerősödött az ellenállás a meghozott intézkedésekkel, főleg a drasztikus állománycsökkentéssel szemben. Az illetékes tájegységi fővadászok szaktanácsadási és szakirányítási feladatkörükben eljárva minden tőlük telhetőt megtettek, megtesznek a vaddisznólétszám csökkentése érdekében, segítették a vadászatra jogosultakat az éves és a hosszú távú vaddisznó létszámapasztási tervek kidolgozásában, valamint az Országos Járványvédelmi Központ és a Helyi Járványvédelmi Központ munkáját is. Kiálltak az Országos Járványvédelmi Központ által meghatározott 150%-os hasznosítási mérték mellett. A betegség házisertés-állományban továbbra sincs jelen, de a vaddisznóállomány magas szintű fertőzöttsége állandó veszélyt jelent a betegség behurcolására. Az állattartók és a hatóság közös érdeke, hogy annak veszélye, hogy az ASP vírus megjelenjen a házisertés-állományokban, a lehető legalacsonyabb szinten legyen tartva.

Megelőző intézkedésként ASP gyanúja miatt 2020-ban összesen 96 településen 210 udvarban 6.156 db sertés felszámolására került sor.

2020-ban (beleértve a 2019. évről áthúzódott kifizetéseket) az ASP elleni védekezés kiadása 13.400 millió forint volt, ebből kártalanítás 8.400 millió forint, a megyei kormányhivatalok által a vadászatra jogosultak felé elrendelt aktív közreműködés 2.600 millió forint, egyéb hatósági kiadás 2.400 millió forint volt. Ebből a hatóság 2020-ban összesen 9.500 millió Ft-ot fordított a vaddisznók ASP elleni védekezésére, melynek keretében a leölt vagy kilőtt állatok értéke után 6.710 millió Ft kártalanítás került folyósításra. A 2019-es uniós társfinanszírozási program keretében az Európai Bizottság 422 millió forintot fizetett ki az ASP elleni védekezésre, a 2020-as évre a rendelkezésre álló keret közel 575 millió forint. Vaddisznómintákból közel 88.728 PCR vizsgálatot végzett el a laboratórium, házisertésekből pedig közel 108.000-et.

12. ábra: Afrikai sertéspestis járványhelyzet (2020. december 28.)

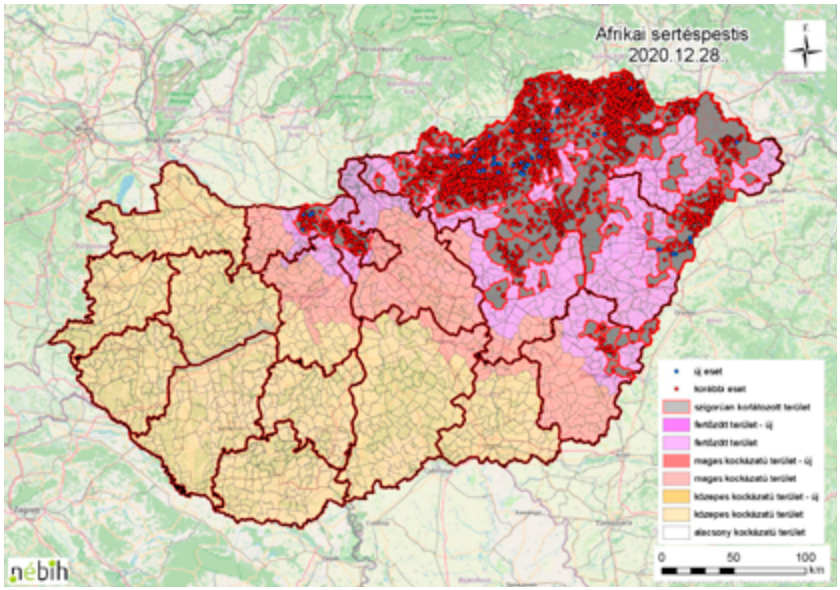

Aujeszky-betegség

A sertésállományok Aujeszky-betegsége felderítése céljából 122.875 vizsgálatra került sor 2020-ban. Az ország mentességének fenntartása érdekében mintegy 10.000 magyarországi sertéstelep közül több mint 3.691 telep állatait vizsgálták meg a szakemberek. Hazánk továbbra is hivatalosan mentes ettől a betegségtől.

PRRS

2020-ban is tovább folytatódott a sertésállományok sertés reprodukciós zavarokkal és légzőszervi tünetekkel járó szindrómájától (PRRS) való mentesítési programja, melynek eredményeképpen már a teljes Dunántúl, valamint Nógrád, Heves, Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye teljes sertésállománya mentes az egyik legnagyobb gazdasági kárt okozó fertőző sertésbetegségtől. 2020-ban összességében 194.264 ELISA és 61.259 PCR vizsgálatot végzett el az állategészségügyi laboratórium.

13. ábra: PRRS mentes területek (2020. december 31.)

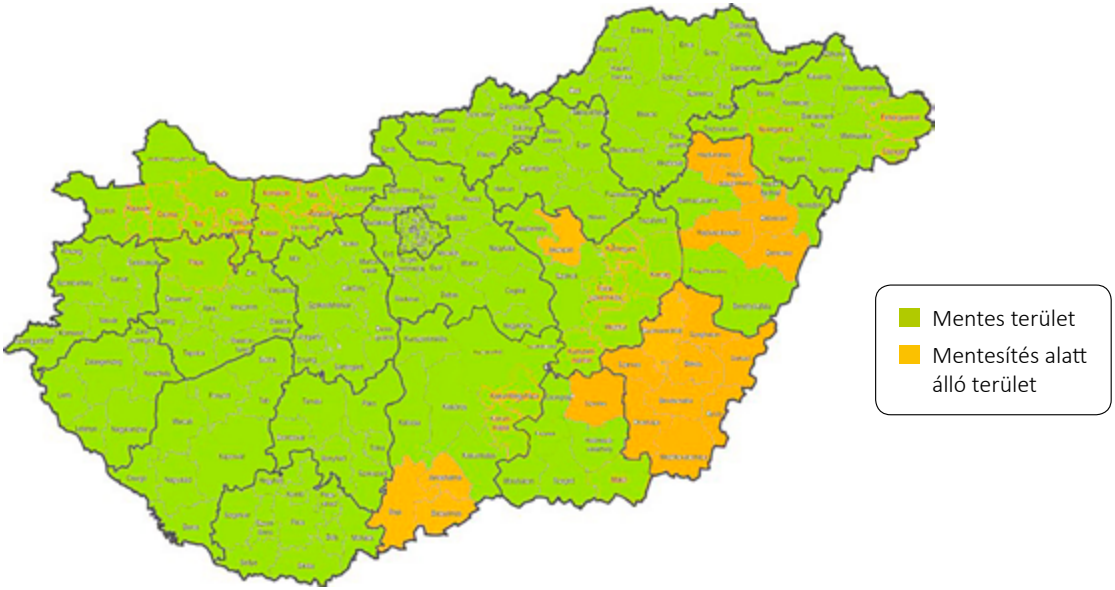

Ezen felül Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok, Csongrád-Csanád, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyék több járása is hivatalosan mentes státuszú. Összességében a járások 90%-a teljesítette a PRRS-mentesség hatósági követelményeit. Emellett Magyarország valamennyi vizsgált kislétszámú sertésállománya (több mint 22.000 koca) is mentes minősítésű. A kislétszámú állományokról továbbra is elmondható, hogy megtartották az előző évi mentes státuszukat.

- *Sertés brucellózis*

2020-ban szeropozitív sertések diagnosztikai vágását követően egy Borsod-Abaúj-Zemplén és egy Tolna megyei állományban került kimutatásra Brucella suis bv.2. Az elmúlt évben elvégzett szerológiai vizsgálatok száma 104.746. A vaddisznók Brucella-monitoringja során 219 állat került vizsgálatra, amelyek közül 5 bizonyult B. suis bv.2 fertőzöttnek.

Egyéb betegségek

- *Veszettség*

2020-ban mintegy 2.700 állat veszettségre irányuló vizsgálata történt meg a Nébih laboratóriumaiban. 2020 tavaszán és őszén Magyarország keleti és déli határa menti megyékre kiterjedően 41.970 km^2-es területen folytatódott a vadon élő ragadozók veszettség elleni immunizálása a Nébih szervezésében. A kezelendő területekre kampányonként 839.400 adag vakcinatartalmú csalétket juttattak ki kisrepülőgépek segítségével. A rókák immunizáltságának ellenőrzése során 1.557 vérminta ELISA és 1.797 állkapocsminta tetraciklin-marker vizsgálatát végezte el a laboratórium. A 2020/2021 vadászati évben a vizsgált rókák és aranysakálok mintegy 85%-a vette fel a csalétket. 2020-ben veszettség eset nem fordult elő hazánkban (utoljára 2017-ben mutattak ki veszettséget Borsod-Abaúj-Zemplén megyében). Emberi fertőződésre, megbetegedésre 1994 óta nem került sor Magyarországon. 2020 decemberében Magyarország benyújtotta az Európai Bizottságnak a veszettségtől való mentességünket alátámasztó dokumentációt, melyet a Bizottság elfogadott.

A veszettség újbóli magyarországi megjelenésének megakadályozása szempontjából nagyon fontos, hogy azokon a hazánkkal szomszédos területeken, ahol még előfordul a

betegség, szintén rendszeresen kezeljék a vadon élő rókák állományát. Ennek érdekében a magyar társfinanszírozott program keretében Ukrajna Magyarországgal határos területén egy 10.200 km^2-es puffer zónában is sikeresen végrehajtották 2020 tavaszán és őszén a rókaimmunizációs kampányt, melynek költségét az EU 100%-ban visszatéríti. A betegség jelenléte a hazánkkal szomszédos területeken rámutat a megelőző intézkedések – így a kötelező eboltás, a rókavakcinázási program és a veszettséggyanús esetek bejelentési kötelezettsége – fenntartásának jelentőségére.

14. ábra: Veszettség elleni rókaimmunizálás területe (2020)

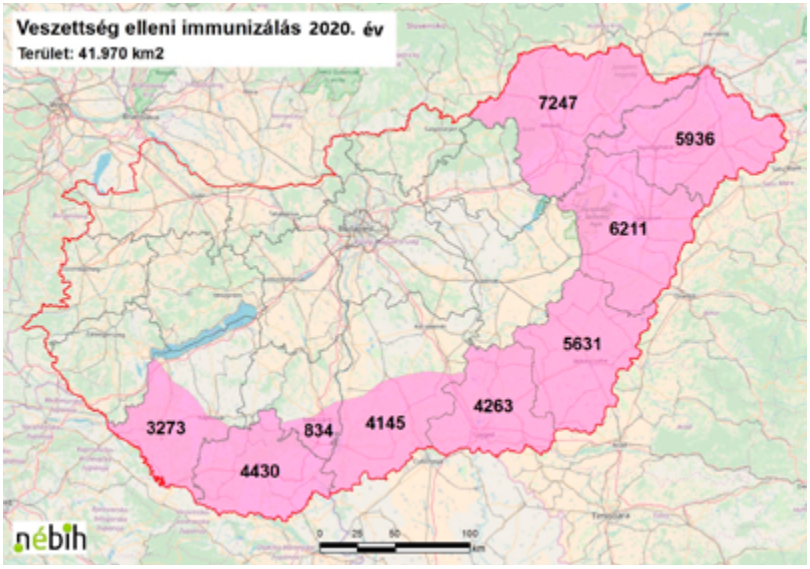

► *Fertőző kevésvérűség*

2020. évben 21.252 vizsgálatot végeztek a szakemberek ló fertőző kevésvérűség ellenanyag kimutatása céljából. A vizsgálatok során 9 pozitív lovat talált a laboratórium, ezek közül 7 eset egy Bács-Kiskun megyei lovardában fordult elő. Mivel a betegség gyógyíthatatlan, és a fertőzött állatok életük végéig hordozzák a vírust és fertőzőképesek maradnak, ezért ezeket az állatokat a magyar lóállomány egészségének védelme érdekében állami kártalanítás mellett leölték.

- *Nyugat-nílusi láz*

2020-ban összesen 164 IgM típusú ellenanyagot kimutató ELISA vizsgálatot végzett a Nébih laboratóriuma a betegségre gyanús lovakból. Az elpusztult állatok idegrendszeri mintáiból összesen 17 PCR vizsgálat készült. A vizsgálatok során 1 idegrendszeri tüneteket mutató lóból mutatták ki a vírus ellenanyagait. (2016: 48 eset, 2017: 3 eset, 2018: 93 eset, 2019: 13 eset).

- *Madárinfluenza*

2020-ban újra elérte Magyarországot a madárinfluenza járvány. A magas patogenitású H5N8 típusú vírus először januárban Komárom-Esztergom, majd Hajdú-Bihar megyében jelent meg.

15. ábra: Madárinfluenza (2020. január)

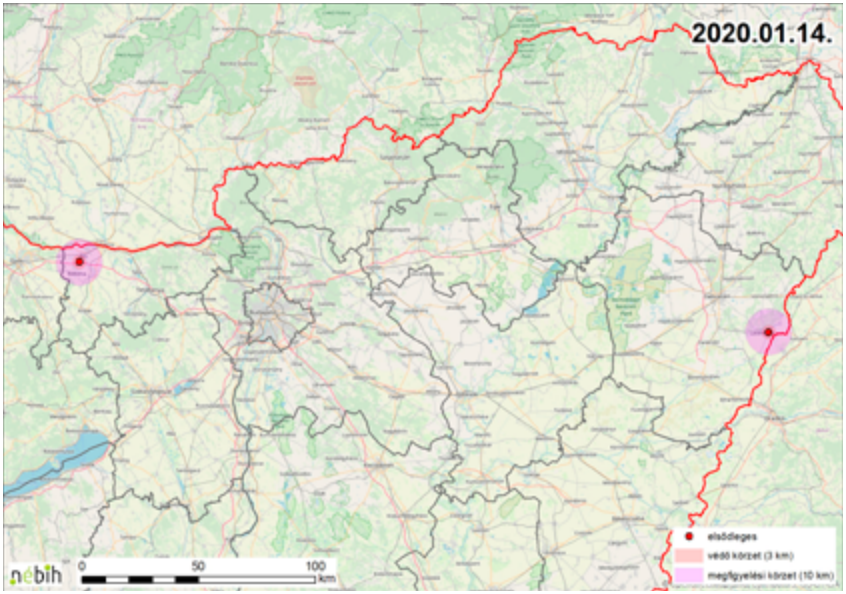

2020. március-áprilisban Bács-Kiskun, Csongrád-Csanád és Békés megyében is megjelent a betegség, júniusig összesen 269 gazdaságban igazolta a Nébih a vírus H5N8 altípusának jelenlétét. A járvány alatt összesen közel 200.000 PCR vizsgálatot végeztek a szakemberek.

16. ábra: A járvány legnagyobb kiterjedése az utolsó kitörésnél

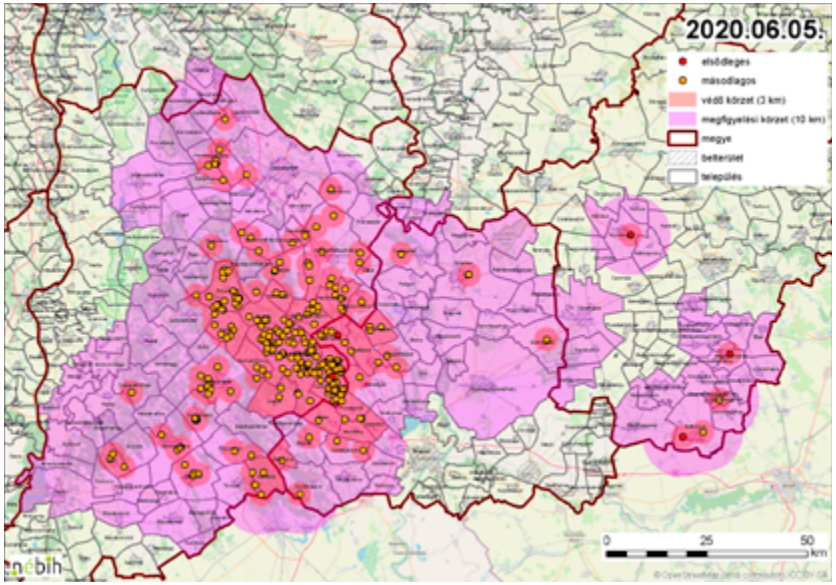

A sikeres hatósági állatorvosi munka eredményeképpen Magyarország 2020. szeptember 8-án visszanyerte madárinfluenzától mentes OIE besorolását.

17. ábra: Madárinfluenza kitörések száma megyei bontásban (2020)

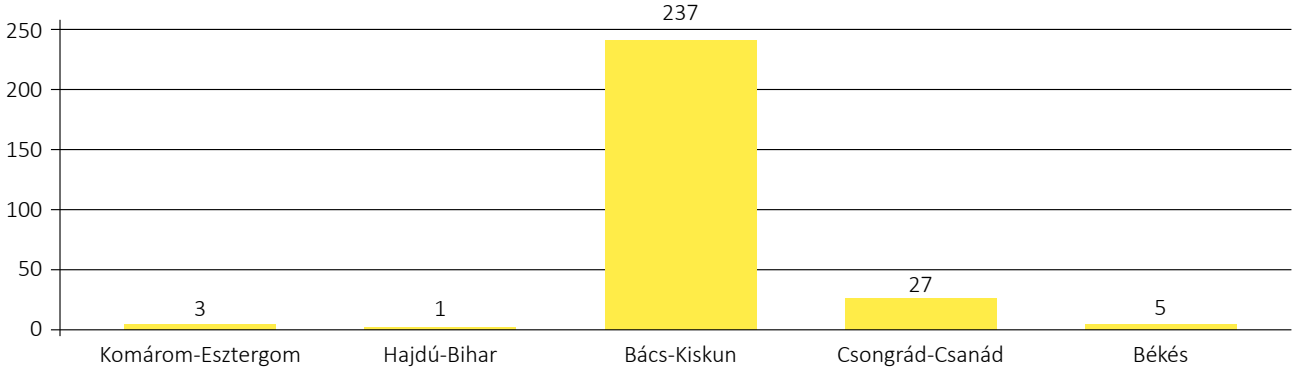

18. ábra: Madárinfluenza miatt leölt állatok száma (2020)

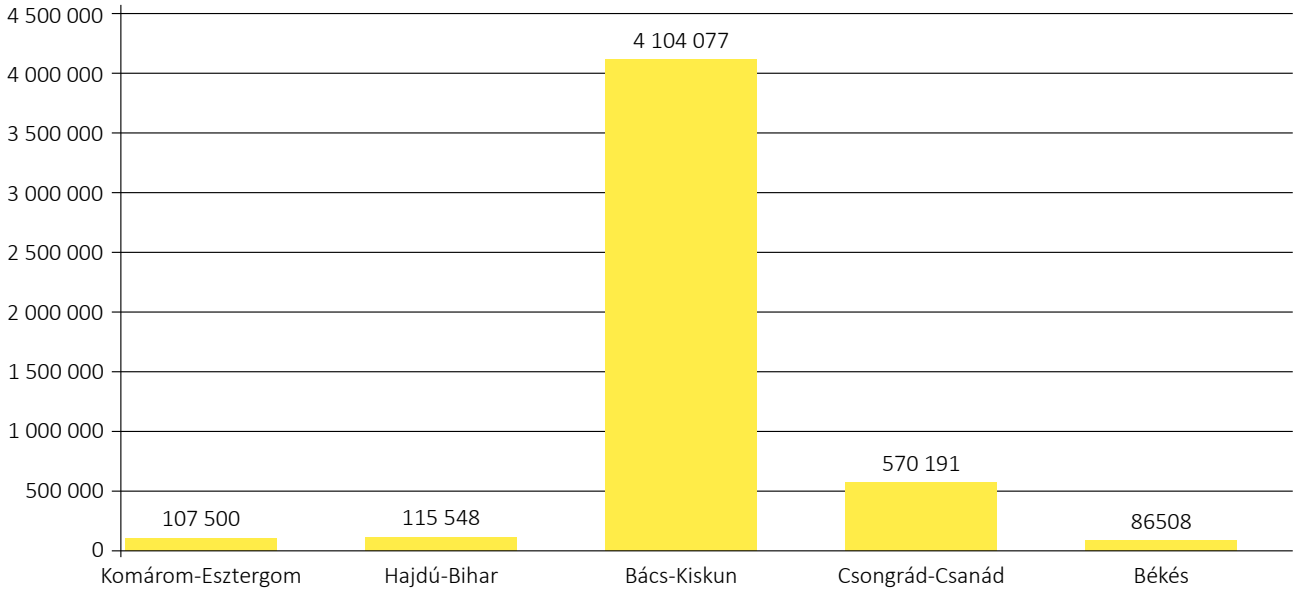

A járvány gazdasági hatásai

A járvány miatt összesen 796 kártalanítási határozat került kiadásra összesen 14,1 milliárd Ft-nyi összegről (19. ábra). A hatósági költség a Nébih részéről 1,7 milliárd Ft, a megyei kormányhivatalok részéről pedig 1,9 milliárd Ft volt. Az Európai Unió vészhelyzeti alapjából 13 milliárd Ft-ot hívtunk le, ennek 40 %-át már 2020 decemberében átutalták.

A járvány óriási humán erőforrást is igényelt. Átlagosan naponta 31 fő vett részt a megyei kormányhivataloknál a járványügyi munkában. Más megyéktől az érintett megyékbe 10 ember átrendelésére volt szükség a járvány során. A Nébih-nél az Országos Járványvédelmi Központtól 6 fő és a Kiemelt Ügyek Igazgatóságából 4 fő vett részt a járványvédelmi munka irányításában és a járványügyi nyomozásban. A járvány felszámolásához összesen mintegy 15.561 munkaórára volt szükség.

A járvány eszköz- és anyagigénye is rendkívül nagy volt. Más megyékből az érintett megyékbe 9 fertőtlenítő gépjármű átvezénylésére volt szükség. A Nébih madárinfluenza miatt összesen 129.410 kg szárazjeget és 26.250 l fertőtlenítőszert rendelt.

A járvány nemzetközi hatásai

2020. július 6-8-ig a Közösségi Állat-egészségügyi Sürgősségi Csoport (EUVET) tartott auditot az országban, melynek során megosztották tapasztalataikat a madárinfluenza kezeléséről és tanácsokat adtak a járványvédelem és járványkezelés javítására.

2020. október 19-28-ig az Egészségügyi és Élelmiszer-ellenőrzési és Elemzési Igazgatóság (HFAA) távoli online auditot tartott. Az auditot követően megfogalmazott ajánlások jelentős részét még az idei évben teljesíteni fogjuk.

A madárinfluenza járvány komoly gazdasági károkat okozott a baromfi és baromfitermékek Közösségen belüli és harmadik országok felé történő szállításának korlátozása miatt. A Közösségen belül és néhány harmadik ország esetében csak a korlátozás alatt álló területről (védő- és megfigyelési körzet) tiltott a szállítás. Ilyen országok az Egyesült Államok, Izrael, Kanada, Észak-Macedónia, Oroszország, Montenegró, Szerbia és Ukrajna.

Más harmadik országok esetében madárinfluenza-kitörés esetén automatikus a regionalizáció, tehát a korlátozó intézkedések a kitörés helye szerinti adminisztratív területre (megyére) vonatkoznak. Ilyen országok Szingapúr, Japán, Thaiföld, Hongkong, Vietnám, Fülöp-szigetek, Mexikó és a Szaúd-Arábiai Királyság.

► *Salmonella gyérítési program*

2020-ban folytatódott a baromfiállományok Salmonella baktériumok előfordulásának EU által társfinanszírozott gyérítési programja. A program célkitűzése, hogy a tenyésztyúk-, brojlercsirke-, tenyészpulyka- és hízópulyka-állományokban 1% alatt, míg tojótyúk-

állományok esetén 2% alatt legyen a fertőzött állományok száma. Ennek érdekében az EU társfinanszírozás keretében támogatja a fertőzött állományok felszámolásához kapcsolódó kárenyhítési költségeket, a fertőzés megelőzésére szolgáló vakcinázás költségeit, valamint a fertőzöttség felderítésére szolgáló hatósági mintavételeket és az ehhez kapcsolódó laboratóriumi költségeket is. Hazánk 2020-ban is elérte az EU célkitűzéseit minden hasznosítási irányban. (Állományfertőzöttségi ráták: tenyésztyúk: 0,41%, tojótyúk: 1,4%, brojler: 0,08%, tenyészpulyka: 0%, hízópulyka: 0,83%.) Az elmúlt 4 évben mindössze egy alkalommal (2016-ban tojótyúkok esetében: 2,48%) alakult magasabban a fertőzöttség aránya az EU-ban elvártnál.

► *Halak vizsgálata*

A Nébih laboratóriuma a 2020-as évben több mint 9 ezer halat vizsgált meg, melyeknek zöme ponty volt.
A szakemberek 204 megrendelő 231 járványtani egységéből végezték el a koi herpesz vírus (KHV) kimutatására irányuló ellenőrző vizsgálatokat, amelynek során több mint 6 ezer pontyot és koi pontyot, busát, ezüstkárászt, tokfélét és ponty ivarterméket vizsgáltak molekuláris biológiai módszerrel. A koi herpesz betegséget 2020-ban 4 halgazdaságban állapították meg. A tavalyi évhez képest több, 40 tógazdaság került kijelölésre a pontyfélék tavaszi virémiája (SVC) előfordulásának ellenőrzésére. Az összesen 1096 halból (6 megrendelő) elvégzett szűrővizsgálat alapján vírushordozás nem fordult elő. A pisztrángfélék vérképzőszervi elhalása vírusának (IHNV) és a pisztrángok vírusos vérfertőzése vírusának (VHSV) kimutatására irányuló vizsgálatokat 847 halból (csuka, pisztráng, süllő és tokféle) végezték el vírus-izolálásos módszerrel, amelyek valamennyi esetben negatív eredményre vezettek.
Míg 2018-ban 4, illetve 2019-ben 14 esetben mutatott ki ponty ödéma vírus (CEV) fertőzöttséget a laboratórium, addig 2020-ban már egy pozitív eset sem volt.

► *Méhek vizsgálata*

A nyúlós költésrothadás gyanúja miatt elvégzett vizsgálatok száma közel 7 ezer volt, ebből pozitív 4.424 lett. A mézelő méhek európai költésrothadását 14 esetben diagnosztizálta a laboratórium. A beérkezett 392 *Varroa destructor* vizsgálatra küldött minták mintegy

80%-ánál diagnosztizáltak fertőzöttséget a szakemberek, melynek jelentős részében súlyos fertőzöttség állt fenn.

► *Vadállományban végzett monitoring vizsgálatok*
Vaddisznókban 2020-ban is folytatódott a KSP és ASP monitoring program, rókákban, illetve kisebb számban aranysakálban pedig a veszettségmentesítési program keretében az immunizálás hatékonyságának ellenőrzése a fent részletezettek szerint. A vadon élő állatok gümőkór monitoringja céljából 19 megyéből összesen 257 minta került vizsgálatra. Komárom-Esztergom megyében 3, Somogy megyében 34 vaddisznóból került kimutatásra a *Mycobacterium caprae*. Brucellózis monitoring keretében 237 vaddisznó került vizsgálatra, amelyek közül 5 állat bizonyult *B. suis* biovar 2 fertőzöttnek. Három vaddisznóban került trichinellosis kimutatásra, amelyek közül 2 egyed *Trichinella spiralis*-szal volt fertőzött. 274 róka és 3 aranysakál vizsgálata során egy egyedben sem mutattak ki trichinellosist.

► *Echinococcus*
Háziállatokban az *Echinococcus granulosus* felderítését célzó vágóhídi monitoring során 1 fertőzött szarvasmarhát és 1 fertőzött sertést azonosított a hatóság.

Élelmiszerelőállító és -forgalmazó létesítmények ellenőrzése

2020-ban az élelmiszerelőállító és-forgalmazó létesítményeket érintő ellenőrzések száma összesen 38.515 volt.

A Nébih 2020-ban is ellenőrizte az iskolatej-programban résztvevő tejtermék-előállítókat 3 alkalommal; ennek során 2 esetben indult eljárás, amely élelmiszerellenőrzési bírsággal, illetve figyelmeztetéssel zárult. Januárban a török élelmiszerbiztonsági hatóság a török exportban érdekelt magyar víziszárnyas-feldolgozó létesítményeket auditálta a magyar hatóság közreműködésével. Júliusban a kínai vámhivatal szakértői videóaudit keretében győződtek meg a kínai exportban érdekelt magyar marhavágóhidakon a humán COVID-19

járvánnyal összefüggésben alkalmazott élelmiszerhigiéniai gyakorlat megfelelőségéről. A kínai hatóság megelégedettségének adott hangot az audit értékelése során.

Az év során 4 vállalkozás 3 országba irányuló exporttevékenységre kapott engedélyt, ezeken felül bővült a kétoldalú bizonyítványok nélkül, kereskedelmi okmánnyal exportálható termékek és célországok köre is. Noha a sertéstermékek és a baromfihús-készítmények kiszállítása is jelentősen (30, illetve 40%-kal) növekedett a 2019-es évhez viszonyítva, összességében közel a felére esett vissza az exportált termékek mennyisége.

19. ábra: Exportált termékek százalékos megoszlása célország szerint (2020)

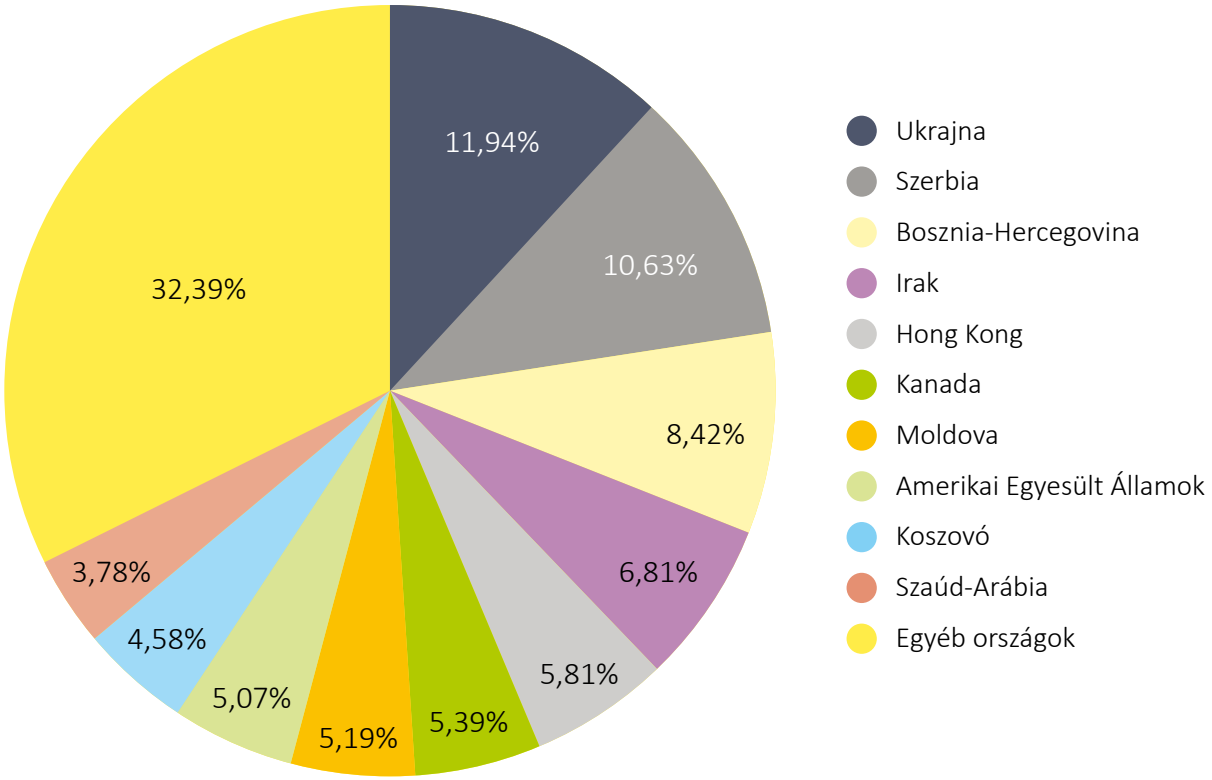

20. ábra: Harmadik országokba kiszállított termékek mennyisége 2020 (tonna)

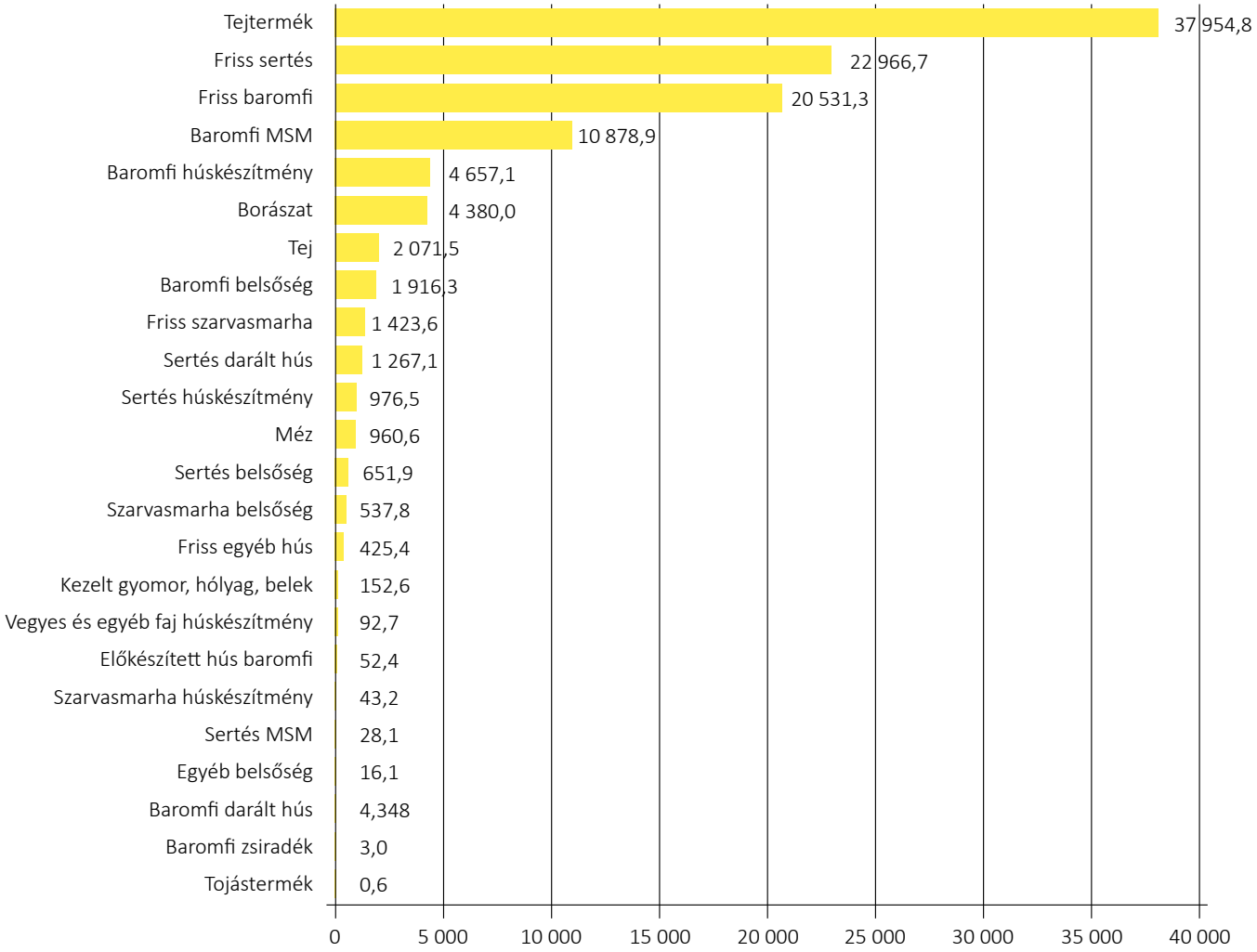

Az élelmiszerforgalmazó létesítmények száma a 2020. év végén 33.529 volt. A regisztrált kistermelők száma 21.151 fő volt, amely kismértékű emelkedést jelent az elmúlt évek adataihoz képest. A helyi termelői piacok száma gyarapodott, decemberre elérte a 324-et.

21. ábra: Kistermelői ellenőrzések száma (2016-2020)

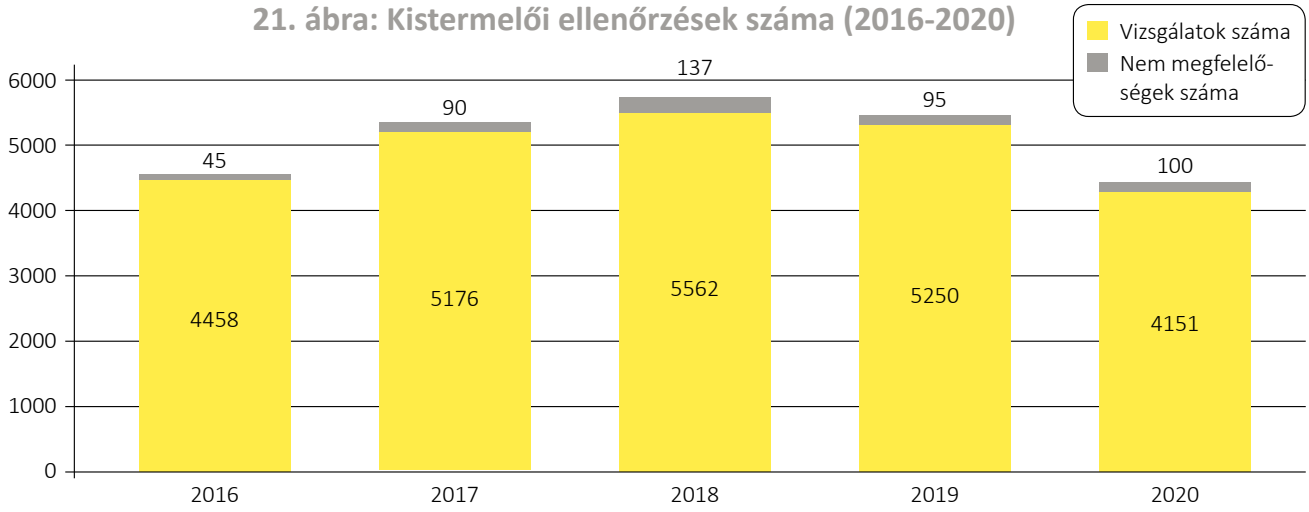

22. ábra: Helyi termelői piacok száma (2020)

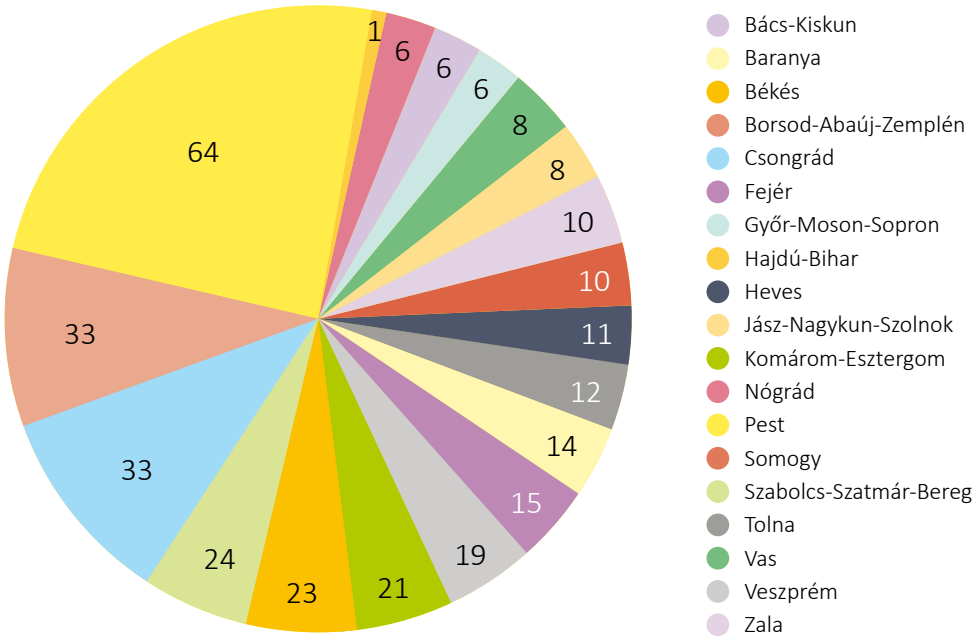

Vendéglátó, és étkeztető létesítmények ellenőrzése

2020-ban a vendéglátó és étkeztető létesítményeket érintő ellenőrzések száma 13.200 volt. Az ellenőrzéseken feltárt nem megfelelőségek száma csökkent, 1.225 volt (2019: 1.649). A feltárt legjellemzőbb hiányosságok a nyomon követés hiánya, takarítatlanság, nem megfelelő tárolási feltételek, nem megfelelő HACCP rendszerek, nem megfelelő személyi higiénia stb. A szektorban soha nem látott méretekben érzékelhető a szakképzett munkaerő hiánya.

A közétkeztetés minőségének és biztonságának javítása érdekében a Nébih 2020-ban folytatta a „Minőségvezérelt közétkeztetés" programot. 2020. év végig 6.598 főzőkonyhai, és 4.230 tálaló- és melegítőkonyhai szemlére és egységes, nyilvános szempontok szerinti minősítésre került sor.

16. táblázat: Közétkeztető főzőkonyhák minősítésének eredményei 2015-2020

Időszak	Minősített létesítmé-nyek száma	Ellátottak száma	1		2		3		4		5	
			db	%	db	%	db	%	db	%	db	%
2015	723	396 097	22	3,04%	85	11,76%	253	34,99%	278	38,45%	85	11,76%
2016	1 891	685 073	158	8,36%	383	20,25%	759	40,14%	498	26,34%	93	4,92%
2017	817	290 045	79	9,67%	136	16,65%	327	40,02%	231	28,27%	44	5,39%
2018	852	442 393	75	8,80%	130	15,26%	286	33,57%	291	34,15%	70	8,22%
2019	1 127	577 954	51	4,53%	148	13,13%	403	35,76%	443	39,31%	82	7,28%
2020	1 189	427 056	56	4,71%	180	15,15%	424	35,69%	439	36,95%	90	7,57%
Összesen	**6599**	**2 818 618**	**441**	**6,68%**	**1062**	**16,09%**	**2452**	**37,16%**	**2180**	**33,04%**	**464**	**7,03%**

17. táblázat: Közétkeztető tálalókonyhák minősítésének eredményei 2016-2020

Időszak	Minősített létesítmé-nyek száma	Ellátottak száma	1		2		3		4		5	
			db	%	db	%	db	%	db	%	db	%
2016	281	34 529	24	8,54%	38	13,52%	109	38,79%	90	32,03%	20	7,12%
2017	1398	164 426	66	4,72%	208	14,88%	492	35,19%	482	34,48%	150	10,73%
2018	1372	167 362	67	4,88%	166	12,10%	410	29,88%	511	37,24%	218	15,88%
2019	916	121 317	27	2,95%	65	7,10%	250	27,29%	383	41,81%	191	20,85%
2020	263	33 743	7	2,66%	14	5,32%	60	22,81%	125	47,53%	57	21,67%
Összesen	**4230**	**521 377**	**191**	**4,52%**	**491**	**11,61%**	**1321**	**31,23%**	**1591**	**37,61%**	**636**	**15,03%**

A 2020. március és június közötti időszakban a fent említett szemlékről áttértünk úgynevezett „támogató szemlékre”, melyeket nemcsak a közétkeztető főző-, illetve tálalókonyhákon, hanem vendéglátó létesítményekben is végeztünk.

18. táblázat: Támogató szemlék adatai 2020. év

Konyhák típusa	Szemlék száma	Ellátottak száma/adagszám (fő)
főzőkonyha	505	144 815
tálalókonyha	39	
vendéglátó	169	23 586
Összesen	**713**	

2020-ban, a pandémia következtében a közétkeztetésben 66 db menü minősítése történt meg. A vizsgált menük 28,8%-a kiválóan megfelelt, 45,5%-a átlag feletti, 16,7%-a átlagos, 6%-a átlag alatti és 3%-a nem megfelelő minősítést kapott. A legtöbb probléma a nem megfelelő alapanyagválasztásra, a konyhatechnológiai hiányosságokra és a kényelmi termékek alapanyagainak használatára volt visszavezethető.

Borászati termékek és egyéb alkoholos italok vizsgálata

A borászati termékek és az egyéb alkoholos italok ellenőrzése során 2020-ban 1.240 ellenőrzés történt. A „Borászati gépek, technológiai berendezések beszerzésének támogatása” jogcímhez tartozó, átruházott, utólagos helyszíni ellenőrzési feladatok keretében 21 helyszíni ellenőrzés és 111 hatósági mintavétel történt. 15.628 borászati terméktétel esetében igényeltek a bortermelők, -előállítók, -forgalmazók forgalomba hozatali engedélyt, összesen 2.896.063 hl vonatkozásában, melyből 782 kifogásolt tétel (112.944 hl borászati termék) kapott elutasítást. A forgalomba hozatali engedélyezés során megállapított kifogások az összes engedélyezési minta 5%-át tették ki. Ez a kifogásolási arány 0,6%-os növekedést mutat az előző évhez képest. A Nébih borászati laboratóriuma 2020-ban összességében 16.819 bor és alkoholos ital tétel mintáját vizsgálta meg közel 350.000 vizsgálati paraméterre kiterjedően. Az összes megvizsgált minták száma a vírus járvány ellenére minimális (4%-os) csökkenést mutat az előző évhez képest. A kiadott forgalomba hozatali engedélyek száma (14.846 db) ugyanakkor 1,9%-os emelkedést mutat a 2019. évi adatokhoz képest.

23. ábra: A borászati termékek forgalomba hozatali engedélyezése során vizsgált minták száma (2012-2020)

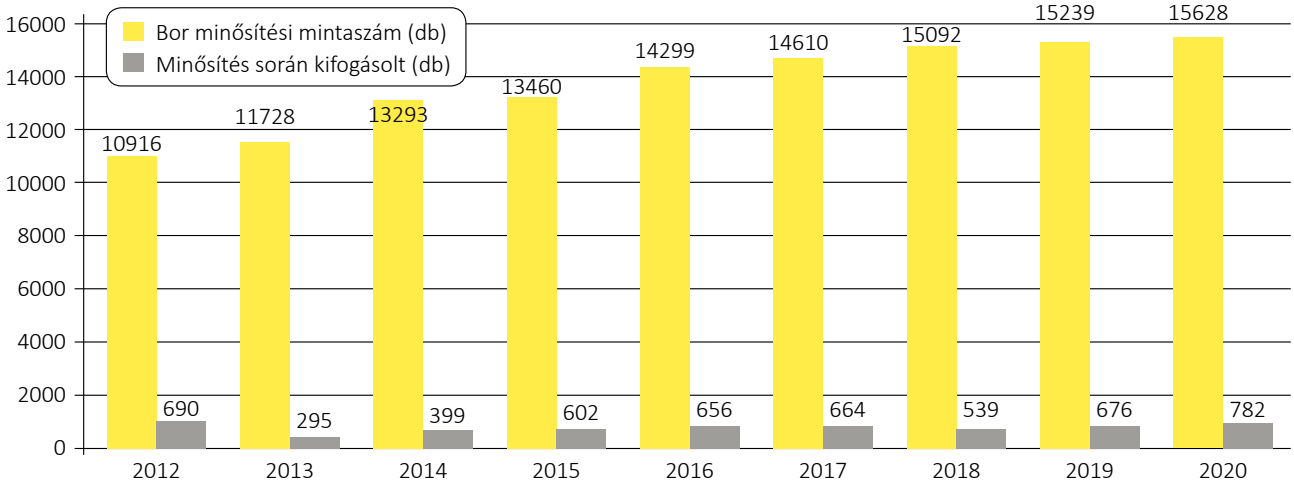

A forgalomba hozatalt követően vett ellenőrzési borminták közül 104 tétel, alkoholos italok vonatkozásában 13 tétel esetében indított eljárást a hatóság. Az ellenőrzések során feltárt összes kifogásolt tétel száma 117 volt. Az ellenőrzések során feltárt súlyos élelmiszer-higiéniai és nyomon követési hiányosságok, továbbá a borászati termék előállításához meg nem engedett anyag tárolása és egyéb jogsértések miatt 3 üzem ideiglenes bezárását rendelte el a Nébih. 6 cég esetében mutatta ki a laboratórium az ún. exogén víz hozzáadását, amely miatt összesen 111.965,8 liter borászati termék megsemmisítésére került sor.

Élelmiszer eredetű megbetegedések kivizsgálása

2020-ban 20 élelmiszer eredetű megbetegedés gyanúját jelentették (a megbetegedettek száma 593 fő). Ebből a kivizsgálást követően 11 esemény bizonyult ténylegesen élelmiszer eredetűnek, melyek kapcsán 277 személy betegedett meg, közülük 22 beteg szorult kórházi kezelésre, élelmiszer eredetű megbetegedés következtében haláleset nem történt.

24. ábra: Bejelentett és nyilvántartott élelmiszer eredetű események és megbetegedések száma (2020)

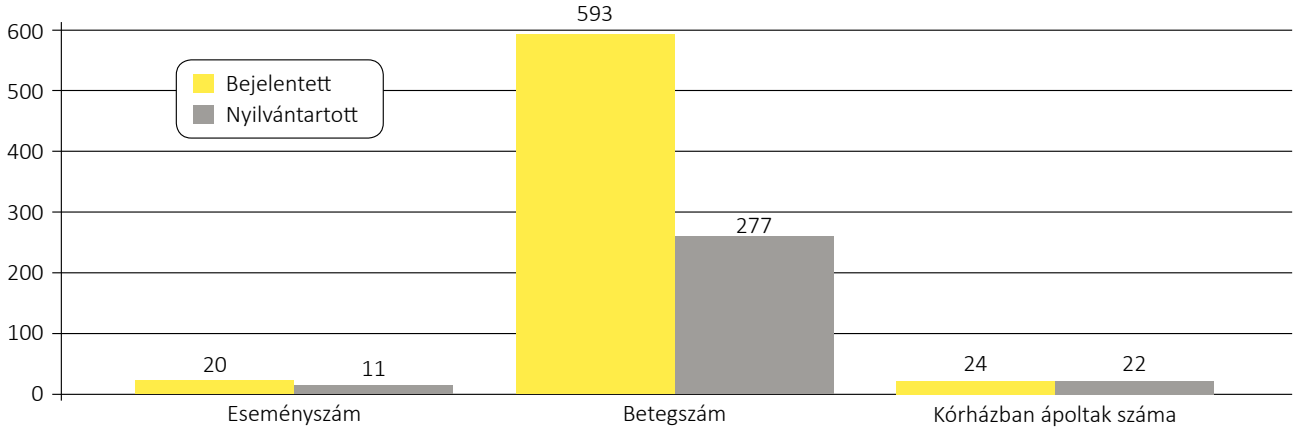

19. táblázat: Nyilvántartott, az élelmiszerláncban előfordult élelmiszer eredetű események és megbetegedések számának alakulása (2008-2020)

Év	Bejelentett			Nyilvántartott			
	Esemény	Beteg	Kórházban ápolt	Esemény	Beteg	Kórházban ápolt	Elhunyt
2008	83	2265	175	67	1811	164	2
2009	79	1124	89	50	1035	75	1
2010	106	2416	109	43	1409	78	0
2011	95	1783	167	49	1140	105	0
2012	78	1332	148	31	773	102	0
2013	58	1572	180	26	1023	64	0
2014	73	2561	256	34	1709	113	2
2015	77	2255	151	47	1416	99	1
2016	96	3602	177	49	2684	157	3
2017	50	2038	94	28	1301	57	3
2018	83	2616	112	43	1654	73	0
2019	60	2395	218	35	2030	173	0
2020	20	593	24	11	277	22	0

A 2020-as évben kirobbanó COVID-19 járvány az élelmiszer eredetű megbetegedéses események számát is nagymértékben befolyásolta. 2020-ban mindössze 20 élelmiszer eredetű megbetegedést jelentettek, melyből a nyilvántartott események száma 11 volt (2019-ben 35). 3 tömeges méretű esemény volt, továbbá 8 csoportos. A közétkeztetésben összesen 5 esetben, míg a vendéglátásban 6 esetben bizonyult a megbetegedés élelmiszer eredetűnek (2019-ben 8 esemény volt a közétkeztetésben és 20 esemény a vendéglátásban

fordult elő). A megbetegedettek száma 2019-ben 2.033 fő volt, ehhez viszonyítva 2020-ban 277 fő megbetegedése volt nyilvántartva. 2020-ban 111 fő betegedett meg a közétkeztetésben, 166 fő a vendéglátásban.

25. ábra: A nyilvántartott élelmiszer eredetű események számának megoszlása előfordulási hely szerint (2008-2020)

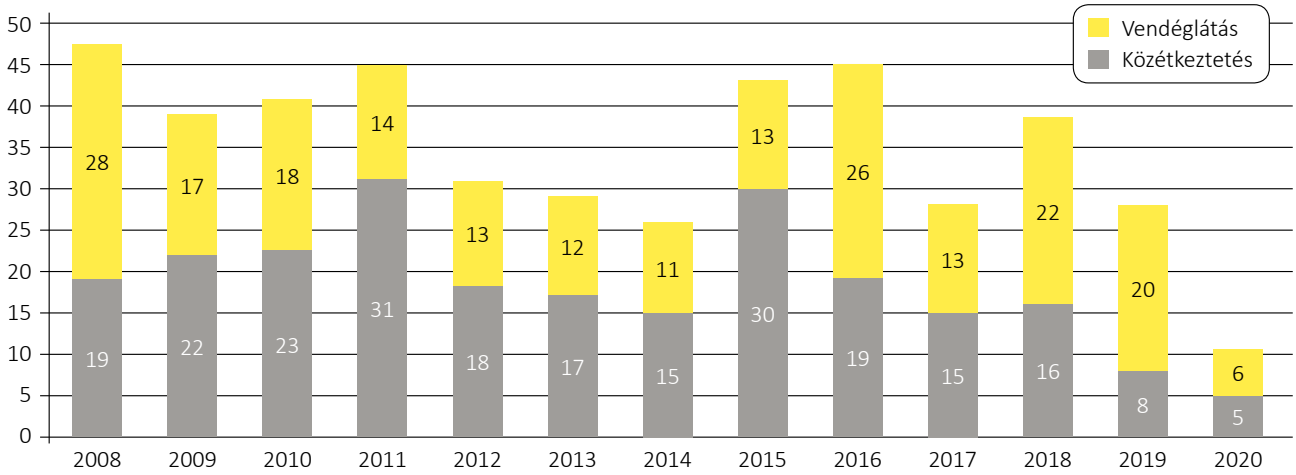

Kiemelkedő eseménynek számított egy 110 főt érintő, vendéglátóipari egység által forgalmazott somlói galuska elfogyasztása után jelentkező 71 fő lázzal, hányingerrel, hányással és hasmenéssel járó megbetegedése. 5 fő került kórházi kezelés alá. Az élelmiszer vizsgálatok és a humán vizsgálatok is egyértelműen bizonyították a *Salmonella* Enteritidis által okozott ételfertőzéses megbetegedést. Kiváltó okként a somlói galuskához használt tojás nem megfelelő hőkezelése került megállapításra.

2020-ban az összes megbetegedések 27%-át szalmonella okozta. Az élelmiszerminták 37%-ban a magas mikrobaszám, továbbá az enterális megbetegedéseket okozó mikrobák *(Enterobaktérium Enterococcus faecium)* kerültek kimutatásra. A megbetegedések kiváltó okaként konyhatechnológiai hibák, utószennyeződés, keresztszennyeződés, nem megfelelő hőkezelés és emellett a vendéglátóipari egységek elégtelen higiénés állapota került feltárásra.

Az élelmiszerek transzzsírsav-tartalmának ellenőrzése

2020-ban 286 élelmiszer transzzsírsav-tartalmát vizsgálta a hatóság, minden tétel megfelelt az előírásoknak.

26. ábra: Élelmiszerek transzzsírsav-ellenőrzése 2018-2020 (db)

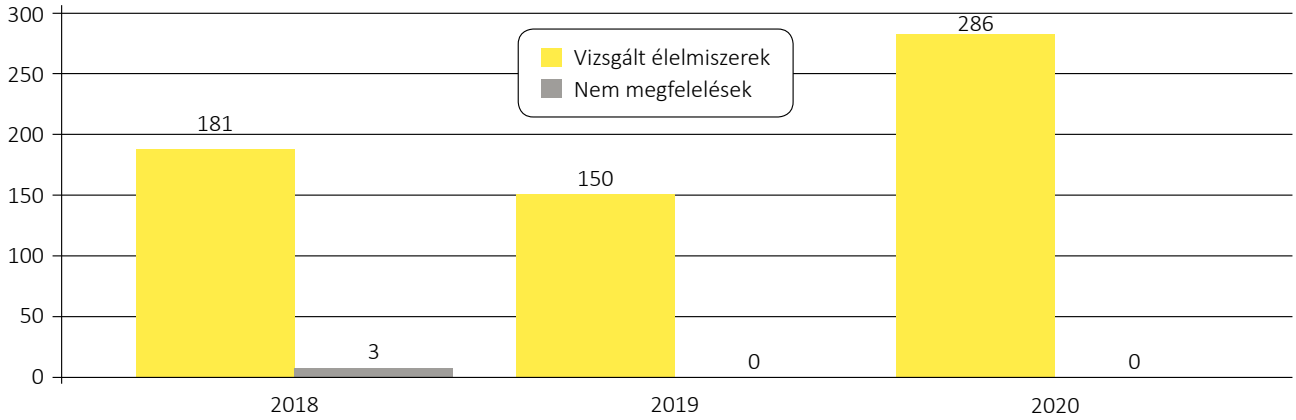

AZ ÉLELMISZERLÁNC ÉS A FAANYAG KERESKEDELEM KIFEHÉRÍTÉSE, SIKERES KÜZDELEM A VISSZAÉLÉSEKKEL SZEMBEN

Kiemelt, operatív jellegű ellenőrzések

A Nébih munkatársai 2020-ban összesen 589 kiemelt ellenőrzést hajtottak végre. Az előzetes elemzési módszereik alapján a felderítési arány 95%-os. 169 esetben került sor hatósági eljárás megindítására és bírság kiszabására, ami 850,03 tonna élelmiszert, illetve 5.646 db élő emlősállatot és 21.863 db baromfit érintett. A kiszabott bírságok összege: 117.981.991 Ft volt. A megindított eljárások során 14.471.040 Ft eljárási költség és 9.394.000 Ft élelmiszerlánc-felügyeleti díjkülönbözet kiszabására került sor.

27. ábra: Kiemelt ellenőrzések száma (2019, 2020)

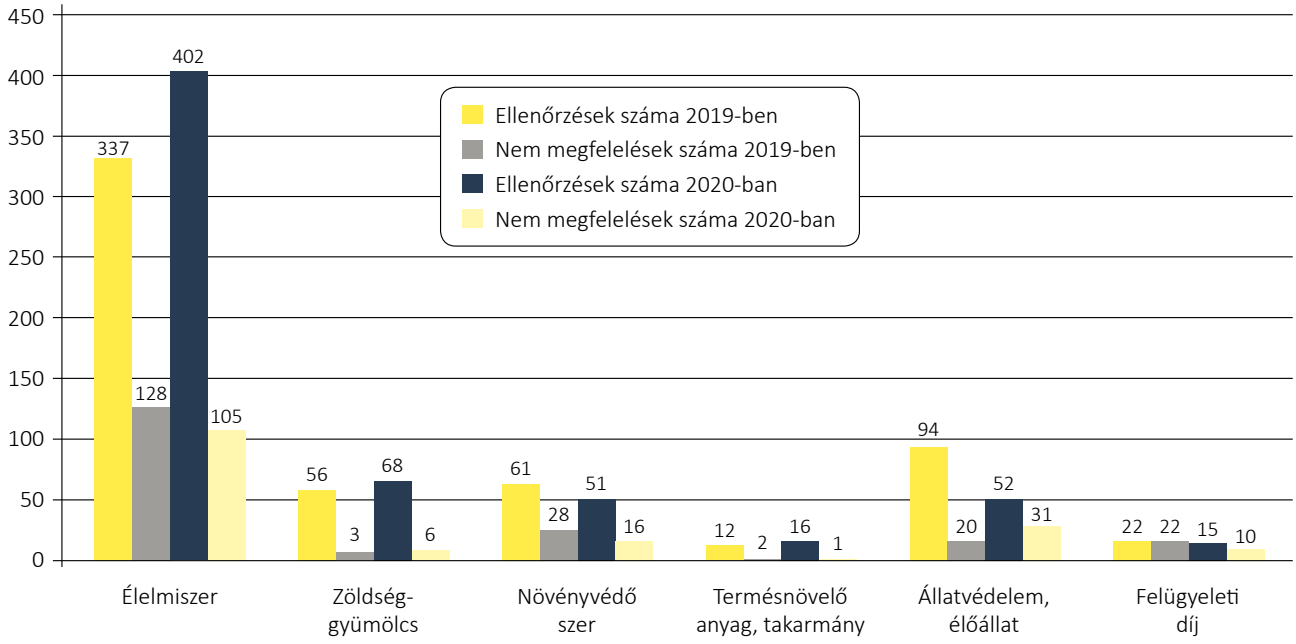

A korábbi évekhez hasonlóan idén is a nyomon követési, az élelmiszerhigiéniai hiányosságok kerültek legnagyobb számban feltárásra. Az ellenőrzések során megállapításra került, hogy élelmiszergyártó vállalkozások körében tendenciaszerűen felmerül a lejárt minőségmegőrzési idejű, illetve nagy mennyiségű jelöletlen, ismeretlen eredetű alapanyagok feldolgozása. 2020-ban is folytatódott az állattartó telepek ellenőrzése. 52 ellenőrzés során 27.509 állat (21.863 baromfi) került forgalmi korlátozás alá, mert az állattartó telepeket vagy az állatok mozgását nem jelentették be vagy a nemzeti mentesítési programokhoz kapcsolódóan elvégzett vizsgálatok, illetve a helyi illetékes hatóság igazolásait nem tudták bemutatni.

2020-ban több alkalommal került sor húsfeldolgozó üzemek ellenőrzésére. Nagyfokú élelmiszerbiztonsági, élelmiszerhigiéniai és nyomonkövetési hiányosságok miatt több

száz tonna termék került forgalomból kivonásra és megsemmisítésre. Ugyancsak több alkalommal került sor növényi terméket előállító üzemek (pékségek, zöldség- és gyümölcsléelőállító üzem, ostyagyártó üzemek stb.) ellenőrzésére. Több üzemben a súlyos élelmiszerhigiéniai hiányosságok miatt (rovar- és rágcsálófertőzöttség, nagyfokú takarítatlanság stb.) a tevékenységet felfüggesztették, illetve a nyomonkövetési rendszer hiánya miatt több tonna termék került forgalomból kivonásra.

2020-ban állati melléktermék előállítás és forgalmazás ellenőrzése során feltárásra került, hogy egy vállalkozás állati melléktermékkel kapcsolatos tevékenységét nem a jogszabályban előírtak szerint, kifogásolt körülmények között végezte, tiltott takarmányelőállítási tevékenysége során megsértette a takarmányhigiéniai előírásokat, valamint a termékek jelölésére és nyomon követésére vonatkozó szabályokat, ezért több tonna termék került forgalomból kivonásra és megsemmisítésre.

Kiemelt feladatként jelentkezett a szarvasmarha vágóhidak állatvédelmi, állatjóléti ellenőrzése, élőállatokat kísérő dokumentációk vizsgálata. 5 vágóhíd ellenőrzése fejeződött be az év végére. A vágóhídi dokumentációk nem minden esetben voltak naprakészek, anomáliák merültek fel, pontatlanságok fordultak elő. Több esetben megállapításra került, hogy az állategészségügyi bizonyítvány már lejárt, az állatokat le kellett volna vágni, de tovább tartották őket.

2020. év végén a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda, valamint BRFK XVIII. Kerületi Rendőrkapitányság és a Nébih közös ellenőrzéseket hajtott végre több helyszínen. A közös ellenőrzés célja a tiltott állatviadalok és az ezzel kapcsolatos cselekmények feltárása és tettenérése volt. Az ellenőrzések során mintegy 100 állat került lefoglalásra és megállapítható volt, hogy az állatok a rossz tartási körülmények, esetleges viadalokon való részvétel ellenére barátságosak voltak, támadó magatartást nem mutattak.

Magyarország 4. alkalommal vett részt a nemzetközi Silver Axe akcióban, melyet az EUROPOL szervezett az OLAF támogatásával. Az akció célja a hamis és illegális engedélyköteles

termékek forgalmazásának és felhasználásának felderítése. Magyarországon az akciót koordináló hatóság a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal és a megyei kormányhivatalok társhatóságként működtek közre.

Az akció a magyarországi növényvédőszer-gyártók és -kiszerelők ellenőrzésére korlátozódott, a kialakult COVID helyzet miatt nem került sor közös akcióra a NAV-al. Az akció során az OLAF kérésére 7 db célellenőrzést (nyomonkövetési vizsgálat, valamint mintavétel) végeztünk a külföldi társhatóságok vizsgálatainak támogatására.

A Nébih EUTR hatóság a 2020. évben összesen 3.094 helyszíni és adminisztratív ellenőrzést folytatott le. A 2.410 megvizsgált hirdetés közel 30%-a volt jogszerűtlen, így a Nébih jelzései alapján az év végéig 655 jogszerűtlen hirdetést távolítottak el a honlapokról.

A közúti és telephelyi ellenőrzések során felderített illegális eredetű fa és fatermékkel kapcsolatban hozott intézkedések eredményeképpen 2.180 m^3 fatermék zár alá vételre és 1.183 m^3 elkobzásra került. A megelőző évi elkobzásokból származó faanyaggal együtt 2020-ban 47 szervezettel, zömmel önkormányzatokkal, 7 egyházi jogi személlyel, illetve 2 civil szervezettel kötött a hatóság megállapodást összesen 2.532 m^3 elkobzott faanyag ingyenes, közérdekű tulajdonba adása érdekében.

A Nébih 2020 áprilisában elindította az ingyenes Tűzifát OKOSAN elnevezésű online kereső szolgáltatását, amely könnyen áttekinthető módon kapcsolja össze az olcsó és jó minőségű terméket kereső fogyasztókat az erdőgazdálkodókkal és kereskedőkkel, valamint segíti a hatóságot is a kockázat elemzésben, növelve ezzel a hatósági ellenőrzések hatékonyságát.

Bírságok kiszabása

A megyei kormányhivatalok és a Nébih által kiszabott bírságok alakulását mutatja az alábbi táblázat.

20. táblázat: Összesítés a megyei kormányhivatalok és a Nébih által kiszabott bírságokról (2017-2020)

	2017		2018		2019		2020	
	száma (db)	összege (Ft)	száma (db)	összege (Ft)	száma (db)	összege (Ft)	száma (db)	összege (Ft)
Élelmiszerellenőrzési bírság	1 440	244 404 970	1 236	192 572 375	1 105	228 951 631	1 644	214 482 373
Takarmányellenőrzési bírság	23	16 721 985	5	980 164	5	395 180	7	1 017 326
Élelmiszerlánc-felügyeleti bírság (élelmiszer, takarmány)	1 586	293 114 003	1 446	332 842 496	1 421	456 607 791	1 441	454 178 757
Növényvédelmi bírság	2 922	180 226 079	4 141	270 024 269	4 376	137 538 265	2 920	194 582 153
Növényi szaporítóanyaggal kapcsolatban kiszabott bírság	0	0	3	103 360	5	1 623 240	20	4 005 000
Minőségvédelmi bírság (bor)	61	12 978 105	32	58 533 755	29	12 086 720	5	24 083 075
Talajvédelmi bírság	162	22 928 786	164	17 951 000	145	7 935 000	65	3 208 890
Állatgyógyászati termékekkel kapcsolatban kiszabott bírság	7	1 792 500	12	2 460 000	6	6 855 000	37	7 987 500
Állatvédelmi bírság	41	18 750 000	52	15 550 000	78	33 727 500	98	24 595 000
Élelmiszerlánc-felügyeleti bírság (Állategészségügy, járványvédelem)	7	1 987 500	10	31 650 000	14	2 430 000	104	5 636 860
Állattenyésztéssel kapcsolatban kiszabott bírság	6	1 900 000	2	200 000	2	200 000	2	150 000
Tisztességtelen forgalmazói magatartás és termékpályadíj meg nem fizetés miatt kiszabott bírság	13	154 088 000	11	120 040 000	14	168 602 500	16	316 190 000
Halgazdálkodással kapcsolatos (halvédelmi, halgazdálkodási) bírság (Nébih)	214	13 844 680	121	12 650 710	112	13 275 000	97	13 537 465
BÜHG miatt kiszabott bírság (Nébih)	33	15 381 429	16	8 021 870	64	15 500 000	120	31 500 000
Faanyag-kereskedelemmel kapcsolatban kiszabott bírság	30	8 983 800	62	30 127 450	67	21 750 000	377	49 250 000
Egyéb bírság	479	16 343 784	488	14 758 738	585	17 225 655	494	15 767 723
Összesen	**7 024**	**1 001 350 621**	**7 801**	**1 108 466 187**	**8 028**	**1 124 703 482**	**7 564**	**1 368 780 795**

A felügyeletidíj-bevallás ellenőrzése

2020-ban összesen 326 élelmiszerlánc-felügyeleti díjjal kapcsolatos rutinellenőrzésre került sor. Az ügyfelek a felügyeleti díj kiszámításakor a jogszabályban foglaltakat tévesen értelmezve vették igénybe a kisvállalkozói kedvezményt, valamint bevallási és befizetési kötelezettségüknek is hiányosan tettek eleget.

28. ábra: Felügyeletidíj-megállapítások (2020)

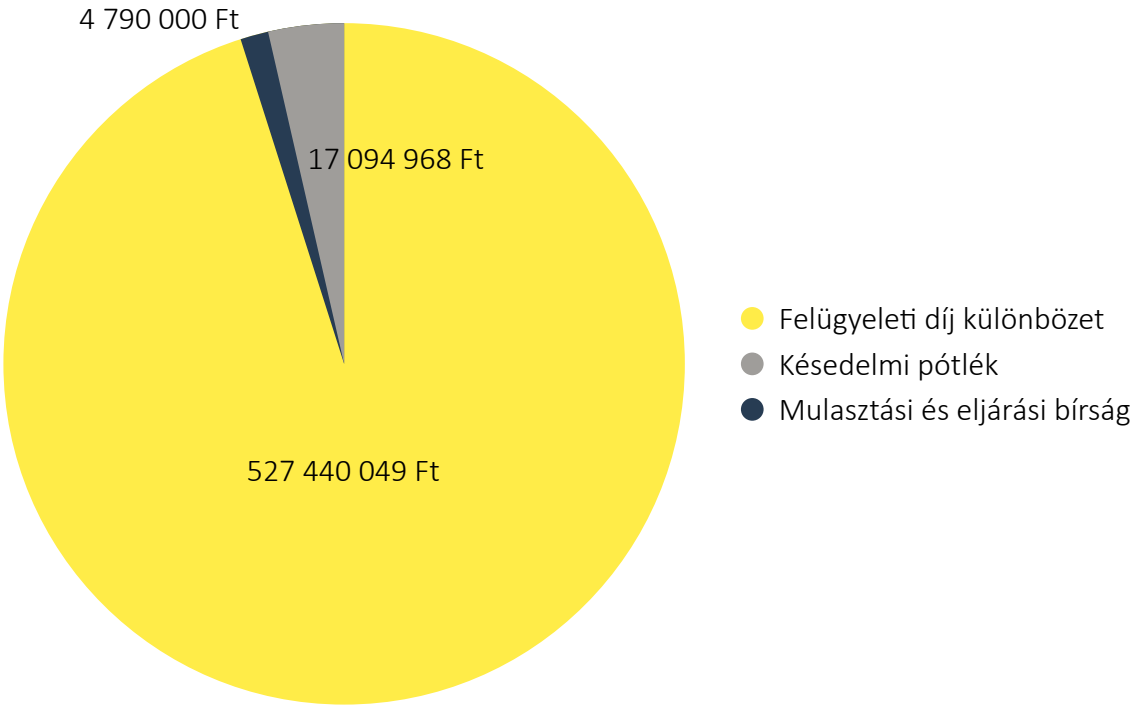

A továbbra sem fizető ügyfelekkel szemben a Nébih végrehajtást kezdeményezett az illetékes NAV felé a kintlévőségek behajtása céljából, melyeknek megközelítőleg 61%-a behajtásra került.

Piacszervezési hozzájárulás ellenőrzése

A Tej Szakmaközi Szervezet és Terméktanács kezdeményezésére 2020-ban is folytatódott a tejágazati szereplők ellenőrzése. A vizsgálatok 85 ügyfélnél jogerős döntéssel zárultak, melyek közül 69 esetben nem állapított meg a Nébih elmaradást. 16 esetben az ellenőrzés eltérést tárt fel, és több millió forintot meghaladó piacszervezési hozzájárulási különbözet került megállapításra.

A tisztességtelen forgalmazói magatartás ellenőrzése

A Nébih 2020-ban 98 önálló ügyet kezelt, melyek közül 87 esetben a törvénnyel összefüggő vizsgálatot folytatott, valamint 11 egyéb ügyben (üzletszabályzatok küldése, tájékoztatás nem teljes értékű kiárusításról, állásfoglalások kiadása, jelentések, iktatott belső levelezés) járt el. A 87 vizsgálatból 83 (95%) vizsgálat kereskedelmi láncok, míg 4 (5%) vizsgálat kis- és középvállalkozások által működtetett kereskedelmi egységek tevékenységét vizsgálta.

Az összes vizsgálatból 11% a mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek vonatkozásában a beszállítókkal szemben alkalmazott tisztességtelen forgalmazói magatartás tilalmáról szóló 2009. évi XCV törvény által kötelezően előírt utólagos hatósági ellenőrzés volt (összesen 10 ügy), amelyek során jogsértés nem volt megállapítható. A határozattal lezárt eljárások során megállapított leggyakoribb tisztességtelen forgalmazói magatartás a 30 napos fizetési határidő be nem tartása volt. A kereskedők igazolhatóan megsértették még az akciós értékesítés, valamint a fix bónusz felszámításának tilalmát is.

A halőri tevékenység

A Nébih Állami Halőri Szolgálata (ÁHSZ) által végzett ellenőrzések száma 2020-ban a vírus-helyzetre való tekintettel kevesebb volt az előző évekhez képest, ennek ellenére az ellenőrök 76 esetben találtak szabálytalanságot. Továbbá 92 halértékesítő helyen tartottak ellenőrzést. A helyszínen a halőrök hal és halhús nyomon követhetőségét ellenőrizték. Az érintett helyek

10%-ánál találtak a hal származásával kapcsolatban szabálytalanságokat. Összesen több mint 225 kg ismeretlen eredetű – ezért akár orvhalászatból is származható – hal és haltermék került forgalomból kivonásra és megsemmisítésre.

Az importőrök 2020-ban 116 fogási tanúsítványt nyújtottak be ellenőrzésre. 2020-ban 6 forgalmazó cég importált halászati termékeket 17 országból. Hazánkba főképpen konzervet, fagyasztott halfilét és haltörzset hoztak be. Az ellenőrzésre benyújtott fogási tanúsítványokkal és szállítmányokkal kapcsolatban nem merült fel probléma, minden szállítmány szabad forgalomba bocsátásra került.

Őstermelői ellenőrzések

A mezőgazdasági őstermelők ellenőrzésének lefolytatására 2020. évben összesen 221 alkalommal került sor, melyek során 20 esetben tártak fel olyan súlyú szabálytalanságot a szakemberek, hogy az őstermelői igazolvány visszavonásra került. Az ellenőrzések elsősorban a piacokra, vásárcsarnokokra, zöldszámos bejelentésekre irányultak, illetve sor került termő-helyi szemlékre és adminisztratív ellenőrzésekre is. Az összes ellenőrzésből 17 esetben lakossági bejelentés (Zöldszám) kivizsgálása érdekében helyszíni ellenőrzés lefolytatására került sor, melyek során 5 esetben tapasztalt meg nem felelést a hatóság.

A piaci ellenőrzések Budapesten 9 piacon 47 fő őstermelőt, vidéken 10 megyében összesen 131 fő őstermelőt érintettek. A leggyakoribb visszaélés, hogy őstermelői igazolvány birtokában, őstermelői tevékenység végzése nélkül, nagybani piacon vásárolt termék került értékesítése, illetve a saját megtermelt áru mellett a nagybani piacon vásárolt áru került eladásra.

MINŐSÉGFEJLESZTÉS

A Kiváló Minőségű Élelmiszer (KMÉ) védjegyrendszer

A Nébih 2020-ban kialakította a Kiváló Minőségű Élelmiszer (KMÉ) védjegyrendszer kereteit,

megteremtette működésének feltételeit, biztosította az ehhez szükséges anyagi forrásokat és növelte a feladatok ellátásához szükséges humán erőforrás állományt.

2020-ban az Agrárminisztérium a KMÉ-t nemzeti minőségrendszerként ismerte el, ami azt jelenti, hogy a védjegyrendszer sikeresen teljesítette az ehhez szükséges hazai feltételeket és az uniós notifikációt is. Utóbbi során mind a tagállamok, mind pedig az Európai Bizottság elfogadta és elismerte a KMÉ-t. A Gazdaságvédelmi Operatív Törzs a KMÉ-ben a gazdaság újraindításának, az élelmiszeripar fejlesztésének egyik fontos eszközét látja.

A KMÉ-védjegyes termékeknek komplex ellenőrzési rendszernek kell megfelelniük. Állandó, kiemelkedő minőségüket az adott iparágban szokásosnál gyakoribb önellenőrzések, rendszeres, akkreditált laboratóriumi vizsgálatok, a védjegy odaítélést megelőző független audit és rendszeres utóellenőrzések biztosítják.

2020 a tejtermékek éve volt. A Nébih nyolc termékkategóriában (fogyasztói tej, joghurt, kefir, tejföl, tejszín, vaj, túró és trappista sajt), széles körű szakmai és társadalmi egyeztetés mellett dolgozta ki a követelményrendszert.

2020-ban lezajlott a tehéntúró Termékmustra, melynek során a Nébih 83 hazánkban kapható tehéntúróból választotta ki azt a 9 terméket, amely a legmagasabb minőséget képviseli a piacon. A márkatulajdonosok számára megnyílt a lehetőség, hogy december végéig igényeljék a KMÉ arany fokozatát, amellyel 6 termék esetében éltek.

Ősszel kiemelt médiakampány indult a KMÉ tanúsító védjegyrendszer országos szintű bevezetésére. Az öt héten át tartó kommunikációs kampány során az online hirdetések több mint 8 millió megjelenést és csaknem 20 ezer kattintást értek el. A fizetett PR cikkek öt magazin több mint 340 ezer nyomtatott példányában jelentek meg. A három televíziós csatornán futó hirdetésekkel pedig 360 GRP mellett a kampány célcsoportjának 37,10%-át sikerült elérni. A kampányban később az Agrármarketing Centrum is részt vállalt, így a márka kommunikációja további televíziós megjelenésekkel és egy rádiókampánnyal is kiegészült.

TÁRSADALMI SZEMLÉLETFORMÁLÁS, KOMMUNIKÁCIÓ

Szemléletformálás

A Nébih számos szemléletformáló kampányt működtet. A **Szupermenta** termékteszt új szemléletű, független, hiteles, fogyasztói kommunikáción alapuló, nagyobb társadalmi réteget érintő termékcsoportokat vizsgáló, a vásárlók döntését segítő komplex vizsgálati program. A Nébih hatósági felügyelői bekérhetik a termékek gyártmánylapját, így a laboratóriumi vizsgálatok eredményeit ezekkel összehasonlítva elemezhetik, vajon tényleg azt tartalmazzák-e a termékek, amit a csomagoláson feltüntettek. 2014 novembere és 2020 decembere között a Nébih közel 80 termékkör teljes körű vizsgálatát végezte el. A hatósági laboratóriumokban több mint 1.700 terméken 170 ezer paramétert meghaladó mérést végeztek. A kedveltségi kóstolásokon közel 1.700 fő vett már részt. 2020-ban a Hivatal szakemberei és meghívott vendégei 11 termékcsoportot teszteltek: sajtkészítmény, bársonyvirág vetőmag, sonka, dobozos margarin, Irsai Olivér száraz fehérbor, csemegeuborka, házhoz szállított készétel, teljes kiőrlésű „kenyér”, sütőtök, száraz macskaeledel, gyorsfagyasztott gesztenyekészítmény. A hivatalos weboldalon közel 3,3 millió oldalmegtekintést regisztráltak, míg a Szupermenta Facebook oldalán az eredmények több mint 2,2 millió elérést, a Nébih YouTube csatornáján 350 ezer megtekintést produkáltak. 2015 decemberétől a teszten helyezést elért gyártók, forgalmazók használhatják termékeiken a Szupermenta emblémát. Eddig 52 termék esetében igényelték az emblémát.

A Hivatal egyik legrégebbi társadalmi célú programja, az **Ételt csak okosan!** lassan a 8. életévébe lép. A társadalmi célú kampány célja, hogy felhívja a lakosság figyelmét arra a tényre, hogy az élelmiszer eredetű megbetegedések 70%-a megelőzhető. A program egyre növekvő követői számmal rendelkező honlapjával és közösségi oldalaival, több médiafelületen megjelent hirdetéseivel, ismert emberek támogatásával, ingyenes ismeretterjesztő kiadványok által, szóróanyagok és személyes megjelenés révén, rendezvényeken is bemutatta a lakosságnak szóló üzeneteit. A honlapot havonta 35.000-en látogatják. A kapcsolódó közösségi felületek követőinek száma eléri a 37.000-et. A program

nyomtatott eleme a „Konyhasziget” című magazin, amely 2020-ban 6 számmal jelent meg, összesen 1,5 millió példányban a nagyobb élelmiszer-üzletláncokban érhető el. Olvasótábora általában az 50 év feletti korosztály. Legkedveltebb témák: receptek, zöldség-gyümölcs, terméktesztek, rejtvény, tudatos vásárlás, élelmiszerbiztonsági tanácsok. Tavaly új elemekkel is bővült a program. Kéthetente jelenik meg az Écso Hírlevél (400 feliratkozó, több mint 40%-os megnyitási arány). A „Konyhai higiéniai és élelmiszerbiztonsági útmutató járvány idején” című kisokosban fellelhető témák hasznos és megfontolandó gyakorlati tippeket adnak nem csak a konyha terén kezdők számára, hanem a már rutinosabb háziasszonyok is találhatnak olyan új ismereteket, amelyeket a mindennapok során is hasznosíthatnak. A letöltések száma megközelítette a 9.000-et. Az Ételt csak Okosan program a tavalyi évben hozzávetőlegesen 4,2 millió embert ért el.

A nemzeti antimikrobiális rezisztencia elleni intézkedési terv feladatairól a 2019-ben indult **Meddig hat?** elnevezésű szemléletformáló programból tájékozódhatnak a szakemberek és a lakosság. A Nébih és az Agrárminisztérium közös projektjének fontos eleme az ismeretterjesztő honlap (https://meddighat.hu/). A témák között a nemzeti intézkedéseken túl a nemzetközi tevékenységek, az állat- és humánegészségügy kapcsolata is helyet kap. A Nébih egy közösségi médiában népszerű állatorvossal való együttműködés révén edukációs kisfilmben is bemutatja az AMR problémakörét. Az OIE által kezdeményezett, évente megrendezett világhéthez 2020-ban is csatlakozott a Hivatal. Ennek keretében a honlap felületén, illetve a „Szabad a gazdi” program Facebook oldalán hasznos információkat kaptak az olvasók cikkek, infografikák, videó formájában és egy egyhetes kvízjáték segítségével. A bejegyzések és a kvíz kérdések népszerűnek bizonyultak, naponta 1.400-2.400 fős eléréssel és kérdésenként 190-230 hozzászólással.

2020-ban az Élelmiszer Érték Fórum a Nébih **Maradék nélkül** programját Magyarország nemzeti szintű élelmiszerpazarlás-megelőzési programjává választotta, amelyet számos jelentős esemény is követett az évben. A Médiaunió Alapítvány 2020-as kampányüzeneteként az “élelmiszer = érték” szlogent választotta. A kampányban a Nébih és a Maradék nélkül program munkatársai pénzügyi és szakmai támogatóként is szerepet

vállaltak. 2020-ban először rendezték meg nemzetközi szinten az élelmiszerpazarlás elleni világnapot, szeptember 29-én. A Maradék nélkül program ez alkalomból mutatta be a legfrissebb háztartási élelmiszerhulladék felmérésének eredményeit. Összevetve a 2016-os kutatás eredményeivel, 4% csökkenés figyelhető meg az egy főre eső éves élelmiszerpazarlás mennyiségében a példa nélküli mértékű, 16%-os gazdasági vásárlóerő-bővülés ellenére. A 68 kg/fő/év érték 65 kg-ra csökkent. A járvány első hullámát követően a Nébih lakossági adománygyűjtési akciót szervezett a Magyar Élelmiszerbank Egyesülettel együttműködve a karanténidőszak alatt a lakosságnál felhalmozott feleslegek levezetésére. Az akció során 89 átvételi ponton több mint fél tonna élelmiszer gyűlt össze, amely rászoruló családokhoz került. A járvány okozta kezdeti pánikhelyzetre reagálva a Nébih élelmiszertartalékolási útmutatót készített, hogy segítse a lakosságot egy esetleges veszélyhelyzetre való felkészülésben és szakszerű segítséget nyújtson az otthoni élelmiszerkészlet tudatos összeállításához. A kiadvány kiadásához kapcsolódóan Tartalék Tetris Kihívást hirdettünk. Az ENSZ 2020. évi élelmezési világnap alkalmából szervezett online new york-i központi rendezvényén bemutatták a Maradék nélkül program legfontosabb eredményeit is. A kampány indulástól számított eléréssszáma meghaladta a 90 milliót.

A Nébih 2019-ben indított tényfeltáró videósorozatot **Mítoszok közt** címmel, a 2020-as évben további három videó készült. Az év során a penészes élelmiszerek elfogyasztása következtében felmerülő élelmiszerbiztonsági kockázatok mellett a barna és fehércukor közti különbségeket övező tévhitekre, illetve a gyümölcs- és zöldségfélék megtisztításához köthető mítoszokra is tudományos magyarázatot kaptak az érdeklődők. A videók összesen 1.915 megtekintést értek el.

2020-ban elkészült a Nébih Oktatási Programjának honlapja, a **nebihoktatas.hu**, amely egy olyan platform, ahol a hivatal összegyűjtötte élelmiszerbiztonsági és fenntartható élelmiszerfogyasztás témájú, sokszínű és az elmúlt években folyamatosan gyarapodó szemléletformálási eszköztárának valamennyi elemét. Az oktatást segítő gazdag gyűjtemény 2020-ban is számos további elemmel bővült: a Tiszta kézzel kiadványhoz kapcsolódó óvónői segédlet készült; alsó tagozatosok számára elkészült a Mese habbal, szülinappal

élelmiszerbiztonsági mesekönyvhöz kapcsolódó foglalkoztató füzet és a járványhelyzet kezdetén a színes kiadványt hangoskönyv formájában is kiadtuk; elkészült a Maradék nélkül online tanórája; a felső tagozatosok számára élelmiszerbiztonsági tankönyvet és munkafüzetet készítettünk. Ez utóbbiból 1200 csomagot igényeltek az iskolák. A járványhelyzet ellenére is több mint 10 alkalommal volt alkalmunk élelmiszerpazarlás, élelmiszerlánc-biztonság témákban előadást tartani iskolások részére, így már több mint 10.000 gyerek vett részt foglalkozásainkon.

A Nébih kutatói a Debreceni Egyetem és a TÉT Platform szakembereivel közös felmérésben vizsgálták, hogy hogyan változtak a lakosság élelmiszervásárlási, ételkészítési szokásai a járványügyi helyzet hatására. Az online felmérésbe 3.500 magyar fogyasztót sikerült bevonni. A felmérés eredményeit a V. Nébih Kerekasztal alkalmon mutattuk be a szakmai szereplőknek és a média munkatársainak egyaránt. Az eredmények a TÉT Platform által szerkesztett „A magyar lakosság életmódja járványhelyzet idején: táplálkozás, testmozgás és lélek” című kiadványban is megjelentek.

A Nébih 2020-as rendezvénynaptárát sajnos módfelett átalakította – és jelenleg is alakítja – a világjárvány megjelenése hazánkban. A 2020-ra tervezett mintegy 25-30 rendezvény (mezőgazdasági, állattenyésztési és élelmiszeripari kiállítások, vásárok, gasztronómiai, családi és szórakoztató rendezvények) helyett kevesebb mint 10 rendezvényen tudtunk megjelenni a január-március közötti időszakban, valamint a nyári enyhítések idején. A rendezvényeken való részvétel célja a fogyasztókkal történő közvetlen kapcsolat kialakítása, a Nébih küldetésének, valamint különböző szemléletformáló kampányainak bemutatása.

Az Élelmezési és Mezőgazdasági Világszervezet (FAO) és az Egészségügyi Világszervezet (WHO) által közösen működtetett Codex Alimentarius (Élelmiszerkódex) Mintavételi és Analitikai Módszerek Szakbizottságának (CCMAS) ülése tavaly virtuálisan került megrendezésre. Az ülés egyértelmű sikerrel zárult, a felvetett témákat aktív kommunikáció követte, több olyan szakmai kérdés is felmerült, amelyek mentén a témacsoportok vezetői tovább folytathatják a megkezdett munkát.

Sajtókapcsolat, médiajelenlét

A Nébih-hez 2020-ban összesen 821 sajtómegkeresés érkezett, ami 2019-hez viszonyítva 14%-os csökkenést mutat. (Megjegyzendő: a hivatal témái iránti érdeklődés nem esett vissza, a korábbi évekkel azonos szinten áll, amit alátámaszt, hogy noha a megkeresések száma csökkent, a különböző sajtófelületeken regisztrált megjelenések száma nem.)
A megkeresések 57,5%-a (472 db) szóbeli nyilatkozattételhez kapcsolódott. Írásos tájékoztatást 349 esetben kértek az újságírók. A megkeresési típusok megoszlása terén hosszú évek óta tavaly történt először érdemi elmozdulás: a megszokott 2/3-1/3 arányhoz képest az írott tájékoztatók iránti igény, ha nem is extrém mértékben, de észrevehetően emelkedett.

29. ábra: Sajtómegkeresések száma (2011-2020)

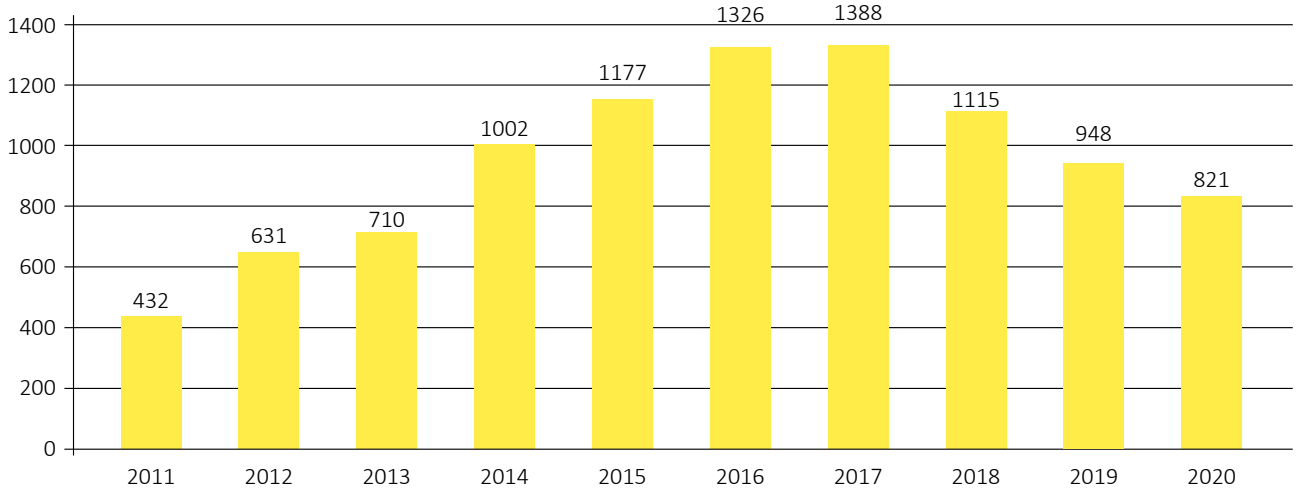

A Nébih a felkérések mintegy 80%-ának még a megkeresés beérkezésének napján vagy annak másnapján eleget tett. A más hatóságnak átadott vagy valamilyen okból (akár a médium, akár a hivatal oldaláról) lemondott megkeresések aránya tovább csökkent, 3,9%-ra. (2018-ban 4%, 2017-ben 5%, 2015-ben 6%, míg 2014-ben 9% volt).

A Nébih 2020-ban 67 sajtóközleményt és 241 friss hírt, összesen 308 híranyagot adott ki. A megkeresések csaknem felénél (42%) egyéni témafelvetéseikkel keresték meg a Nébih-et a sajtó munkatársai. A kiemelt témákhoz, rendkívüli ellenőrzésekhez, nagy élelmiszerbiztonsági kockázattal járó „botrányokhoz” kötődő megkeresések 37% körül alakultak, ami elsősorban a koronavírust és karanténkutatást, a madárinfluenza járványt, a tűzifa-ellenőrzéseket, a parlagfű helyzetet, valamint az élelmiszerpazarlás témakörét kísérő fokozott médiaérdeklődésnek volt köszönhető.

30. ábra: Kiadott közlemények száma (2011-2020)

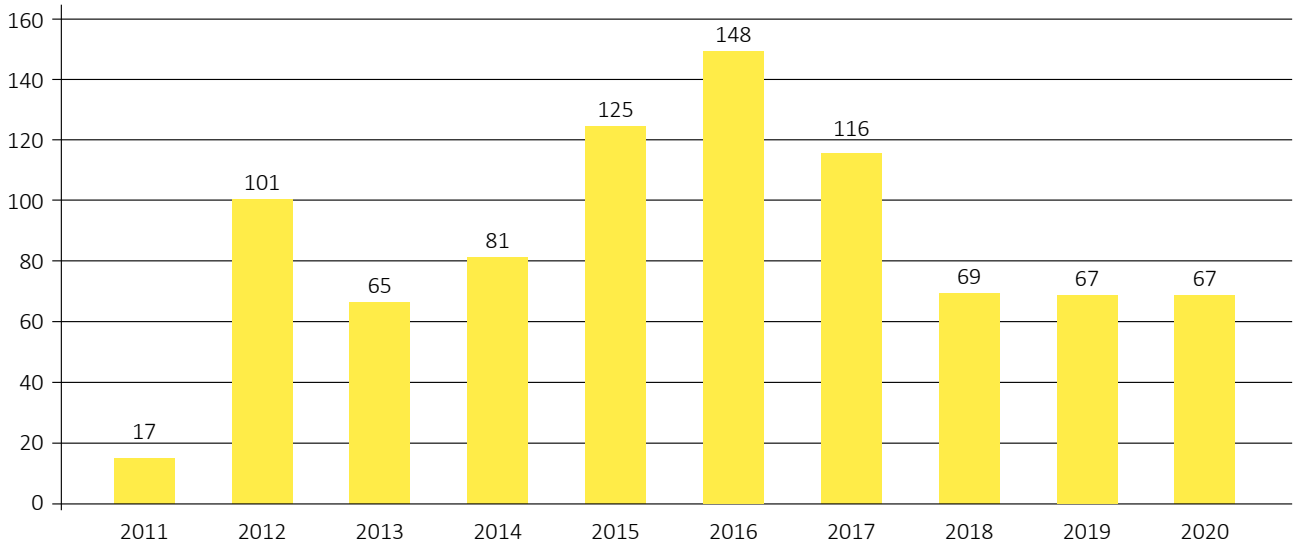

A megkeresések 24%-a az élelmiszer- és takarmánybiztonság területét érintette, ami további csökkenést mutat a korábbi évekhez képest (2019-ben 30%, 2018-ban 38%). A sajtó munkatársai emellett jelentős számban kérdezték a Nébih EUTR ellenőrökkel kiegészült „kiemelt ügyes”, állategészségügyi járványvédelmi, valamint növény- és talajvédelmi témákban érintett munkatársait.

A Nébih-et nevesítő médiamegjelenésekhez kapcsolódóan 2020-ban 14.694 publikációt regisztráltunk (2014-ben 6.422, 2015-ben 10.491, 2016-ban 14.308, 2017-ben 15.953, 2018-ban 14.800, 2019-ben 13.420 alkalommal jelent meg a Nébih a média napirendjén). A megjelenések 78%-a a hivatal aktív tájékoztatásainak, szóvivői tevékenységeinek, megjelentetett közleményeinek köszönhetően született, 22%-ban pedig passzív szereplőként tűnt fel más intézmények tevékenysége, közéleti szereplők nyilatkozatai és különböző publicisztikák eredményeként. A megjelenések túlnyomó többsége (79%) online médiumokban történt (11.586 db), mely tendencia megfelel az online felületek médiapiacon tapasztalható folyamatosan erősödő szerepének. Ezt követték a nyomtatott sajtóban megjelent hírek (15%, 2.208 db), majd a rádiós és televíziós megjelenések (6%, 900 db). A hírforrások elérési adatai alapján az online oldalakon megjelent cikkekkel csaknem 255 millió látogató elérésére nyílt lehetőség, míg a nyomtatott lapokban publikált cikkeket további 45 millió példányban terjesztették országszerte. A megjelenések hirdetési értéke mintegy 1,86 milliárd Ft. A legnagyobb médiavisszhangot kiváltó témakörök között a termékvisszahívásokat, a RASFF riasztásokat, az állategészségügyi témákat (ASP, madárinfluenza) és a különböző hatósági ellenőrzéseket lehet kiemelni. Szintén jelentős volt a koronavírus Nébih-et érintő témáival kapcsolatos hírek száma (tájékoztatók, helyi termelő kereső felület, karanténkutatás, adománygyűjtési akció).

A legtöbb cikkmegjelenést generáló szűkebb témák: a karanténkutatás (280 megjelenés), egy szeptemberi Csongrád-Csanád megyei ellenőrzés (182 megjelenés) és egy babkonzervvisszahívás (180 megjelenés) volt. A Nébih saját oldalán a legolvasottabb

- közlemény: egy házhoz szállítást végző pizzéria ellenőrzése (11 724 egyedi oldalmegtekintés),
- hír: a lakosság részére a koronavírus-járvánnyal összefüggésben összeállított élelmiszerbiztonsági útmutató (7 503 egyedi oldalmegtekintés),
- szemléletformáló cikk: a Szupermenta száraz macskaeledel termékteszte (4 400 egyedi oldalmegtekintés) volt.

31. ábra: Sajtómegjelenések száma (2013-2020)

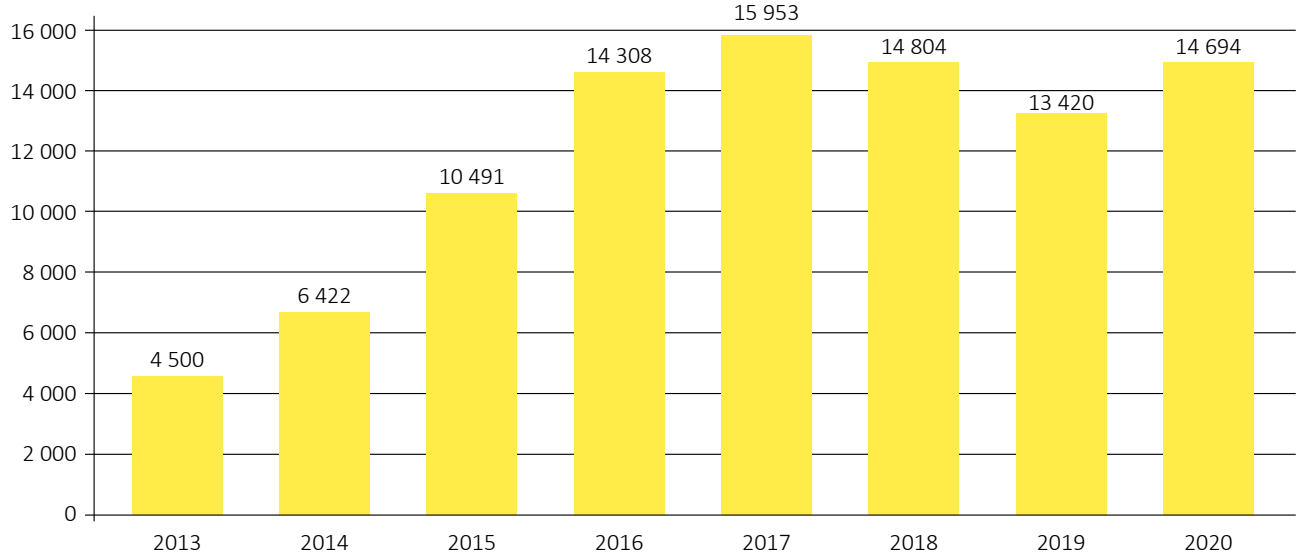

Ügyfélszolgálat

A Nébih élelmiszerlánc-biztonsággal kapcsolatos közérdekű bejelentésekre létrehozott „Zöld szám” bejelentő vonal (közvetlen hívásból, Nébih applikációról és a hivatal Facebook oldaláról) összesen 13.848 megkeresést kezelt, melyből a vásárlók 3.200 esetben fordultak a Nébih-hez különböző szakterületeket, legfőképpen élelmiszerbiztonságot érintő közérdekű bejelentésekkel kapcsolatban. A kifogások leginkább a higiéniai feltételek hiányára, fogyasztásra alkalmatlannak ítélt élelmiszerre vonatkoztak. Területi eloszlásban a panaszok fele ebben az évben is Pest megyéből érkezett. A hivatal központi általános ügyfélszolgálata összesen 17.000 telefonhívást és 2.500 elektronikus levelet kezelt. A felügyeleti díj és a FELIR ügyfélszolgálat összesen 25.000 megkeresést fogadott. Az elektronikus ügyintézés elfogadottságát mutatja az is, hogy az ügyfélszolgálat 6.000 db EPAPÍR küldeményt kezelt az év során.

EGYÉB ELLENŐRZÉSEK

A fenntartható bioüzemanyag-termelési értéklánc tagjainak ellenőrzése

2020-ban 371 ügyfél került ellenőrzésre adatszolgáltatási kötelezettség teljesítése tekintetében. További 829 ellenőrzés a már beérkezett adatszolgáltatásokban, illetve az érintett ügyfelek által kiállított igazolásokban foglaltak valóságtartalmának vizsgálatára, valamint a Nébih-hez történő tevékenységbejelentési kötelezettség teljesítésére irányult. 124 esetben került megállapításra jogsértés: 47 esetben az adatszolgáltatási kötelezettség megszegése miatt, 43 esetben bejelentési kötelezettség megszegése miatt, 26 esetben valótlan igazolás kiállítása miatt, 8 esetben pedig több jogsértés együttes elkövetése miatt szankcionált a hatóság.

Állattenyésztési ellenőrzések

Az állattenyésztési szakterület 2020-ban 303 helyszíni ellenőrzést végzett, ebből mintegy 98 ellenőrzésre a Magyar Államkincstár megbízása alapján az őshonos in situ támogatások kapcsán került sor. A mesterséges állomásokon beállított tenyészhímektől 27 esetben történt spermavétel és minősítés, továbbá 178 tenyésztő szervezeti ellenőrzés képezte a helyszíni ellenőrzések számát. A tenyésztő szervezetek működésének ellenőrzése során a Hivatal 23 esetben állapított meg nem megfelelést – elsősorban határidőn túli ENAR bejelentést –, 17 esetben írt elő hiánypótlást és 4 esetben szólította fel a tenyésztő szervezetet tenyésztési programjának módosítására. Lóútlevél-hamisítás gyanúja miatt 47 esetben tett az állattenyésztési szakterület rendőrségi feljelentést. 2020-ban a lovas szolgáltatásba korábban bevont lovak újravizsgáztatása kapcsán 270 hatósági igazolás került kiadásra.

A mezőgazdasági kárbejelentések alakulása

A 2020-as kárenyhítési évben az agrárkár-megállapító szerveknél összesen 15.576 mezőgazdasági termelő 21.056 esetikár-bejelentést tett összesen 517.132 ha területre.

A legtöbb kárbejelentés (8.862 eset) és a legtöbb károsodott mezőgazdasági terület (89.289 ha) Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, míg a legkevesebb kárbejelentés (134 eset) és a legkevesebb károsodott területet (2.819 ha) Zala megyében volt.

32. ábra: Káresemények megoszlása 2020 (ha)

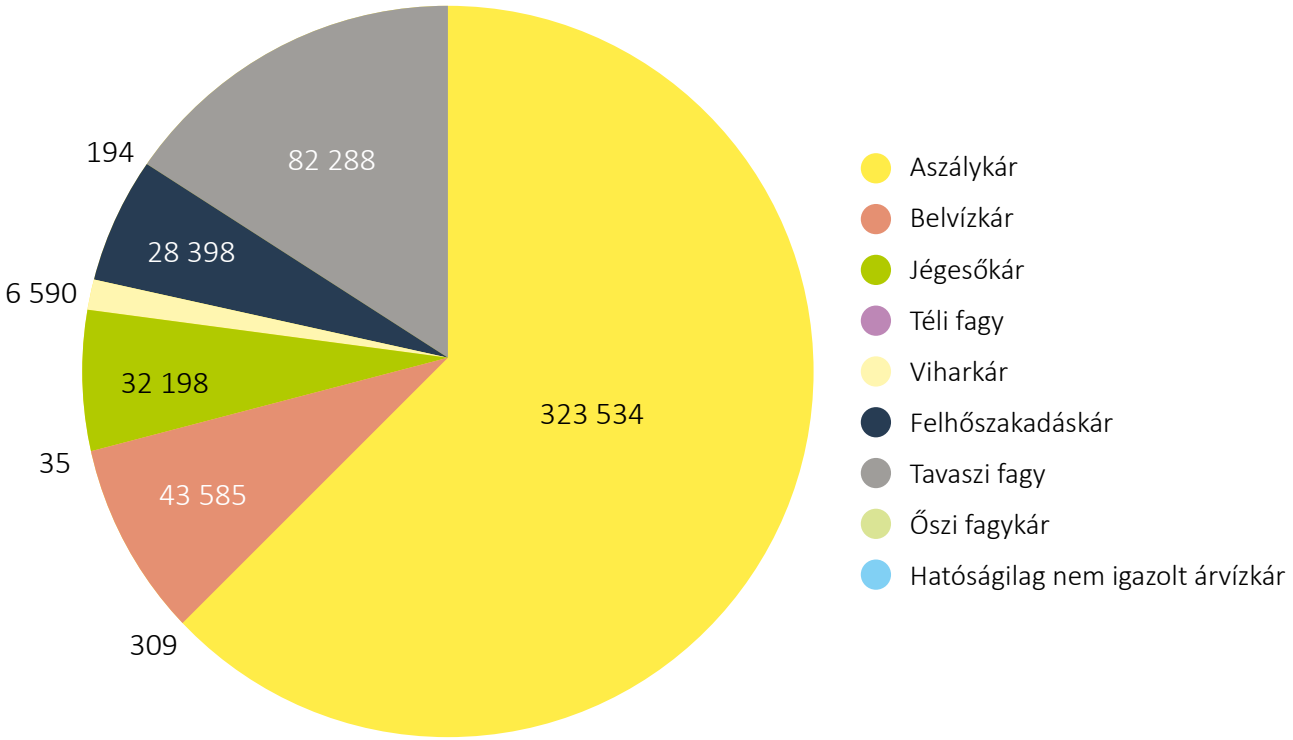

A megyei agrárkár-megállapító szervekhez a kárbejelentések döntő többsége – igazodva a 2020-as kárenyhítési év három meghatározó káreseményéhez – március-április hónapban tavaszi fagykár, a május-júniusi időszakban jégkár és felhőszakadáskár, majd az augusztus és szeptember közötti időszakban aszálykár következtében érkezett be.

Parlagfű elleni küzdelem

2020-ban külterületen 2.837 parlagfűvel fertőzött foltot derítettek fel a szakemberek, és 1.948 esetben, 1.630 ha-on rendeltek el közérdekű védekezést. Összesen 9 megyében került sor a parlagfüves területek helikopterrel történő felderítésére. A légi felderítéssel ellenőrzött területekből összesen 652 ha bizonyult parlagfűvel fertőzöttnek. A földi felderítéssel ellenőrzött terület nagysága 4.989 ha volt, ebből összesen 4.556 ha volt a parlagfűvel fertőzött terület nagysága.

33. ábra: Parlagfű-ellenőrzések adatai (2018-2020)

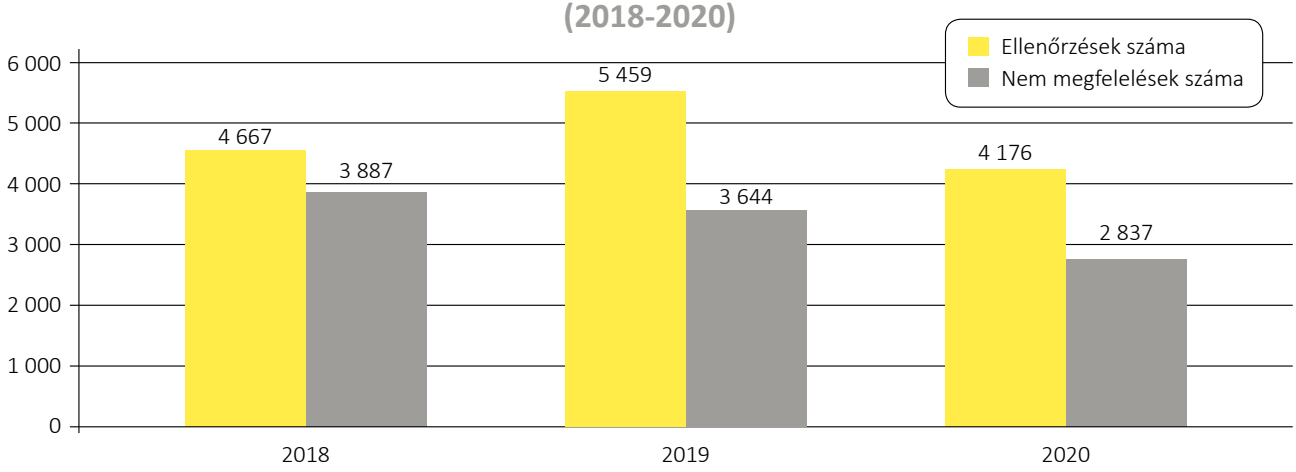

Kölcsönös megfeleltetés és az Agrár-környezetgazdálkodási követelmények ellenőrzése

2020-ban összesen 2.959 Kölcsönös megfeleltetés (KM) ellenőrzésre került sor. A meg nem felelések a 2019-es évhez hasonlóan 2020-ban is a szarvasmarhák azonosításával és nyilvántartásával kapcsolatos követelmény (JFGK7), a talajvédelemmel kapcsolatos előírások (JFGK1), valamint a juh és kecske azonosításával és nyilvántartásával kapcsolatos követelmény (JFGK8) vonatkozásában kerültek legnagyobb számban megállapításra. A JFGK12 ellenőrzések során a megyei kormányhivatalok szakemberei meg nem felelést

nem tártak fel, a többi JFGK (JFGK4,5,6,9,10,11,13) vonatkozásában pedig nem mutatkozott jelentős eltérés a megállapított meg nem felelések arányában az előző (2019-es) ellenőrzési évhez képest.

21. táblázat: Meg nem felelések száma és aránya JFGK-típusonkénti bontásban (2020)

JFGK típusa	Meg nem felelések száma (db)	Meg nem felelések aránya (%)
JFGK 1	60	8
JFGK 4	25	1,4
JFGK 5	4	0,2
JFGK 6	4	3,1
JFGK 7	135	22
JFGK 8 juh	12	3,4
JFGK 8 kecske	3	2,4
JFGK 9	6	0,3
JFGK 10	9	1,1
JFGK 11	10	1,5
JGFK 12	0	0
JFGK 13	36	2
Összesen	**304**	**3,78 (átlag)**

Az agrár-környezetgazdálkodási és ökológiai támogatási intézkedések esetében az előírások betartásának ellenőrzésére 2020-ban 651 gazdálkodónál került sor. 2020. évre vonatkozóan több mint 27 ezer elektronikus gazdálkodási napló és mintegy 36 ezer nitrát adatszolgáltatási adatlap érkezett be a Nébih-hez.

EURÓPAI UNIÓS TÁRSFINANSZÍROZÁSI PROGRAMOK

2020-ban az Európai Unió a 2019. évi társfinanszírozott állategészségügyi programokra eddig összesen 5.226.893 eurót fizetett ki.

22. táblázat:
EU-s társfinanszírozási kifizetések
2019. évi állategészségügyi programokra

Társfinanszírozott állatbetegség	2019. évi programokra 2020-ban kifizetett EU-s hozzájárulás
Madárinfluenza	33 586 €
Afrikai sertéspestis	1 172 441 €
Klasszikus sertéspestis	28 158 €
Veszettség	1 125 545 €
Szalmonella	2 530 669 €
TSE	313 534 €
Kéknyelv betegség	22 960 €

2020. évi EU társfinanszírozott állategészségügyi programokra 7.035.500 euró került jóváhagyásra.

23. táblázat:
EU-s társfinanszírozási kérelmek állategészségügyi programokra (2020)

Társfinanszírozott állatbetegség	2020. évi programokra előzetesen jóváhagyott támogatási kérelem
Madárinfluenza	43 000 €
Afrikai sertéspestis	1 597 000 €
Klasszikus sertéspestis	47 000 €
Veszettség	1 522 500 €
Szalmonella	3 451 000 €
TSE	349 000 €
Kéknyelv betegség	26 000 €

AZ EGYES ÁLLATBETEGSÉGEK MEGELŐZÉSÉVEL, ILLETVE LEKÜZDÉSÉVEL KAPCSOLATOS TÁMOGATÁSOK IGÉNYLÉSÉNEK ÉS KIFIZETÉSÉNEK RENDJÉRŐL SZÓLÓ 148/2007. (XII. 8.) FVM RENDELET SZERINTI KIFIZETÉSEK

Az egyes állatbetegségek megelőzésével, illetve leküzdésével kapcsolatos támogatások vonatkozásában a Magyar Államkincstár kimutatása szerint a 2020. évben összesen 14.537 jóváhagyó vagy részben jóváhagyó határozat született. A 2019-es évhez hasonlóan a kérelmek több mint 57%-a egyéb állatfaj vonatkozásában készült, de jelentős a baromfiágazat részesedése is.

34. ábra: Jóváhagyó/részben jóváhagyó határozatok aránya ágazatonként 2020 (%)

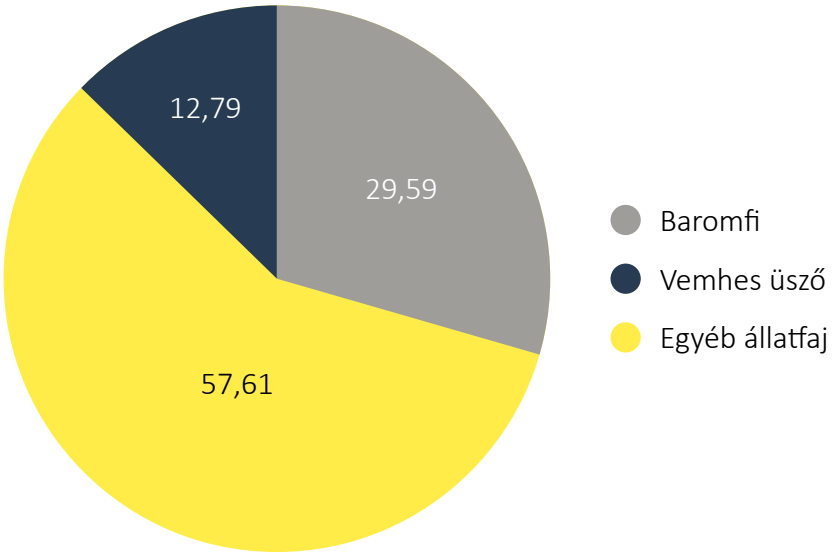

35. ábra: Jóváhagyó/részben jóváhagyó határozatok összege ágazatonként 2020 (MÁK jelentés adatai) (Ft)

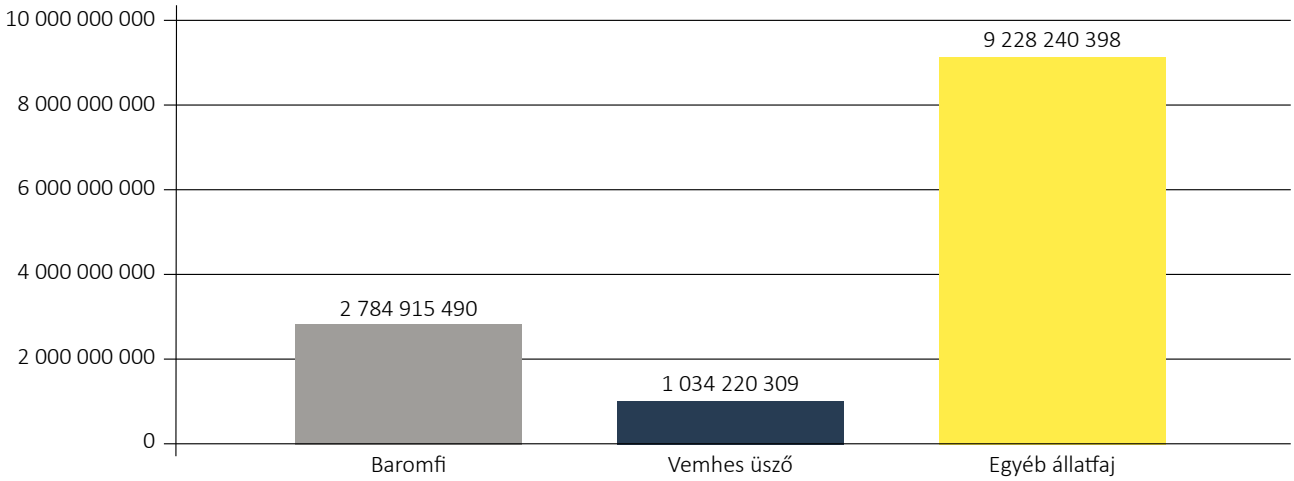

24. táblázat: A betegségek felderítése és leküzdése érdekében végzett mintavételek és vizsgálatok részben állam által történő finanszírozásának alapját képező rendelet szerinti kifizetések (2020)

Állatbetegség megnevezése	Kifizetés 2020. évben (Ft)
Szarvasmarha-tuberkulózis	474 866 043
Szarvasmarha-brucellózis	831 247 157
Enzootiás szarvasmarha-leukózis	307 169 875
Juh/Kecske brucellózis (Brucella melitensis)	34 184 839
Aujeszky-féle betegség	167 369 020
Klasszikus sertéspestis	2 230 480
Madárinfluenza	48 243 400
Szarvasmarhák szivacsos agyvelőbántalma és súrlókór	27 847 060
Szalmonellózis	648 981 666
Sertés brucellózis	104 894 820
PRRS	742 540 135
IBR/IPV	656 968 585
Salmonella pullorum	41 520
Salmonella gallinarum	305 000
Afrikai sertéspestis	547 446 690
Sertések hólyagos megbetegedése	156 340

Kéknyelv betegség	119 270 720
Paratuberkulózis	610 211 158
Campylobacteriosis	4 353 300
Listeriosis	6 930 000
Myxomatózis elleni vakcinázás	102 784 750
Nyulak vérzéses betegsége (RHD) elleni vakcinázás	500 211 500
Kapcsolódó állat-egészségügyi szolgáltatás, gyógykezelés, immunizálás	7 334 099 015
Koi Herpes Virus (KHV)	4 840 000
Pontyfélék tavaszi virémiája (SVC)	0
Takonykór (Malleus)	5 662 480
Lovak fertőző kevésvérűsége (FKV)	16 315 500
Kecskék arthritis-encephalitise (CAE)	555 860
Maedi-visna	18 966 140
Chlamydophila abortus	23 609 880
Juh/Kecske brucellózis (Brucella ovis)	25 916 040
Lépfene	139 256 320
Összesen:	**13 507 475 293**

Az összes kifizetés hét év alatt 5,25 milliárd Ft-ról 13,51 milliárd Ft-ra, vagyis több mint kétszeresére emelkedett.

36. ábra: Az összes kifizetés alakulása 2013-2020 (Ft)

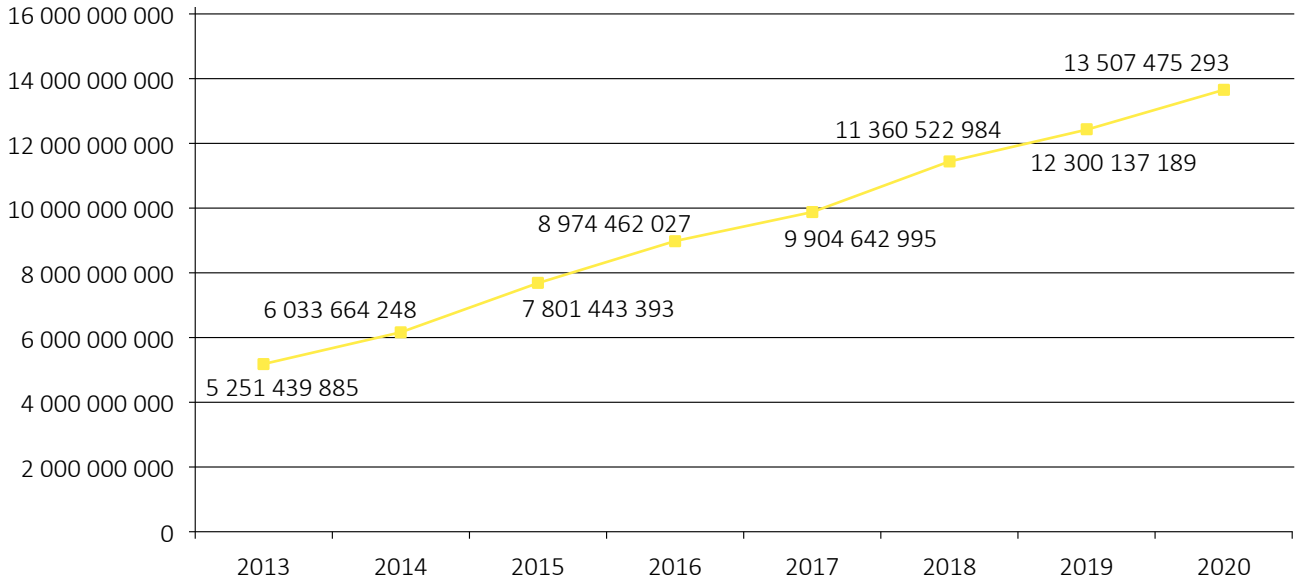

Az összes támogatásnak a tavalyi évben is több mint felét (54,3%) a „Kapcsolódó állat-egészségügyi szolgáltatás, gyógykezelés, immunizálás” jogcím tette ki, melyet jellemzően az állattartók gyógyszerköltségeinek csökkentése érdekében a forgalmazók hívnak le. Ez a múlt évben több mint 7,3 milliárd Ft-ot jelentett. A jogszabály 1. mellékletében felsorolt állatbetegségek közül az összes éves támogatáshoz viszonyítva 12 jogcím lépte át az 1%-os határt, és ez a 12 jogcím adja az összes támogatási összeg 95,95%-át. A fennmaradó 20 betegség a 2020. évre kifizetett teljes támogatási összeg mindössze 4,05%-át teszi ki.

37. ábra: A támogatási összegek aránya az 1% feletti részesedést elérő állatbetegségeknél (2020)

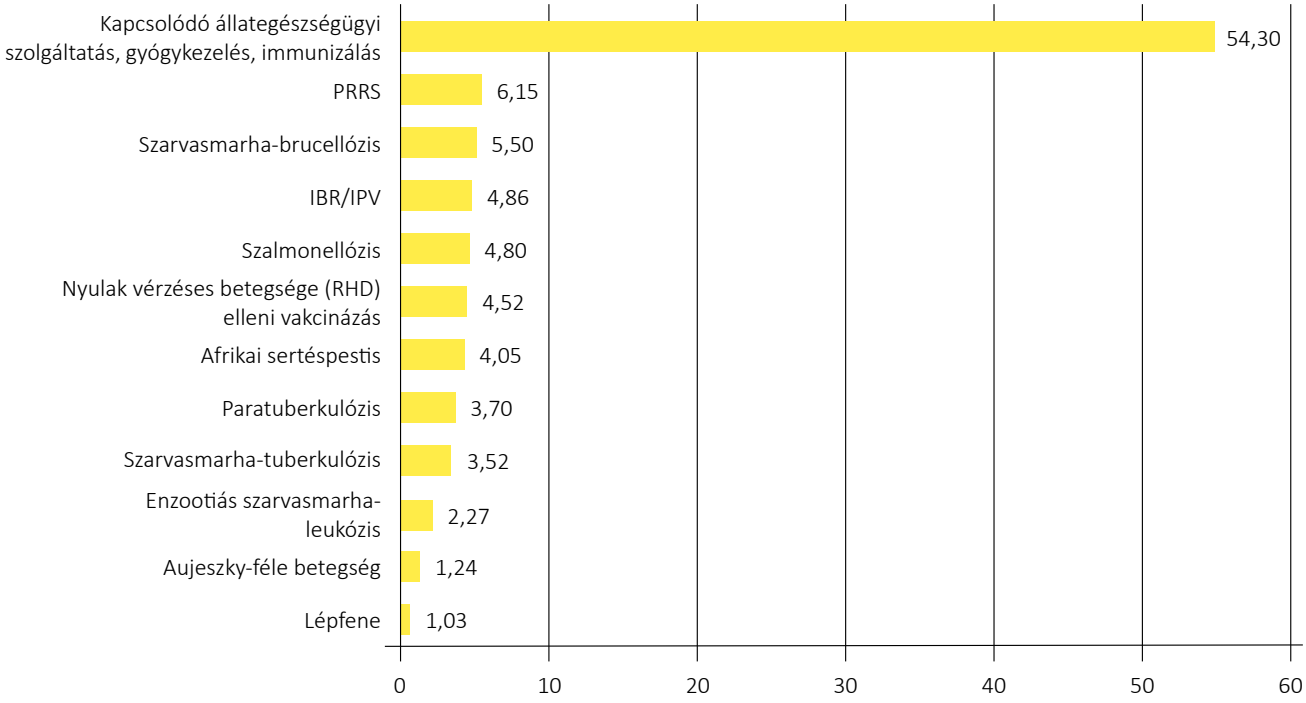

AMR ELLENI ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZKEDÉSEK

Lezárult a 2018-as antibiotikum-eladási adatok feldolgozása. Ez alapján Magyarországon 150,4 tonna antibiotikum-hatóanyag került eladásra, ebből 150,2 tonna élelmiszertermelő állatok részére. Ezzel az 5. helyen áll az EU-ban az élelmiszertermelő állatoknak eladott aktív hatóanyag-mennyiségek tekintetében. Az eladási adatokból a felhasználásra következtetve a tetraciklinek alkalmazása évek óta fokozatos csökkenést mutat, jelenleg a felhasznált hatóanyag-mennyiség 40,1%-át teszi ki. Ez még mindig jóval több, mint az adatokat szolgáltató országok összességére jellemző hányad (30,7%). A magyar állatorvosok

szulfonamidokból, linkozamidokból, makrolidokból és aminoglikozidokból arányaiban jóval kevesebbet, penicillinekből majdnem ugyanannyit használnak, mint általában Európában. Sajnos a humán szempontból kritikusan fontos antibiotikumok (fluorokinolonok, 3. és 4. generációs cefalosporinok, polimixinek) esetében nagyon kedvezőtlen az összehasonlítás. Magyarországon a 3. és 4. generációs cefalosporinok 2011-hez képest 2018-ra majdnem ötszörösére nőtt. A fluorokinolonok adatai 2011-2018 között 60%-os növekedést mutatnak. 2018-ban a fluorokinolonok a teljes éves eladások 6%-ával a 4. leggyakrabban eladott hatóanyagoknak minősülnek. A polimixinek 2011-2018 között 14%-os növekedést mutatnak, 2018-ban az 5. legnagyobb mennyiségben eladott hatóanyag-csoport hazánkban (5,6%). Mindeközben Európában a 3. és 4. generációs cefalosporinok eladása 24,4%-kal, a fluorokinolonok eladása 4,2%-kal, a polimixinek eladása 69,8%-kal csökkent 2011-2018 között.

Az egységnyi állati termék előállításához felhasznált összes antibiotikum mennyiség tekintetében 2011-2018 között Európában (2011 óta 25 jelentést adó országban) 34,6%-os, míg Magyarországon mindössze 6,2%-os csökkenés tapasztalható. A Nébih 2020-ban 37 új antibiotikumot tartalmazó állatgyógyászati készítményt engedélyezett, ebből 29-et élelmiszertermelő állatok gyógykezelésére. 22 antibiotikum-tartalmú készítmény engedélyének törlésére került sor, 19 esetben az engedélyes kérésére, 3 esetben egyéb okból. Folytatódott az ivóvízbe keverve alkalmazandó antibiotikum-tartalmú készítmények forgalomba hozatali engedélyeinek felülvizsgálata, amely 2021-ben fog befejeződni. Eddig 31 készítmény felülvizsgálata fejeződött be, melynek eredményeként 28 engedély módosításra, két engedély pedig törlésre került. További 52 antibiotikum készítmény vizsgálata folyamatban van.

FELÜLVIZSGÁLATOK

Audit program és szakmai ellenőrzési terv teljesülése

2020-ban az auditorok és a szakmai ellenőrök a tervezett 31 felülvizsgálatból 23-at végrehajtottak, 8 elmaradt. A 2020. évre tervezett 6 auditból 5, míg a tervezett 25 szakmai ellenőrzésből 18 valósult meg, 7 átütemezésre került 2021. évre a COVID-19 vírushelyzet

kezelésére szolgáló intézkedések bevezetése miatt. A szakmai ellenőrzések keretében az ország 15 megyéje vizsgálat alá került 2020-ban. A 2020. évi auditok során az ökológiai gazdálkodók ellenőrzését és tanúsítását végző szervezetek éves felülvizsgálata mellett az élelmiszerek közvetítette megbetegedések kivizsgálása, az élő juhok exportjával kapcsolatos hatósági tevékenységek és a vízi állatokkal kapcsolatos hatósági tevékenységek felülvizsgálata került előtérbe, amelyek során kilenc megye egy-egy járási hivatalának felülvizsgálata történt meg.

25. táblázat: 2020-ben végzett felülvizsgálatok száma

Felülvizsgálat típusa	Felülvizsgálat száma (db)	Szakterület
Audit	5	–
Szakmai ellenőrzés	1	állatgyógyászati termékek
	4	állattenyésztés, vetőmag, szaporítóanyag
	2	élelmiszer
	4	takarmány
	7	növény, talaj
Szakmai ellenőrzés összesen	18	
Mindösszesen (audit+szakmai)	**23**	

RIASZTÁSI RENDSZEREK

A brüsszeli RASFF központ 2020-ban közel 4.000 eredeti bejelentést továbbított a tagállamoknak. Legtöbb esetben patogén mikroorganizmus, allergén és idegen anyag miatt kezdeményeztek bejelentést, harmadik országokból érkező termékek esetében kiemelten mikotoxinok, patogén mikroorganizmusok és növényvédőszer-maradékok jelenléte okozott problémát.

Magyar vonatkozású ügy 2020-ban 196 volt, ami az előző évihez képest több mint 40 üggyel több. Ezek közül 179 élelmiszerrel, 11 takarmánnyal és 6 élelmiszerrel érintkező anyaggal volt kapcsolatos. A magyar hatóság 28 ügyet (13 riasztás, 7 tájékoztatás és 8 határ-visszautasítás) jelentett be, 26 esetben élelmiszerrel volt probléma, 2 esetben pedig takarmánnyal.

2020-ban Magyarországot 55 AAC AA (Igazgatási Segítségnyújtás és Együttműködési Rendszer) bejelentés érintette, melyből 8 esetben (ez feleannyi, mint 2019-ben) hazánk volt a kezdeményező tagállam. A megkeresések tárgyát tekintve többek között az alábbiak fordultak elő: határérték feletti növényvédőszer-maradék, jelölési hiányosságok, érzékszervi kifogás, félrevezető információk vagy nem engedélyezett egészségügyi állítások, mikrobiológiai kifogás, nem megfelelő dokumentumok, nyomonkövetési kifogás és minőségi hiba.

2020-ban Magyarországot 35 AAC FF (hamisítás gyanúját felvető) bejelentés érintette, melyből 11 esetben hazánk volt a bejelentő tagállam. A kifogásolás okai voltak: nem engedélyezett összetevő (3), jelölési hiba, nem megfelelő anyag a termékben, címkézési probléma (3), növényvédő szerekkel kapcsolatos probléma (6), magas aszkorbinsav- és nitráttartalom a termékben (1), húslopás (1), kedvtelésből tartott állatokkal való kereskedés (3), lovak illegális szállításával/kereskedelmével kapcsolatos ügyletek (2), helytelen fajazonosság (1). Az általunk tett bejelentések kifogásolt okai a következők voltak: kis kedvencek, veszettség titer vizsgálatok, útlevelek, oltási kiskönyvek manipulálása, hamisítása (10), valamint egy esetben oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel való visszaélés gyanúja.

A tagállamok között működő harmadik gyors riasztási rendszer (Rapid Alert System, RAS) az állatgyógyászati szerekkel kapcsolatos ügyeket kezeli. Az év során 24 bejelentés érkezett. A Magyarországon is forgalomba került tételek esetében az ÁTI minden esetben megtette a szükséges intézkedéseket. Egy esetben az ÁTI adott ki jelentést a gyors riasztási rendszeren keresztül.